

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND

Kriminaalõiguse, kriminoloogia ja kognitiivse psühholoogia õppetool

Kerli Lepik

NARKOOTILISE JA PSÜHHOTROOPSE AINE SUURES KOGUSES
EBASEADUSLIK KÄITLEMINE SUURE VARALISE KASU SAAMISE
EESMÄRGIL

Magistritöö

Juhendaja
Professor Jaan Ginter

Tartu

2013

Sisukord

Sissejuhatus	4
1. Narkootilise ja psühhotroopse aine käitlemine suures koguses.....	8
1.1 Narkootilised ja psühhotroopsed ained ning nende mõju	8
1.2 Narkootilise aine käitlemine ja käitlemise kogused.....	11
2. Suure varalise kasu saamise eesmärk	17
2.1 Suure varalise kasu saamise eesmärk kui mõiste ja selle tõlgendamine.....	17
2.2 Suure varalise kasu saamise eesmärgi esmane sisustamine maa- ja ringkonnakohtute poolt	20
2.2.1 Harju Maakohtu otsus nr 1-05-527/49	20
2.2.2 Tallinna Ringkonnakohtu otsus nr 1-05-218/8.....	21
2.2.3 Tallinna Ringkonnakohtu otsus nr 1-07-11042.....	24
2.2.4 Tallinna Ringkonnakohtu otsus nr 1-08-3477.....	26
2.2.5 Harju Maakohtu otsus nr 1-06-10564	29
2.3 Suure varalise kasu saamise eesmärgi esmane sisustamine Riigikohtu poolt	30
2.3.1 Riigikohtu otsus nr 3-1-1-18-08.....	30
2.3.2 Riigikohtu otsus nr 3-1-1-44-08.....	32
2.3.3 Riigikohtu otsus nr 3-1-1-84-09.....	33
2.3.4 Riigikohtu otsus nr 3-1-1-4-11	34
3. Narkootilise aine käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil – Eestis võrdluses teiste Euroopa riikidega	37
3.1 Narkosüüteod Euroopa Liidus	37
3.2 Võrdlus Läti Vabariigiga	38
3.3 Võrdlus Leedu Vabariigiga.....	40
3.4 Võrdlus Soome Vabariigiga.....	42
3.5 Võrdlus Norra Kuningriigiga	46
3.6 Võrdlus Tšehhi Vabariigiga.....	48
4. Suur varaline kasu kui koosseisutunnus ja alternatiivid.....	51
4.1 Suure varalise kasu sõltuvus alampalgast	51
4.2 Narkootilise aine hind suure varalise kasu määratlemisel	53
4.3 Alternatiivid suurele varalisele kasule kui koosseisutunnusele	61
KOKKUVÕTE	64
Illegal handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic substances for the purpose of large proprietary gain.....	68

KASUTATUD KIRJANDUS	73
KASUTATUD NORMATIIVMATERJAL	76
KASUTATUD KOHTULAHENDID	78
KASUTATUD MUU MATERJAL.....	80
Lisa 1	82
Ekspertintervjuu keskkriminaalpolitsei menetlusbüroo III talituse juhiga Veiko Germanniga (tööstaaž kriminaalpolitseinikuna 14,5 aastat).....	

Sissejuhatus

Eestis täheldati oopiumi ja kokaiini tarvitamist juba 1920. aastatel. Hipiliikumine ja Hruštšovi sula tõid Eestisse kanepitoodete tarbimise. Narkootikumidega puutusid Eesti elanikud kokku veel Nõukogude armees ja vanglates. Eesti narkoturul on kokaiin, amfetamiin ja kanepitooted laialdasemalt kättesaadavad 1990. aastate keskpaigast.¹ Pärast Eesti taasiseseisvumist kasvas narkokuritegude arv hoogsalt. 1993. aastal registreeriti 27 narkokuritegu, aga 2001. aastal juba 2301². Narkokuritegevuse kasv on tingitud suuresti kriminaalpolitsei efektiivsemast tegevusest narkokuritegude avastamisel. 2002. aastast on aga narkokuritegude arv osaliselt vähenenud, sest toimus dekriminaliseerimine.³

Eesti taasiseseisvumise alguses reguleeris karistusõigust peamiselt tollal kehtinud kriminaalkodeks⁴, mis sisaldas ka mitmeid erinevaid narkosüütegusid reguleerivaid paragrahve. Kriminaalkodeks kehtis kuni 01.09.2002, mil jõustus uus, hetkel kehtiv karistusseadustik⁵. Kriminaalkodeksi järgi olid narkosüüteod kuriteod avaliku korra ja ühiskondliku julgeoleku vastu ja asusid peatükis 10. Seega oli kaitstav õigushüve muu, kui karistusseadustiku järgi olev rahvatervis. Selline mõiste puudus kriminaalkodeksis üldse. Samuti ei tundnud kriminaalkodeks mõistet narkootilise aine käitlemine, mõiste toodi sisse alles karistusseadustiku jõustumisel. Kriminaalkodeksis puudus koosseis, mis oleks lähedane narkootilise aine käitlemisele suure varalise kasu saamise eesmärgil.

Karistusseadustik reguleerib narkokuritegusid 12. peatükis, mis kannab pealkirja „Rahvatervise vastased süüteod“. Selle peatüki esimene jagu „Narkootikumidega seotud süüteod“ reguleerib kõiki Eesti seaduste alusel karistatavaid narkootikumide otsese käitlemisega seotud kuritegusid. Kokku on selles jaos üheksa paragrahvi, mis kõik reguleerivad narkokuritegusid. Kui võrrelda karistusseadustikku ja kriminaalkodeksit, paistab välja üldine muster, et karistusseadustik tõi kaasa karmimad karistused narkosüütegude eest. Kriminaalpoliitika reageeris olukorrale, kus riigis kasvas narkosüütegude arv.

---

¹ R. Pullat. Organiseeritud kuritegevusega seotud uimastiäri Läänemere maades. Tallinn: Politseiamet, 2008, lk 77

² R. Pullat, lk 78

³ 2002 jõustus karistusseadustik, millega kaasnes narkootikumide korduva tarvitamise või väikese koguse enda tarbeks käitlemise dekriminaliseerimine

⁴ Kriminaalkodeks. -RT 1992, 20, 288

⁵ Karistusseadustik - RT I, 20.12.2002, 12

Veelgi karmistati karistusi narkokuritegude toimepanemise eest Riigikogus 17. detsembril 2003.a vastuvõetud seadusega, milline jõustus 1. jaanuarist 2004.a. Nagu nähtub seaduseelnõu seletuskirjast, olid muudatused karistusseadustikus tingitud vajadusest oluliselt karmistada narkokuritegude eest mõistetavaid karistusi, tagades seega rahva õiglustundele vastava karmima karistuspoliitika rakendamise. Eelnõu ettevalmistamisel lähtuti põhimõttest, et karistuse karmistamisel tuleb arvestada asjaolu, kas tegu on narkootilise või psühhotroopse aine tarvitajaga, keda tuleb ja peab käsitlema kui sõltlast ehk haiget inimest, kes vajab ravi sõltuvusest vabanemiseks või on tegemist kurjategijaga, kelle eesmärgiks on vahendeid valimata saada tulude narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseaduslikust edasiandmisest, vahendamisest, valmistamisest, omandamisest, valdamisest või kasutamisele kallutamisest, olles seega ohuks ühiskonnale, rahvatervisele ja elanike turvalisusele. Eelnõu algatajate arvates ei olnud narkokuritegude eest mõistetavad karistused piisavad ega proportsionaalsed narkokuritegudega kaasneva kahju ja ohu tekitamisega ühiskonnale, rahvatervisele ja elanike turvalisusele.⁶ Seega näitavad väga ranged karistused narkootiliste ja psühhotroopsete ainete suures koguses ebaseadusliku käitlemise eest seadusandja tahte suunda ning seletuskirjast ilmnevad põhjendused, miks kehtestatud karistusnorm on sobiv narkokuritegude keelustamiseks ja just nii raskelt karistatavaks kuulutamiseks.

Narkokuritegevus on Eestis üks tõsisemaid probleeme ning Euroopa Liidus paistab Eesti silma suure narkosuremuse poolest.⁷ Kuigi politsei tegevus kuritegude avastamisel on paranenud, jääb siiski narkootiliste ainete äravõtmise kasv alla nende tarbimise kasvule.⁸ Turule tuleb järjest uusi aineid, kuid sotsiaalministri määrust „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad“⁹, mis reguleerib, millised narkootilised ained on ebaseaduslikud, nii kiiresti täiendada ei jõuta.¹⁰

Muutub ka suures koguses narkootilise aine käitlemise spetsiifika. Järjest enam tekib organiseeritud kuritegevust ning jaekaubandust kontrollivad hulgivarustajad, kes vahendavad

---

⁶ 9. juuni 2003 Riigikogu stenogramm. Arvutivõrgus kättesaadav:

<http://www.riigikogu.ee/index.php?op=steno&op2=print&stcommand=stenogramm&date=1055160000&pkpkau pa=1&paevakord=2000009847>, 21.02.2013

⁷ R. Annus jt, „Turvalisuspoliitika 2013“. Kokkuvõte „Turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015“ täitmisest 2012. aastal. Siseministeerium, Tallinn 2013, lk 21

⁸ R. Pullat, lk 44-45

⁹ Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad. - RT I, 02.04.2013, 6

¹⁰ R. Annus jt, lk 29

suuremaid koguseid narkootilisi aineid. Tänavadiilerid on narkoäri kõige nähtavam osa, kuid narkootilise aine tootjad, edasitoimetajad ja rahastajad jäävad enamasti varju. Sellest tuleneb, et narkokuritegevus on enamuses organiseeritud ja lähtub kindlate juhtide käskudest, kuid kuna need isikud ise narkootilist ainet ei puudutu, on ka nende süü tõendamine raskendatud.¹¹

Organiseeritud kuritegevuse eesmärk seisneb raha teenimises. Eestis on narkokaubandus organiseeritud kuritegevuse üks tulutoovamaid valdkondi.¹² Praegu on eesmärgiks panustada narkokaubitsemise kui varjatud iseloomuga raske õigusrikkumise maha surumisele.¹³ Sellise võitluse üheks osaks on kindlasti ka valdkonna õiguslikult efektiivne reguleerimine ja nende regulatsioonide ühene mõistmine ning rakendamine. Käesolev magistritöö annab oma panuse suures koguses narkootilise aine käitlemise suure varalise kasu saamise eesmärgil, kui ühe raskeima narkosüütegude paragrahvi õiguslikule mõistmisele.

Narkokuriteod on Eestis tõsine probleem ning järjest enam kasvab narkootilise aine käitlemisel organiseerituse tase¹⁴. Käesoleva magistritöö aktuaalsust kinnitab ka asjaolu, et 22. augustil 2005. aastal leppisid Eesti Vabariigi siseminister, justiitsminister ja politsei ning prokuratuuri juhid Laulasmaal kokku kuritegevusevastaste võitluse prioriteetides. Laulasmaa deklaratsioonis¹⁵ määrati üheks oluliseks eesmärgiks võitlus organiseeritud kuritegevusega, sealhulgas narkootiliste ning psühhotroopsete ainetega seotud kuritegevuse vastane võitlus. Sarnane kokkuleppe sõlmiti ka 26.03.2012 justiitsministri ja siseministri vahel, kus üheks oluliseks prioriteediks kuulutati taaskord võitlus organiseeritud kuritegevusega, mille alaliigina toodi välja ka narkokuritegevus.¹⁶ Kuna organiseeritud kuritegevuse põhiline eesmärk on teenida suurt varalist kasu¹⁷, siis narkootilise aine käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil on osa sellest süsteemist.

Erinevates kõrgkoolides on ka varasemalt kirjutatud mitmeid töid narkokuritegude alal, kuid ükski nendest töödest pole keskendunud suure varalise kasu saamise eesmärgile, kui tegelikult väga olulisele õigusnormile Eesti karistusõiguses eriti just seoses narkokaubanduse vastase võitlusega. Varasemalt on peamiselt analüüsitud narkokuritegusid üldiselt, suurt ja väikest

---

¹¹ R. Pullat, lk 87

¹² Ekspertintervjuu Veiko Germanniga, lisa 1

¹³¹³ R. Annus jt, lk 19

¹⁴ Ekspertintervjuu

¹⁵ Laulasmaa deklaratsioon kuritegevuse vastase võitluse eelistustest. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.just.ee/15087>, 21.02.2013

¹⁶ Ministrid leppisid kokku uutes riigi kuritegevusvastastes prioriteetides. Justiitsministeeriumi pressiteade 27.03.2013. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.just.ee/58145>, 11.04.2013

¹⁷ R. Annus jt, lk 19

narkootilise aine kogust, narkosüütegude üldist kvalifitseerimist või erinevust praeguste ning kriminaalkoodeksi aegsete koosseisude vahel.

Käesolev magistritöö keskendub narkootilise aine käitlemisele suure varalise kasu saamise eesmärgil. Töö on jagatud neljaks peatükiks, mis omakorda jagunevad alapeatükkideks. Esimeses peatükis selgitatakse ja analüüsitakse, mis on narkootilise aine käitlemine kui oluline KarS § 184 lg 2¹ p 1 komponent. Teises peatükis tõlgendatakse suure varalise kasu saamise normi eesmärki. Analüüsitakse olemasolevad õigusnorme ja kohtupraktikat ning erialast kirjandust. Kolmandas peatükis analüüsitakse valikuliselt teiste Euroopa riikide seadusi ja kohtupraktikat ning võrreldakse seda Eesti seadusandluse ja kohtupraktikaga. Neljandas peatükis analüüsitakse, mis on suur varaline kasu kui oluline koosseisutunnus KarS § 184 lg 2¹ p 1 mõttes ning pakutakse välja alternatiive sellele koosseisutunnusele. Magistritöös püütakse leida vastus sellele, et mis asi see suure varalise kasu saamise eemärk on ning kuidas seda paremini rakendada.

Töö autor on arvamusel, et narkootilise aine käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil ei leia Eestis ühtset ja absoluutset rakendamist. Pole selge, mis on antud koosseisu tegelik rakendamisala, millised kuriteod sellele vastavad ning kuidas üldse õiguslikult tõendada, et narkootilist ainet on käideldud suure varalise kasu saamise eesmärgil. On oluline, et sellised aspektid oleksid ühtselt mõistetavad, et KarS § 184 lg 2¹ p 1 leiaks endale koha Eesti karistusõiguses ning aitaks kujundada narkosüütegude karistuspoliitikat ning aitaks ka eristada raskeid kuritegusid ülrasketest. Näiteks on eraldatud KarS § 121 ja § 118 kui tervisekahjustuse tekitamine ja raske tervisekahjustuse tekitamine. Nende piiritlemine on küllaltki selge, kuna § 118 on kindel loetelu tunnustest, mille esinemisel ei ole enam tegu mitte lihtsalt kehalise väärkohtlemisega vaid raske tervisekahjustuse tekitamisega. Samuti on suhteliselt selgelt eraldatud KarS § 262 ja § 263. On jällegi toodud selged koosseisutunnused, mis ei sõltu mingist kõrvalisest faktorist, millal tegu on raske avaliku korra rikkumine ning millal on tegu väärttega. Magistritöö käigus pakutakse välja ka lahendusi, mis aitaks KarS § 184 lg 2¹ p 1 koosseisutunnuste tuvastamise muuta samuti üheselt mõistetavaks ning kergemini kohaldatavaks ning aitaks eristada raskeid ja ülraskeid narkokuritegusid.

1. Narkootilise ja psühhotroopse aine käitlemine suures koguses

1.1 Narkootilised ja psühhotroopsed ained ning nende mõju

Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus (NPALS)¹⁸ annab seletuse narkootiliste ja psühhotroopsete ainete mõistele § 2 p 1: „Narkootilised ja psühhotroopsed ained – käesoleva seaduse § 3¹ lõike 1 alusel kehtestatud nimekirjas loetletud ained ja nende ainete stereoisomeerid, estrid, eetrid ja soolad ning nimetatud aineid sisaldavad ravimid“. NPALS § 3¹ viitab aga sotsiaalministri määrusele „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad.“ Selle määruse lisas 1 nimetataksegi need narkootilised ja psühhotroopsed ained, mis on silmas peetud NPALS § 2 p 1 mõistes. Kokku on ained jagatud nelja erinevasse nimekirja. Nimekirjad vaadatakse läbi vähemalt kord aastas.¹⁹ Esimesse nimekirja on kantud näiteks amfetamiin, heroiin, kanep, ketamiin, kokapõõsa lehed, metamfetamiin ja metüleendioksümetamfetamiin ehk MDMA. Marihuana, mis on kanepitaime saadus, on maailmas kõige levinum uimasti.²⁰ Teises nimekirjas on muuhulgas oopium ja morfiin.²¹ Ained on nimekirjadesse jagatud meditsiinilisel või teaduslikul eesmärgil, narkootiliste ja psühhotroopsete ainetega seotud kuritegude ennetamiseks, avastamiseks ning tõkestamiseks või õppeotstarbel käitlemiseks ettenähtud korra järgi, mille sätestab NPALS § 4. Eestis ei jagata aga narkootikumide nende sõltuvust tekitava mõju alusel nn tugevateks ja pehmeteks uimastiteks. Riikides, kus selliselt aga toimitakse, kuuluvad A-klassi näiteks heroiin, kokaiin, LSD, amfetamiin ja MDMA (ecstasy) ning B-klassi kanep ja teatud amfetamiini tüüpi ühendid. C-klassi aga kuuluvad teatud amfetamiini tüüpi ühendid ja mõningad bensodiasepiinid, mida peetakse vähem ohtlikuks.²²

Seadus küll eristab narkootilisi ja psühhotroopseid aineid, kuid neid kasutatakse seadus tekstis alati kõrvuti „narkootilised ja psühhotroopsed ained“. Psühhotroopsed ained on need ained, mis on kantud sotsiaalministri määruse IV nimekirja, aga ka GHB, mis on kantud I nimekirja.

¹⁸ Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus. - RT I, 30.12.2011, 21

¹⁹ B. Eriksson, C.G. Persson, Y. Danling, L. Tabur. Narkootikumid ning doping- ja muud tervistkahjustavad ained, Stockholm, aprill 1999, lk 2

²⁰ M. Woodiwiss. Gangster Capitalism. The United States and the Global Rise of Organized Crime, New York: Carroll & Graf Publishers, 2005, p 159

²¹ Sotsiaalministri 18. mai 2005. a määruse nr 73 «Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad» lisa 1 - RTL 2005, 57, 807

²² M. Otter. Narkootikumid, Tallinn, 1997, lk 13-14

IV nimekirja aineid võib apeedikides müüa, kuid ainult arsti poolt väljastatud retsepti alusel.²³ Psühhotroopsete ainete nagu ka narkootiliste ainete mõju võib olla erinev.²⁴ Nende mõlema käitlemine on aga enamikel juhtudel keelatud ning seetõttu ei eristata selle magistritöö mõttes sisuliselt narkootilisi ja psühhotroopseid aineid ning rääkides narkootilistest ainetest peetakse silmas ka psühhotroopseid aineid.

Narkootilise aine mõistet on võimalik avada ka ilma seaduseteksti lugemata. Kõige lihtsam on teha seda ainete toime kaudu. Narkootikum on kesknärvisüsteemi mõjutav aine, mis kutsub esile joobe või joobesarnase seisundi. Kõik narkootilised ained ehk uimastid mõjutavad inimese meelelundeid ning muudavad olulisi psüühilisi funktsioone. Narkootilised ained tekitavad kergesti sõltuvust. Sõltuvuse tekkeks võib kuluda vähem või rohkem aega, see sõltub aine kasutaja isikuomadustest, aine omadusest, intensiivsuses ja muudest faktoritest.²⁵ Sõltuvalt käitlemise reguleerituse tasemest saab narkootikumid jagada legaalseks (nt alkohol ja tubakas) ja illegaalseks. Rahvatervisevastaste süütegudena on karistatav illegaalsete uimastite ebaseaduslik käitlemine.²⁶ Illegaalsed uimastid jaotatakse toime järgi viieks liigiks: kanep, opiaadid, kesknärvisüsteemi mõjutavad ained, hallutsinogeenid ja ravimid.²⁷ Edaspidi on töös narkootilise aine ja uimastina mõeldud illegaalseid aineid.

Just illegaalsete narkootiliste ainete mõju inimese tervisele on üheks põhjuseks, miks nende igasugune käitlemine on karistatav. Üldtunnustatud seisukoha kohaselt on narkosüütegudega kahjustatav õigushüve rahvatervis.²⁸ Rahvatervise seaduse²⁹ § 2 p 1 määratleb rahvatervise mõiste selliselt: „teadus ja kunst haiguste ennetamiseks, eluea pikendamiseks ning vaimse ja füüsilise tervise edendamiseks ja tugevdamiseks ühiskonna organiseeritud jõupingutuste kaudu“. Seega on oluline kogu ühiskonna jõupingutus, et iga inimene oleks vaimselt ja füüsiliselt terve. Rahvatervise mõiste puhul on oluline, et konkreetsel inimesel narkootikumide tarbimisest tekkinud elukvaliteedi langus mõjub negatiivselt kogu ühiskonna seisundile üldiselt.³⁰ Seega mida rohkem on inimesi, kes on narkootikumidest mõjutatud, seda nõrgem on ühiskond üldiselt.

---

²³ HMKo 21.06.2006, 1-05-148; NaLKo 21.04.2004, 1-432/03

²⁴ A. Kalda. Psühhotroopsed ravimid. 2010. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.med.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=856656/Ps.>, 27.04.2013

²⁵ B. Eriksson jt, lk 2-3

²⁶ J. Sootak, P. Pikamäe. Karistusseadustiku kommenteeritud väljaanne. Juura 2011, lk 482

²⁷ B. Eriksson jt, lk 2-3

²⁸ H.H, Körner. Betäubungsmittelgesetz. Arzneimittelgesetz: BtMG, 2007, § 29/41

²⁹ Rahvatervise seadus. –RT I, 05.12.2012, 4

³⁰ J.Ginter, J.Sootak, P.Randmaa. Narkosüüteod Eestis. Tallinn, 2007, lk 23

Rahvatervise mõiste jaoks võib laiemalt tuletada kaks tunnust. Esiteks narkosõitlase enda elukvaliteet ja teiseks kahjulikud mõjud ühiskonnale tervikuna.³¹ Elukvaliteedi all peetakse silmas, et narkootiliste ainete kuritarvitamine võib tuua kaasa raskeid kehalisi haigusi ja kahjustusi. Uimastite mõjul sagenevad liiklus-ja tööõnnetused ning suureneb olmetraumade arv. Isikuid, kes tarvitavad narkootilisi aineid süstimise teel, varitseb pidev infektsioonioht. Ka lisaainetega ebapuhtad uimastisegud võivad tuua kaasa eluohtlikke allergilisi reaktsioone. Samuti on näiteks heroini, amfetamiini ja kokaiini tarvitamisest põhjustatud mürgistuste otsene tagajärg lootevigastused ja imikutel esinevad psüühikahäired. Narkootilise aine üleannustamise tagajärjel võib saabuda ka surm.³² See on loetelu ainult mõnedest kahjulikest mõjudest, mida narkootilised ained võivad põhjustada inimeste tervisele. On selge, et inimene, kes on sõltuvuses või füüsiliselt või vaimselt haige, ei suuda aidata kaasa ühiskonna normaalsele funktsioneerimisele ning vajab tihti riigipoolset abi toetuste või ravi näol. Sellisel juhul on narkootikumide poolt kahjustatud nii individuaal- kui ka kollektiivhüve. Ressursse, mis kulutatakse narkomaanide aitamisele, saaks selle probleemi puudumisel kasutada kogu ühiskonna hüvanguks.

Kahjulike mõjudena narkosüütegude puhul ühiskonnale võib välja tuua ka asjaolu, et narkootiliste ainete tarbimine muudab inimeste käitumise kriminaalsemaks.³³ Nimelt on uurimuses leidnud kinnitust, et umbes 80% inimestest, kes on toime pannud narkosüütegusid, jääb kuritegelikku ellu. Suur osa neist peetakse kinni, kuna on toime pannud varavastase süüteo. Umbes 30-40% riigi kõikidest varavastasest süütegudest on toime pandud narkosüütegudes politsei poolt varasemalt kinni peetud isikute poolt. Isikuvastasest kuritegudest kuni 19,4 % on toime pandud isikute poolt, kes on varasemalt karistatud narkosüütegude eest.³⁴ Seega narkosüüteod on kriminaliseeritud ka sellepärast, et need mitte ei mõjuta vaid konkreetse isiku tervist, vaid kogu ühiskonna julgeolekut ja heaolu.

Lisaks eelpool kirjeldatud õigushüvedele on oluline veel välja tuua seda, et rahvatervise kaitse üks osasid võib olla ka rahva kaitsmine narkoühenduste kui organiseeritud kuritegevuse eest. Seega pole rahvatervis mitte ainult riigisisene, vaid rahvusvaheline õigushüve.³⁵ Kuna organiseeritud kuritegevus taotleb kuritegeliku kasu teenimist, siis võib nimetada, et KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi kaitstav õigushüve on muuhulgas rahva kaitsmine organiseeritud

---

³¹ J. Ginter jt, lk 23

³² B. Eriksson jt, lk 46

³³ J. Ginter jt, lk 23

³⁴ Politseiamet. Narkosüüteod ja nende mõju kuritegevusele Eestis 1999-2004. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=20700/Narko_anal_s_internett1%5B1%5D.pdf, 22.04.2012

³⁵ J. Ginter jt, lk 26

kuritegevuse ja selle kahjulike mõjude eest, aga ka rahva tervise kaitsmine narkootikumide kahjulike mõjude eest üldisemalt.

Eestis on narkootiliste ainete tarvitamisega tõsine probleem, eriti just pikajaliste ja regulaarsete opiaatide ja amfetamiini süstijatega. Näiteks amfetamiini tarvitamise levimuse poolest rahvastikus oli Eesti 2012. aastal Euroopas esimesel kohal, ecstasy sama näitaja järgi neljandal kohal.³⁶ Samuti on Eestis järjest kasvamas narkootiliste ainete üledoosid ja narkosurmad. Näiteks 2011. aastal suri üledoosi tagajärjel 132 inimest ning 2012. aastal juba 160 inimest. Samuti on Eestis kõrgel tasemel narkootikume tarvitanud alaealiste arv.³⁷ 15-16 aastaste noorte seas oli 2011. aastal tarvitanud kanepisaadusi 24% alaealistest, muid narkootikume peale kanepisaaduste 8% noortest.³⁸ Eestis pole seega olukord sugugi hea ning narkootiliste ainete ebaseadusliku käitlemise kriminaliseerimise üldisem eesmärk ongi narkootikumide tsiviilkäibe piiramine ning seeläbi rahvatervise kui õigushüve parandamine.³⁹

1.2 Narkootilise aine käitlemine ja käitlemise kogused

Narkootikumidega seotud süütegude puhul on kriminaliseeritud teatud aine käitlemine. Keelatud ained mõjuvad inimesele uimastavalt ja võivad põhjustada sõltuvuse teket.⁴⁰ NPALS § 3 lg 1 järgi on narkootilise aine käitlemine keelatud. NPALS § 2 p 3 järgi on käitlemine narkootiliste või psühhotroopsete ainete või lähteainete omamine, valdamine, vahendamine, tarbimine, kasvatamine, korjamine, valmistamine, tootmine, töötlemine, pakkimine, säilitamine, hoidmine, laadimine, vedu, sisse- ja väljavedu, tolliprotseduuri transiit rakendamine, tasu eest või tasuta tarnimine kolmandale isikule. Üldmõiste "käitlemine" abil on kriminaliseeritud erinevad osateod, millest igaüks eraldivõetuna võib realiseerida süüteokoosseisu, seega on narkootilise aine ebaseaduslik käitlemine karistatav kõikides selle võimalikes avaldumisvormides. Iga osateo toimeopanemise eest ei või aga isikut karistada eraldi.⁴¹ Samas tuleb arvestada, et KarS § 184 on koosseisutüübilt alternatiiv-aktiline ja formaalne kuriteokoosseis, mille koosseisuteod on esitatud lahtise loeteluna.⁴²

Narkootilise aine käitlemise puhul ei kuulu konkreetne narkootiline või psühhotroopne aine süüteo objektiivsesse koosseisu. Järelikult ei pea narkootilise või psühhotroopse aine liik

³⁶ EMCDDA. Uimastiprobleemide olukord Euroopas, 2012. Arvutivõrgus kättesaadav:

http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_190854_ET_TDAC12001ETC_.pdf, 24.04.2013, lk 54,

³⁷ R. Annus jt, lk 30

³⁸ EMCDDA. Riigi üldine ülevaade – Eesti. Arvutivõrgus kättesaadav:

<http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/ee>, 27.04.2013

³⁹ RKKK 3-1-1-4-04

⁴⁰ J. Sootak, P. Pikamäe, lk 481

⁴¹ RKKK 3-1-1-4-04

⁴² RKKK 3-1-1-23-10

olema hõlmatud teo toimepanija tahtlusega. Eksimus konkreetse aine liigis ei ole süüteo koosseisu välistav asjaolu.⁴³ Seega ei pea isik sie teadma, kas ta müüb edasi näiteks kokaiini või amfetamiini, küll aga peab tal olema aimdus sellest, et tegu on narkootilise ainega mitte näiteks jahuga.

Ka narkootilise aine käitlemisele kaasaaitav tegevus loetakse käitlemiseks, kui ilma sellise tegevuseta ei saaks toimuda narkootilise aine käitlemist. Näiteks loetakse narkootilise aine käitlemiseks telefoninumbri edastamist ühele tehingupoolele ning see loetakse narkootilise aine vahendamiseks kui üheks käitlemise vormiks.⁴⁴

NPLAS loetleb üles ka rea erandeid, millal narkootilise aine käitlemine on lubatud ning seega millal ei panda toime süütegu narkootilist ainet käideldes. Sellised erandid on loetletud seaduse paragrahvis 3 lõikes 1 „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete käitlemine on keelatud, välja arvatud meditsiinilisel või teaduslikul eesmärgil, narkootiliste ja psühhotroopsete ainetega seotud kuritegude ennetamiseks, avastamiseks ning tõkestamiseks või käesolevas seaduses ettenähtud õppeotstarbel kasutamise eesmärgil“. Samuti on lubatud NPALS § 3 lg 2 järgi unimaguna ja kanepi kasvatamine põllumajandusliku tootmise eesmärgil Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika asjakohase turukorraldusabinõu nõuete kohaselt. Sellised narkootilise aine käitlemise juhud ei ole ebaseaduslikud ning selles magistritöös edaspidi tähtsust ei oma.

Magistritöös keskendutakse narkootilise aine käitlemisele suures koguses. NPALS § 3¹ lg 3 järgi on suureks koguseks selline narkootilise aine kogus, millest piisab narkojoobe tekitamiseks vähemalt kümnele inimesele. Kümnele isikule mõjuva aine koguse väljaselgitamisel tuleb eelkõige võtta arvesse kahte asjaolu. Esiteks, milline on konkreetse aine puhul see kogus, mis tekitab joobe ühele isikule, kuna erinevate narkootiliste ainete puhul on selliste ainete kogus väga erinev. Teiseks tuleb vaadata, millises koguses narkootilist ainet isik on käidelnud ning kahe eelneva teadmise põhjal teha järeldus, kas sellisest kogusest piisab narkojoobe tekitamiseks vähemalt kümnele inimesele.⁴⁵ Varem olid kindlad narkootilise aine suured kogused määratud juba seadusandluses. Nimelt reguleeris seda justiitsministri määrus „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete väikese ja suure koguse määrade kehtestamine“⁴⁶, mis on vastu võetud 27.11.1997, seega enne karistusseadustiku jõustumist. Määruse kehtivus lõppes 30.06.2005. Selles määruuses ei sisaldunud aga kõikide

---

⁴³ J. Sootak, P. Pikamäe, lk 485

⁴⁴ RKKK 3-1-1-96-11

⁴⁵ RKKK 3-1-1-121-06

⁴⁶ „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete väikese ja suure koguse määrade kehtestamine“. - RT I 1997, 83, 1416

narkootiliste ainete suured kogused, vaid olid toodud vaid enim levinud ained koos nende suurte kogustega. Nende ainete osas, mis polnud määruses toodud, otsustas aine koguse määratlemise üle kohus. Selline oli tegevus ka enne määruse kehtima hakkamist.⁴⁷ Järgnevalt on välja toodud selles määruses sisaldanud suured kogused enim tuntud narkootiliste ainete kohta.

Tabel 1. Narkootiliste ainete suured kogused kuni 30.06.2005⁴⁸

Aine	Suur kogus
Amfetamiin	1 g
Heroin (diatsetüülmorfiin)	0,1 g või 10 ml vedelikku*
Marihuaana	50 g
Hašiš	10 g
Lüsergiinhappe dietüülamiid (LSD)	5 annust
Metamfetamiin	1 g
Metoksümetüleendioksüamfetamiin (MMDA)	0,5 g või 10 tabletti
Metüleendioksümetamfetamiin (MDMA)	0,5 g või 10 tabletti
Fentanüül	0,002 g
Kokaiin	1 g
Metadoon	5 g
Morfiin	3 g
Oopium	10 g
Kodeiin	2 g

Kuna narkootiliste ainete suuri koguseid õigusaktidest enam ei tulene, tuleb need tuvastada teisel moodusel. Kriminaalmenetluse seadustik (KrMS)⁴⁹ reguleerib ekspertiiside läbiviimist kriminaalasja raames. Vastavalt KrMS § 105 lg 1 koostab menetleja ekspertiisimääruse, et määrata kindlaks narkootilise aine tüüp ja täpne kogus ning vajadusel ka muud narkootilist ainet või selle käitlemist puudutavad asjaolud. KrMS § 95 lg 2 järgi edastatakse määrus täitmiseks Eesti Kohtuekspertiisi Instituudile (EKEI) kui riiklikule ekspertiisiasutusele. EKEI viib läbi narkootilise aine ekspertiisi ning saadab ekspertiisiakti menetlejale toimikusse lisamiseks⁵⁰. EKEI määrab kindlaks ka konkreetse narkootilise aine tüübi ja ka suure koguse.

Järgnevalt on toodud EKEI poolt väljastatud narkootiliste ainete koguste tabel enamlevinud narkootiliste ainete kohta, mis võetakse aluseks ka narkootiliste ainete suure koguse kindlaksmääramisel NPALS § 3¹ lg 3 mõttes.

⁴⁷ J. Sootak, P. Pikamäe, lk 487

⁴⁸ Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete väikese ja suure koguse määrade kehtestamine“. - RT I 1997, 83, 1416

⁴⁹ Kriminaalmenetluse seadustik. - RT I, 22.03.2013, 17

⁵⁰ Justiitsministeerium. Tasuliste uuringute täpsem kirjeldus. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.ekei.ee/55143>, 05.04.2013

Tabel 2. Narkootiliste ainete määrad narkojoobe tekitamiseks ühele ja kümnele isikule⁵¹

Aine	Narkojoobe tekitamiseks piisav kogus grammides	Kümnele inimesele narkojoobe tekitamiseks piisav kogus (suur kogus) grammides
Amfetamiin	0,13 g	1,3 g
Metamfetamiin	0,03 g	0,3 g
MDA	0,05-0,25 g	0,5-2,5 g
MDMA	0,075-0,2 g	0,75-2 g
PMA	0,04-0,1 g	0,4-1 g
4-MEC	0,075-0,2 g	0,75-2 g
4-MMC (mefedroon)	0,1-0,25 g	1-2,5 g
Katinoon	0,03-0,6 g	0,3-6 g
Kath (värske taim)	100-300 g	1000-3000 g
Kokaiin	0,01-0,12 g	0,1-1,2 g
CPP (klorofenüülpiperasiin)	keskmiselt kuni 0,05 g	keskmiselt kuni 0,5 g
Marihuaana	0,5-1 g	5-10 g
Hašiš	0,1 g	1 g
Heroiin	0,005-0,015 g, krooniline tarvitaja kuni 0,25 g (päevas)	0,05-0,15 g, krooniline tarvitaja kuni 2,5 g (päevas)
Morfiin	Sõltuvalt manustamisviisist ja olulisel määral kasutaja tolerantsusest, on päevane narkootilise toime tekitamiseks vajalik morfiiniannus 0,005-3 g	Sõltuvalt manustamisviisist ja olulisel määral kasutaja tolerantsusest, on päevane narkootilise toime tekitamiseks vajalik morfiiniannus 0,05-30 g
Metadoon	0,005-0,12 g	0,05-1,2 g
Fentanüül	0,00005-0,0002 g	0,0005-0,002 g
3-Metüülfentanüül	0,000005-0,00001 g	0,00005-0,0001 g
GHB	0,2-3 g	2-30 g

Kahe tabeli võrdluses selgub, et osa narkootiliste ainete suurtest kogustest on jäänud sarnasteks, kuid osa suhtes kehtib praegu tunduvalt väiksem määr. Kui määruse järgi oli marihuaana suureks koguseks 50 g, siis praegu on selleks vaid 5-10 g. Varem oli nii metamfetamiini kui amfetamiini suur kogus 1 g. Praegu on metamfetamiini suur kogus oluliselt väiksem, 0,3 g. Oluline erinevus on ka hašiši suurte koguste juures, varem oli selleks 10 g, praegu aga 1 g. Kuigi ka määruse kehtisime ajal kehtis juba põhimõte, et narkootilise aine suur kogus on kogus, millest piisab joobe tekitamiseks vähemalt kümnele isikule, on ometigi suurte koguste piirmäärad muutunud. Sellisest võrdlusest saab järeldada, et ilmselt on suuremad kogemused narkootiliste ainetega muutnud ka arusaama nende ainete ohtlikkusest ja sellepärast on ka üle vaadatud suurte koguste piirmäärad. Kui narkootilise aine käitlemine

⁵¹ EKEI 02.04.2013 nr 12-17/567 vastus teabenõudele. Autori valduses.

on toime pandud enne 01.07.2006, tuleb tulenevalt KarS § 5 lg 2 kergema seaduse tagasiulatuva jõu aspektist hinnata, kumma korra järgi on isikule soodsam narkootilise aine koguse määratlemine.⁵² Sellest tulenevalt kuulub enamikel juhtudel kohaldamisele siiski veel määrusega kehtestatud narkootilise aine kogused, kuna need on enamikel juhtudel suuremad, st koosseisu täitmiseks peab olema käideldud suurem kogus narkootilist ainet.

Võib esineda olukordi, kus korraga käideldav narkootilise aine kogus on küll seaduse mõttes väike, kuid pikema ajaperioodi jooksul käideldakse kokku narkootilisi aineid suures koguses. Selleks, et otsustada, kas on lubatud narkootilise aine väikeste koguste liitmine, mille tulemusel saadakse suur kogus narkootilist ainet, sõltub sellest, kas käsitleda sellist käitlemist jätkuva süüteona või mitte. Riigikohtu kriminaalkolleegium on otsuses nr 3-1-1-4-04⁵³ avanud jätkuva süüteo mõiste järgnevalt: „Jätkuv süütegu on ühtsest tahtlusest kantud, reeglina ajaliselt lähedaste tegudega sama objekti vastu sarnasel viisil toimepandud süütegu. Jätkuva süüteo korral ei käsitata iga üksikut tegu järjest jätkuva tervikteo kontekstis iseseisvana. Need näiliselt iseseisvad teod ei moodusta kogumit. Oluline on seejuures tähele panna, et igas neist väliselt iseseisvas teos peavad realiseeruma kõik süüteo tunnused: koosseis, õigusvastasus ja süü.“ Otsuses leitakse, et oluliseks tunnuseks, miks võib väikeste koguste käitlemist vaadelda jätkuva süüteona, on nende ajaline lähedus. Sellisel juhul on tegemist narkodiilerlusega, mis seisneb süstemaatilises narkootiliste ainete ebaseaduslikus käitlemises. Karistusõiguslikult tuleb anda hinnang isiku käitumisele terviklikult, mitte ainult näiliselt eraldatud üksikepisoodidele. Eelnevast tuleneb, et jätkuva süüteo korral on objektiivses mõttes esmatähtis vaadeldavate tegude oluline sarnasus ja subjektiivselt ühtne tahtlus, mis võimaldab konkreetset üksiktegu vaadelda eelnenud, juba lõpule viidud süüteona jätkuna.

Praktika näitab, et peaaegu kunagi ei käidelda edasimüümise eesmärgil 100% puhtaid narkootilisi aineid, vaid narkootilisi aineid segatakse muude ainetega, et kunstlikult suurendada narkootilise aine kogust. Näiteks kui salakaubana veetakse võimalikult kontsentreeritud heroini, sageli on see 90 %, siis enne müümist lahustatakse ainet tugevasti mitmel korral. Heroini lahustamisel kasutatakse mitmeid aineid, näiteks fenatsetiini ja metakvalooni.⁵⁴

Ainete segu, mis lahjendamise eesmärgil on saadud narkootilise või psühhotroopse aine segamisel muu ainega, loetakse võrdseks narkootilise või psühhotroopse ainega. Samas pole

---

⁵² J. Sootak, P. Pikamäe, lk 487

⁵³ RKKKo 3-1-1-4-04

⁵⁴ B. Eriksson jt, lk 14

seguaine aluseks suure koguse määramisel, vaid siiski puhta aine kogus seguaines. Seguaine kogust saab lugeda suureks koguseks juhul, kui selles sisaldub puhast narkootilist ainet suures koguses.⁵⁵

Kõik sellised narkootilise aine kogused, millest ei piisa narkojoobe tekitamiseks vähemalt kümnele inimesele on väikesed kogused ega kuulu selle magistritöö uurimisvaldkonda. Riigikohtu kriminaalkolleegium on seisukohal, et määratlemaks kogust, mis tekitab isikule narkootilise joobe, tuleb aluseks võtta keskmine, teatud määral narkootikumidega puutumuses olnud isik.⁵⁶ See seisukoht väljendab, et joobe määratlemisel võetakse aluseks kõigi narkootikumidega puutumusse sattuvate inimeste keskmine. Joove tekib, kui piisavalt suur kogus narkootilist ainet jõuab ajju. Kogused, mis võivad tekitada narkojoobe, võivad olla erinevate isikute puhul väga erinevad ning see oleneb mitmesugustest teguritest nagu näiteks uimasti liik, kogus, aine manustamise viis, ümbritsev keskkond ja isiksuseomadused. Kui inimene tarvitab narkootilisi aineid esmakordselt, on joobe tekkimiseks vajalik kogus väiksem kui sõltlase puhul.⁵⁷ Samas ei oleks menetluslikult otstarbekas ega enamikel juhtudel ka üldse võimalik hakata iga korra puhul määrama kindalt kogust, mis oleks isikule tekitanud joobe.

---

⁵⁵ RKKKo 3-1-1-121-06

⁵⁶ RKKKo 3-1-1-121-06 p 12

⁵⁷ B. Eriksson jt, lk 3

2. Suure varalise kasu saamise eesmärk

2.1 Suure varalise kasu saamise eesmärk kui mõiste ja selle tõlgendamine

Õiguse rakendamise protsessil kui riiklikku tegevuse eriliigil on kaks olulist komponenti. Esimene neist on kohase õigusnormi leidmine ning teine eluliste asjaolude paigutamine vastava õigusnormi alla ja sellest tulenevalt õiguslike tagajärgede kindlakstegemine.⁵⁸ Kui me antud konteksti paigutame suure varalise kasu saamise eesmärgi, siis antud juhul ei saa väita, et on tagatud korrektne ja ühetaoline õiguse rakendamine. Kui me ei tea, millised konkreetsed elulised asjaolud peavad vastama KarS § 184 lg 2¹ p 1 toodud abstraktsetele definitsioonidele, siis me ei saa seda normi ka piisavalt ühetaoliselt rakendada. Kõigepealt peab olema selge see, milliseid faktilisi asjaolusid on antud õigusnormi puhul silmas peetud, et saabuks õigusnormis toodud õiguslik tagajärg ja alles siis saab teha kindlaks, kas antud konkreetsed elulised asjaolud sobivad selle õigusnormi alla. Põhimõtteliselt on norm kohaldamatu, kui selles sisalduvaid abstraktseid faktilisi asjaolusid ei ole võimalik kindlalt määratleda. Seega ei saa selline õigusnorm olla osa normisüsteemist, kuna ei saa kuuluda kunagi kohaldamisele. Järelikult on tegemist tühja normiga.

Juba 1. jaanuarist 2004. aastast kehtestati vastutus narkootilise aine ebaseadusliku käitlemise eest suura varalise kasu saamise eesmärgil KarS 184 lg 2¹ p 1 näol. Samas puudub Eesti õigusaktides suure varalise kasu saamise eesmärgi kui mõiste legaaldefinitsioon. See iseenesest on tinginud olukorra, kus seadusandja on jätnud kvalifitseerimisel sedavõrd olulise mõiste kohtupraktika sisustada ning kindlat ja ühtset lahendust pole välja pakutud. Sellises olukorras on kohtute ülesanne tõlgendada normi, kuna ilma tõlgendamata antud õigusnormi kohaldamine ei ole võimalik. Tõlgendamine üldisemalt on millegi tähenduse täpsustamine⁵⁹. Suure varalise kasu saamise eesmärgi puhul tahavad õiguse kohaldajad teada, mis siis ikkagi on suure varalise kasu saamise eesmärgi tähendus. Kuna kriminaalõiguses kehtib põhimõte *nullum crimen nulla poena sine lege certa*, peaks olema suhteliselt välistatud väga üldiselt määratletud õigusmõistete kasutamine. Samas ei saa seda täielikult teha ning kui on tekkinud olukord, kus pole võimalik konkreetset vastust saada õigusaktidest, tuleb õiguslik küsimus siiski kuidagi lahendada ning tihti kasutatakse selleks õigusnormi tõlgendamist.

Tõlgendamise vajadus tekib siis, kui normis esineb ebatäpsus. Üks ebatäpsuse liike on semantiline ebamäärasus. Suure varalise kasu saamise eesmärgi mõiste sisustamisel ei ole

---

⁵⁸ R. Nartis. Õiguse entsüklopeedia. Tallinn: Juura 2004, lk 140

⁵⁹ A. Aarnio. Õiguse tõlgendamise teooria. Tallinn: Juura 1996, lk 133

teada küllaldaselt tunnuseid väljendi täpseks kasutamiseks.⁶⁰ Suures koguses narkootilise aine ebaseaduslikul käitlemisel suure varalise kasu saamise eesmärgil on tegemist äratundmise lüngaga, mis on tingitud sellest, et seaduses kasutatud keel on ebatäpne ning väljendus mitmeti mõistetav. Äratundmise lüngast võib saada tõeline õiguslünk, kui tõlgendamise käigus selgub, et sellele olukorrale ei olegi seaduses vastust antud.⁶¹

Õigusteoorias on välja kujunenud kaks põhilist lähenemisviisi, mida kasutatakse õigusteksti täpse mõtte vahendamiseks. Need on normi looja reaalse tahte väljaselgitamine ja normi mõtte ehk *ratio legis* väljaselgitamine. Need on subjektiivne ja objektiivne tõlgendamisteooria.⁶² Suure varalise kasu saamise eesmärgi väljaselgitamisel saavad kuuluda kohaldamisele mõlemad teooriad, kuna nende lähenemisviisid on erinevad ning need saavad aidata normi sisu mõista terviklikumalt.

Subjektiivset tõlgendamisteooriat rakendades normi eesmärki välja selgitada oleks kõige lihtsam selliselt, et lugeda karistusseadustiku seletuskirju või arutelude protokolle sellest perioodist, kui suure varalise kasu saamise eesmärk kui koosseis karistusseadustikku vastu võeti. Riigikogu õiguskomisjonis toimunud arutelul 16.09.2003 enne KarS § 184 lg 2¹ p 1 kehtestamist leidis Ain Seppik järgmist: „Peale seda, kui karistusseadustik võeti vastu on olukord narkootikumide turul oluliselt muutunud. Eesti amfetamiini tootjad on loonud laboreid juba Soome ja narkokuriteod statistika näol ei näita mingit vähenemise tendentsi⁶³“. Sellest võib järeldada, et vajadus karistusi karmistada ning luua uus koosseis tulenes sellest, et narkokuriteod ei vähenenud ning olid võtmas pigem järjest suuremaid mastaape.

Riigikogu õiguskomisjonis toimunud arutelul 04.11.2003 leidis Saale Laos: „Karistusseadustiku § 184 on suhteliselt laia rakendusala, kui mõelda, millised kuriteod siia alla võiksid minna. Paragrahvi pealkiri on "Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine". Vabariigi Valitsuse määrusega on kindlaks määratud narkootilise aine suur kogus, see algab tõesti väga väikesest määrast. Näit. heroini puhul on see 0,1 grammi. See tähendab, et § 184 alla läheb nii 0,2 grammi heroini kui ka 10 tonni, st. ülisuur kogus ainet. Siia alla lähevad ka igasuguse suure koguse käitlemised, näit. sõltlaste poolt. Seetõttu nende puhul ei saa lähtuda 10 aastasest keskmisest karistusest. Iga kaasust tuleb

---

⁶⁰ A. Aarnio, lk 134

⁶¹ A. Aarnio, lk 138

⁶² M. Sillaots. Kohtunikuõiguse võimalikkusest ja vajalikkusest kontinentaal-euroopalikus õiguskorras. Atlex, Tartu 1997, lk 25

⁶³ Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 23 16.09.2003. Arvutivõrgus kättesaadav http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=032620003, 18.02.2013

vaadata individuaalselt. Karistuste karmistamine on mõeldud eelkõige levitajate vastu võitlemiseks.⁶⁴ Sellisest arutelust saab järeldada, et reformi eesmärke on karistada raskemalt just neid kurjategijaid, kes käitlevad narkootilisi aineid väga suurtes kogustes, kuna suures koguses narkootilist ainet võivad isikud käidelda ka enda tarbeks, kuid kui kogused ületavad juba mitmekordselt suure koguse alammäära, siis ei saa olla tegemist narkootilise aine käitlemisega vaid isiklikuks tarbeks. Oluline on kõrgema karistusmääraga karistada neid isikuid, kes enda tegevusega kahjustavad suuremat hulka inimesi ehk siis neid, kes käitlevad narkootilisi aineid ülisuurtes kogustes ärilistel eesmärkidel ning seeläbi kahjustavad rahvatervist kui õigushüve väga tugevalt.

Riigikogu õiguskomisjonis toimunud arutelul 01.12.2003 leidis Saale Laos: „Eluaegse vangistuse puhul peaks see säte olema konstrueeritud nii, et kohtul oleks võimalik karistust mõista kuni eluaegse vangistuseni sellistel juhtudel, mida seadusandja on oluliseks pidanud. Me võiksime ennem vaadata § 184 lg. 2¹. Eluaegne vangistus võiks olla ette nähtud selliste narkokuritegude eest, mis on seotud narkootikumide suures kogumis käitlemisega ja sellele peaks lisanduma kaks raskendavat tingimust. Esiteks, kui tegu on pandud toime suure varalise kasu saamise eesmärgil ja teiseks, kui tegu on toime pandud kuritegeliku ühenduse poolt⁶⁵.“ Siin tuuakse esimest korda sisse suure varalise kasu saamise eesmärk kui raskendav asjaolu. Samast protokollist nähtub, et Jaanus Rahumägi küsimuse peale, et millal on tegemist suure varalise kasu saamis eesmärgiga, vastab Saale Laos järgnevalt: „Me eeldame, et ka kuritegeliku ühenduse poolt teo toimepanemisel suur varaline kasu on levitamise või edasiandmise eesmärgiga kaetud. Suure kasu saamise eesmärgi puhul peetakse silmas juhtumeid, kus leitakse suur narkolast. Silmas on ka peetud seda, et saaks karistada sellise lasti vedajat, sest suure varalise kasu saamise eesmärk on seal taga olemas.“ Sellisest selgitusest saaks justkui järeldada, et igal juhul, kui leitakse suur narkolast, on tegemist suure varalise kasu saamise eesmärgiga. Ei tulene, et suure varalise kasu saamise eesmärki tuleks veel kuidagi subjektiivselt tasandil tõendama hakata. Samas on ka suur narkolast järjekordne ebamäärane mõiste, millele täpset vastet leida ei ole võimalik. Sellest tulenevalt ei saa kättesaadavate allikate alusel subjektiivne tõlgendamine anda konkreetset vastust, kuidas KarS § 184 lg 2¹ p 1 tõlgendada.

---

⁶⁴ Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 38 04.11.2003. Arvutivõrgus kättesaadav http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=033150005, 18.02.2013

⁶⁵ Riigikogu õiguskomisjoni istungi protokoll nr 46 01.12.2003. Arvutivõrgus kättesaadav http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=033370001, 18.02.2013

Objektiivsel tõlgendamisel tuleb normi mõtet otsida kehtivast õigusest silmas pidades kehtivat õigus- ja väärtussüsteemi ja kaasaegseid ühiskondlikke suhteid. Tuleb leida *ratio legis* ehk küsida: millist eesmärki teenib norm, milline on normi mõte?⁶⁶ Objektiivsel tõlgendamisel on mitmeid vorme ning põhimõtteliselt ongi käesoleva magistritöö üks eesmarke toetudes objektiivsele tõlgendamisele selgitada välja KarS § 184 lg 2¹ p 1 mõte ja sisu.

Oluline on tõlgendamisel arvestada ka õiguse üldiste printsiipidega. Üks sellistest on võrdsete võrdne kohtlemine ehk *ius distributiva* printsiibi realiseerimine, mis peab tuginema lisaks õiguskorra mõttele ka õiguskorra üldistele väärtustele.⁶⁷

Tõlgendamise ühe levinumaks meetodiks on ka analoogia, kuid seda kriminaalmenetluses ei kasutata. Võidakse teha erand vaid juhul, kui analoogia on süüdistatava kasuks.⁶⁸

2.2 Suure varalise kasu saamise eesmärgi esmane sisustamine maa- ja ringkonnakohtute poolt

2.2.1 Harju Maakohtu otsus nr 1-05-527/49

Kui karistusseadustikuga kehtestati 2004. aastal uus kuriteokoosseis, narkootilise aine ebaseaduslik käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil, oli esialgselt sätte sisustamiseks küllaltki vähe informatsiooni. Seega lasus nii kohtutel, aga ka teistel isikutel, kes osalevad kriminaalmenetluses, küllaltki raske ülesanne hakata tõlgendama ja praktikas kohaldama täiesti uut sätet. Iga uus kohtulahend andis rohkem informatsiooni, kuidas õigusnormi praktikas tõlgendada ja kasutada.

Esimene süüdistus KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi esitati 2006. aastal isikute grupile, kes ajavahemikul 2002-2004 käitlesid suures koguses narkootilisi aineid. Grupis oli viis liiget. Isikud peeti kinni ning keskkriminaalpolitsei poolt teostati läbiotsimine Pärnumaal ühes talus, kus leiti ja võeti ära 99,28 kg ecstasy tablette ja MDMA-d sisaldavat pulbrit, mis prokuratuuri hinnangul oli sellel ajal suurim Eestis avastatud narkootilise aine kogus. Sellise koguse narkootilise aine hind küündinuks tänavamüügis üle 22 miljoni krooni. Ära võetud pulbrit oleks saanud valmistada veel 77 000 tabletti, mille tänavamüügi hind oleks hinnanguliselt olnud üle 5 miljoni krooni.⁶⁹ Kohtuotsuse nr 1-05-527/49⁷⁰ järgi aga on süüdistus esitatud

⁶⁶ R. Narits. Tõlgendamine: teadus või seadus? Juridica IX 1994, lk 228

⁶⁷ R. Narits. Tõlgendamine, lk 228

⁶⁸ Marju Luts-Sootak. Lünga vastu tõlgendamise või analoogiaga? Juridica VII 1996, lk 352

⁶⁹ Justiitsministeeriumi pressiteade 06.02.2006. Algas kohus Pärnu narkolaboriga seotud isikute üle.

Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.just.ee/19060>, 31.03.2013.

⁷⁰ HMKo 11.06.2009, 1-05-527/49

üksnes KarS § 184 lg 2 p 1 ja 2 järgi, milles isikud ka süüdi tunnistati. Kohtuotsuse kohaselt käitlesid süüdimõistetud 2002. aasta kevadest kuni 13.10.2004 korduvalt isikute grupis erinevates kohtades üle Eesti suures koguses narkootilisi aineid ühe grupi liikme juhendamisel. Isikud on nõus olnud kokkuleppemenetluse kohaldamisega. Sellel ajal kehtinud KrMS § 239 lg 2 p 1 kohaselt ei võinud kokkuleppementlust kohaldada esimese astme kuriteole, mille eest karistusseadustik näeb kergeima karistusena ette vähemalt neli aastat vangistust või raskeima karistusena eluaegse vangistuse. Seega oli sellel ajal KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi süüdistuse esitamisel võimatu kohaldada kokkuleppementlust.

Kuigi kohtuotsusest ei selgu, miks prokurör on süüdistuse ümber kvalifitseerinud, võib ilmselt selle üheks põhjuseks pidada ka soovi kohaldada kokkuleppementlust, kui lihtsamat menetluse vormi. Kuigi selline narkootilise aine kogus oleks kindlasti täitnud suure varalise kasu saamise piirmäära, selle koosseisu alusel siiski isikuid süüdi ei mõistetud. Asjaolu, et isikud käitlesid sellist narkootilise aine kogust, mida varem Eestis pole avastatud, annab tunnistust sellest, et isikute suhtes tulnuks rakendada raskemait võimalikku olemasolevat koosseisu. Süüdistuse muutmine võib aga anda tunnistust ka sellest, et sellist koosseisu ei osatud lihtsalt õigesti rakendada, kuna süüdistuse esitamise hetkel puudus igasugune kohtupraktika, millest lähtuda. Kuigi koosseis, mis vastas süüdistatavate kuriteo raskusele oli sellel hetkel olemas, jäi see rakendamata ilmselt puhtalt koosseisu arusaamatuse tõttu või kriminaalmenetlusseadustiku sellise sätte pärast, mis keelas kokkuleppemenetluse antud kaasuse puhul.

2.2.2 Tallinna Ringkonnakohtu otsus nr 1-05-218/8

Esimene jõustunud kohtuotsus süüdistuses KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi on 13.03.2006 Tallinna Ringkonnakohtu otsus nr 1-05-218/8⁷¹. Kassatsioon küll esitati, kuid Riigikohus antud süüasja enda menetlusesse ei võtnud. Süüdistus KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi esitati kahele isikule – H. Loog-Esklale ja A. Niitsoole. Süüdistuse kohaselt omandasid süüdistatavad 10.12.2004.a grupis koos eeluurimisel tuvastamata isikult ebaseaduslikult 37,994 kg narkootilist ainet hašiit, misjärel valdasid nimetatud suurt kogust narkootilist ainet ebaseaduslikult Tartu linnas. Sealjuures organiseeris, juhtis ja kontrollis H. Loog-Eskla telefoni teel narkootilise aine vahetu omandaja ja valdaja A. Niitsoo tegevust kuriteo toimepanemisel. H. Loog-Eskla ja A. Niitsoo käitlesid suures koguses narkootilist ainet hašiit selle edasiandmise eesmärgil tasu eest, s.o. narkokaubanduse eesmärgil. Antud kriminaalasja raames leitud ja ära võetud hašiisi kogus ületas ligikaudu 3800 korda suure koguse alampiiri ning kuna kogus ületab nii

---

⁷¹ TlnRnKo 24.05.2006, 1-05-218/8

mitmekordselt suure koguse alampiiri, tuuakse kohtuotsuses sisse mõiste ülisuur narkootilise aine kogus kui defineerimata õigusmõiste ning ka lahendis sellele kindlat sisu ei anta. Sellist mõistet kasutatakse kohtulahendites ka edaspidi ning võibki ilmselt pidada põhjendatuks sellise mõiste kasutamist kaasuste puhul, kus narkootilise aine kogus ületab mitmekordselt suure koguse alamäära, so narkootilise aine kogust, millest piisab narkojoobe tekitamiseks vähemalt kümnele inimesele. Antud kaasuses nimetatud 38 kg narkootilise aine hašiši hind Eestis illegaalses tänavamüügis oleks olnud vähemalt 5,7 miljonit krooni.

Kohtukolleegium leidis, et asjaolu, et kogu ligi 38 kilogrammiline kogus ei olnud mõeldud tarbimiseks süüdistatavatele endale vaid see pidi minema illegaalsesse tänavamüüki, ei tule hakata tõendama kriminaalmenetluses, kuna tegemist on kohtukolleegiumi arvates üldtuntud asjaoluga. Kohtukolleegium leiab, et süüdistatavate H. Loog-Eskla ja A. Nütsu aktiivne tegevus narkootilise aine sihtpunkti jõudmiseks annab põhjendatud aluse järelduseks, et objektiivsesse koosseisu kuuluvad ja süüdistuses esitatud kõik osateod olid kantud kaugemaleulatuvast eesmärgis, nimelt narkootilise aine tasu eest edasimüügist ning suure varalise kasu saamisest. KarS § 184 lg 2¹ p 1 näeb ette kvalifitseeriva asjaoluna suure varalise kasu saamise eesmärgi, mitte reaalselt suure varalise kasu saamist. Kohus leiab: „Naiivne oleks loota ja arvata, et olukorras, kus narkootikumid võetakse politseitöötajate poolt ära enne nende müüki paiskamist ja reaalse kasu saamist, isikud, kellelt need ära võeti või, kes nende käitlemisega seotud olid, oma ütlustega kinnitavad, et tegutsesid suure varalise kasu saamise eesmärgil. Seetõttu tuleb eesmärgipärane tegevus ehk kavatsus igal konkreetsel juhul tuvastada.“ Kohtukolleegium leiab, et selle kaasuse puhul on linnakohus põhjendatult kuriteo tehiohusid arvestades ning ka konkreetsest narkootilise aine kogusest lähtudes tuvastanud süüdistatavate tegevuses suure varalise kasu saamise eesmärgi ehk subjektiivse külje teo objektiivse külje kaudu. Kui seaduseandja oleks tahtnud sellise võimaluse välistada, siis oleks kvalifitseeriva asjaoluna seadustatav mitte suure varalise kasu saamise eesmärk, vaid selle saamine.

Seega esimese jõustunud kohtuotsusega pandi paika põhilised asjaolud, millest tuleks lähtuda süüteo kvalifitseerimisel KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi. Lahendi järgi tuleb lugeda üldtuntud asjaoluks, et ülisuur narkootilise aine kogus ei saa olla isikutele endale tarbimiseks, vaid on mõeldud ebaseaduslikuks edasiandmiseks teistele isikutele. Samuti loeti põhimõtteliselt üldtuntud asjaoluks see, et isikud, kes plaanivad käidelda narkootilisi aineid suure varalise kasu saamise eesmärgil, ei tunnista seda pärast kinnipidamist. Suure varalise kasu saamise eesmärk on küll subjektiivne asjaolu, kuid seda saab tõendada läbi teo objektiivse külje.

Oluline ei ole suurt varalist kasu saada, vaid omada sellist eesmärki narkokuriteo toimepanemisel.

Samas on ebaselge see, et kui kohtukolleegium leiab, et kui narkootilise aine kogus on niivõrd suur, et selle saab lugeda üldtuntud asjaoluks, et süüdistavad ei suuda ainet ise ära tarbida ning see pidi minema müügiks, siis miks peab tõendama veel subjektiivset külge? Samuti leitakse, et kurjategijad ise nagunii kunagi ei tunnista, et neil selline eesmärk oli. Üldiselt oleks aga raske leida inimest, kes käitleb niivõrd suures koguses narkootilisi aineid muul põhjusel kui rahalisel. Ja isegi kui selliseid inimesi on, siis kas on oluline, mis on nende tegevuse motiiv või pigem see, millised on nende tegevuse tagajärjed?

Üks võimalus teha suure varalise kasu saamise eesmärk kui koosseis ühetaolisemalt kohaldatavaks, olekski ehk seostada raskem karistus mingi kindla narkootilise aine kogusega. Kaitstavaks hüveks narkosüütegude puhul on rahvatervis ning rahva tervise kaitse huvides on see, et narkootiline aine ei jõua rahvani, mitte see, et kurjategijad ei teeni narkootilise aine müügist tulu. Seega ehk oleks otstarbekas KarS § 184 lg 2¹ p 1 siduda nn ülisuure narkootilise aine kogusega, mis praegu pole mõistena veel kohtupraktika poolt kindlalt sisustatud. Samas saaks ülisuure koguse õigusaktide tasandil või kohtupraktika teel kindlaks määrata. Näiteks võiks ülisuur kogus olla narkootilise aine kogus, millest piisab narkojoobe tekitamiseks vähemalt 10 000 inimesele, ehk suure koguse määr korda sada. Kuna kohus tunnistas üldtuntuks asjaolu, et niivõrd suur narkootilise aine kogus ei saa olla isiklikuks tarbeks, vaid on mõeldud edasi andmiseks, siis tegelikult ongi täidetud narkootilise aine käitlemine, millega on põhjustatud oht suurele hulgale rahvale. Rahvatervise aspektist on ebaloogiline eristada kahte isikut, kes käitlevad näiteks samas koguses narkootilist ainet, kuid ühe puhul ei õnnestu tõendada varalise kasu saamise eesmärki ja teisel puhul õnnestub ning see teine saab raskema karistuse. Tegelikult on mõlemad isikud pannud toime sama raske kuriteo. Seega aitaks koosseisu sidumine kindla narkootilise aine kogusega neid kahte isikut karistada samadel alustel. Tuleb lihtsalt jõuda selguseni, kas eesmärk on hoida inimeste tervist ja võidelda narkootikumide ning neist tingitud kahjulike mõjude vastu või otseselt takistada kurjategijatel raha teenimast. Kuigi need kaks eesmärki on omavahel seotud, on esimene eesmärk selgelt tähtsam.

2.2.3 Tallinna Ringkonnakohtu otsus nr 1-07-11042

Järgmine jõustunud lahend KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi tõi samuti juurde olulisi seisukohti selle süüteo kvalifitseerimisel. Tegemist on Tallinna Ringkonnakohtu 31.03.2008 otsusega nr 1-07-11042⁷². Süüdistus narkootilise ainete käitlemisel suure varalise kasu saamise eesmärgil oli esitatud A. Golodovile ja D. Maisurjantsile. Isikud käitlesid grupis suures koguses erinevaid narkootilisi aineid nagu amfetamiin, MDMA, GHB, N-etüül-MDA, marihuaana, 3-metüülfentanüül.

Golodovi kaitsja leidis, et tema kaitsealune ei andnud narkootilisi aineid edasi ning üksnes narkootiliste ainete hoidmine ei saa toimuda suure varalise kasu saamise eesmärgil. Kohtukolleegium polnud sellise seisukohaga nõus ning leidis, et kuna KarS § 184 näeb ette karistuse narkootilise aine suures koguses käitlemise eest ükskõik, millises selle tegevuse vormis, siis kui selline tegu on pandud toime suure varalise kasu saamise eesmärgil, tuleb süütegu kvalifitseerida KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi. Iseenesest on süüdimõistetu Golodovi kaitsjal õigus, et kui isik tõesti ainult hoiab narkootilist ainet näiteks kellelegi teenena ja selle eest tõesti mingit varalist kasu ei saa, siis pole tal ka suure varalise kasu saamise eesmärki, sest nagu on öeldud, tuleb selline eesmärk tuvastada igal juhul eraldi ja suure varalise kasu saamise osas peab olema kavatsetus. See asjaolu aga ei vähenda selle isiku süüd, kes narkootilist ainet käitleb ilma kasu saamise eesmärgita. Narkootiline aine jõuab tänu tema tegevusele lõpptarbijani ja sellest tekib kahju isikute tervisele. Jällegi oleks otstarbekam karistada isikut konkreetse koguse narkootilise aine käitlemise eest ku eesmärgi eest, mida ei suudeta tõendada või midagi isegi mingil juhul ei pruugi olla. Isegi kui mõnel teisel isikul on selle narkootilise aine käitlemise suhtes suure varalise kasu saamise eesmärk, ei saa seda eesmärki automaatselt omastada ka teistele isikutele, kes protsessis osalevad ja kellel nimetatud eesmärk võib puududa.

Ka selles Tallinna Ringkonnakohtu otsuses kinnitatakse seisukohta, et on ilmne, et kui politsei võtab narkootilised ja psühhotroopsed ained ära enne tänavamüüki jõudmist, siis isikud ei kinnita, et nad tegutsesid suure varalise kasu saamise eesmärgil.

Kohtukolleegium leiab: „Kuna narkootiliste ja psühhotroopsete ainete hulk oli väga suur, siis on ilmne, et D. Maisurjants ja A. Golodov ei käidelnud neid aineid ainult enda tarbeks. Sellele kaugemaleulatuvale eesmärgile viitavad ka garaažist leitud esemed, mida kasutatakse narkootiliste ja psühhotroopsete ainete edasimüümisel (kaalud, lusikad, minigriip kilekotid

---

⁷² TlnRnKo 31.03.2008, 1-07-11042/15

jms). Samuti D. Maisurjantsi eelnev tegevus, sest amfetamiini omandamine, valdamine (hoidmine, pakendamine) ja A.J-le edasiandmine on kohtukolleeegiumi hinnangul vaieldamatult tõendamist leidnud. Kui reastada süüdistusjas tuvastatud asjaolud – käitlemise objektiks olnud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ülisuur kogus, D. Maisurjantsi autost ära võetud 75 000 krooni ja andmed nimetatud ainete turuhinna kohta Eestis (2 980 725 krooni) ning kui võtta aluseks suure varalise kasu hindamisel suure varalise kahju piirmäär 2007.a, milleks oli 360 000 krooni, siis on vaieldamatult selge, et tegevuse õnnestumise korral oleks kaasnenud suur varaline kasu, mis oligi KarS § 184 lg 2¹ p 1 ettenähtud kuriteo täideviijatele liikumapanevaks jõuks ning mille saamise eesmärgil tegutseti.“ Sellistest seisukohast saab veelkord järeldada, et põhimõtteliselt on isikute tahtlus kasu saamiseks täielikult võimalik tõendada nende tegevuse objektiivsete külgede kaudu ning mingit kaugemale ulatuvat eesmärki eraldi tuvastada ei olegi vaja.

D. Maisurjants ja A. Golodovi kaitsjad leidsid, et kuna nende kaitsealused üksnes hoidsid narkootilisi aineid, siis tuleks arvutada suure varalise kasu saamise eesmärgi määratlemisel eeldatav narkootilise aine hoidmise hind. Kohtukolleeegium aga leidis, et kuna omandatud ja garaaži peidetud narkootiline aine oli mõeldud edasimüümiseks, siis tuleb lähtuda nende narkootiliste ainete hinna määratlemisel tänavamüügi hinnast. Nagu eelnevalt leitud, on selline seisukoht vastuoluline. Varalise kasu saamise eesmärgi puhul tuleks siiski tõendada edasiandmise eesmärk või muul viisil selle narkootilise aine käitlemise eest saadav tasu, mis täidekas suure varalise kasu saamise piirmäära. Vastasel juhul eeldatakse, et kui isikud näiteks ainult hoiavad narkootilist ainet, siis on neil selle aine suhtes ka edasised plaanid. Kui edasiandmise plaane aga tõendada ei suudeta, piirneb isikute tegu siiski narkootilise aine hoidmisega suures koguses. Jällegi oleks nii tõenduslikult kui ka õigushüvest lähtudes selgem siduda narkootilise aine käitlemise puhul raskem tagajärg konkreetse kogusega. Olulisem karistuse mõistmisel ei peaks olema mitte reaalne kasu teenimine, vaid ülisuures koguses narkootilise aine käitlemine, sest see narkootiliste ainete kogus jõuab lõpuks ikkagi tarbijateni ning kahjustab rahvatervist kui olulist ühiskonna alustala.

Kohtuotsuses tõusetus veel teema, kuidas isikute teod lõplikult kvalifitseerida. „Kohtukolleeegium on seisukohal, et süüdistuse arusaadavuse ja kaitseõiguse tagamise seisukohast tuleb igale kuriteoepisoodile antav kvalifikatsioon kohtuotsuse motiveerivas osas ära näidata, kuid kohtuotsuse resolutiivosa tuleb vormistada Karistusseadustiku sätteid järgides. Nimelt ei võimalda kehtiv Karistusseadustiku regulatsioon paragrahvisisest konkurentsi. Lisaks sellele võib jääda kohtuotsuse lugejale, eeskätt aga süüdistatavatele mulje, et kuna nad on süüdi mõistetud sama paragrahvi kahe erineva lõike järgi, siis on neid

karistatud ühe teo eest kaks korda. Kuna kohus on kohaldanud ebaõigesti materiaaõigust, siis tühistab kohtukolleegium apelleeritud kohtuotsuse D. Maisurjantsi süüdimõistmises KarS § 184 lg 2 p 1,2 ja A. Golodovi süüdimõistmises KarS § 184 lg 2 p 1 ning loeb mõlemad isikud süüdimõistetuks KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi.“

Selle otsusega pannakse paika, et karistatav on igasugune narkootilise aine käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil ning kui isik paneb isiklikult toime vaid ühe osateo, siis tegelikult karistuse määramisel võetakse arvesse isiku panust üldisesse kuriteo toimepanemisse. Seega kui isik ainult hoiab narkootilist ainet ega plaanigi seda isiklikult edasi müüa, kuid on siiski kaastäideviija piisavalt suure koguse narkootilise aine käitlemisel, vastutab ka tema narkootilise aine ebaseadusliku käitlemise eest suure varalise kasu saamise eesmärgil, isegi juhul, kui tal reaalselt ei olegi mingit võimalust sellist kasu saada.

2.2.4 Tallinna Ringkonnakohtu otsus nr 1-08-3477

Tallinna Ringkonnakohtu 11.11.2008 otsusega nr 1-08-3477⁷³ mõisteti KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi süüdi D. Zlobin ja O. Sozonenko. D. Zlobinile ja O. Sozonenkole esitati süüdistus selles, et nad ajavahemikul 2007. a septembri algusest kuni 18.09.2007 panid toime suures koguses narkootiliste ainete – hašiši, kokaiini, marihuaana ja 3-metüülfentanüüli – ebaseadusliku käitlemise suure varalise kasu saamise eesmärgil.

D. Zlobini kaitsja leidis, et maakohus on vääralt KarS § 184 lg 2¹ p 1 tõlgendamisel samastanud mõisted suur kasu ja suur kahju. Viidates maksualastele süütegudele (KarS § 389¹⁻²), leiab kaitsja, et suur varalise kasu eesmärk peab ulatuma vähemalt 5 miljoni kroonini. Kohtukolleegium viitab aga Riigikohtu kriminaalkolleegium otsusele nr 3-1-1-44-08⁷⁴, kus kohus on leidnud, et suure varalise kasu kindlakstegemisel tuleb lähtuda KarSRS § 8 p-s 2 sätestatud suure varalise kahju mõistest. Kriminaalkolleegium on lähtunud arusaamast, et "suur varaline kasu" on karistusõiguslikus mõttes määratlemata õigusmõiste, sellega majanduslikus mõttes lähedane mõiste "suur varaline kahju" on aga KarSRS § 8 p-s 2 täpselt defineeritud, võimaldades analoogilist käsitlust ka mõiste "suur varaline kasu" sisustamisel.

Suure varalise kasu kui normatiivse tunnuse sisustamisel tuleb seega lähtuda sellest, et silmas peetav kasu, millele oli suunatud teo toimepanija tahtlus, peab sajakordselt ületama teo toimepanemise hetkel kehtinud kuupalga alammäära. Seega pidi isikute tahtlus olema

---

⁷³ TlnRnKo 11.11.2008, 1-08-3477

⁷⁴ RKKKo 3-1-1-44-08

suunatud vähemalt 360 000 krooni saamisele narkootiliste ainete käitlemise tulemil, mis 2007. aastal, mil kuritegu toime pandi, ületas kuupalga alammäära 3600 sajakordselt.

Antud kriminaalasjas tekitas veel küsimusi, kas suure varalise kasu saamise eesmärk peab iseloomustama igat grupi liiget või võib seda käsitleda grupitunnusena. Prokurör asjas leidis, et tegemist on nõ grupitunnusega. Kohtukolleegium leiab, et ei tohiks olla põhimõttelist vaidlust selles, et suure varalise kasu saamise eesmärk kujutab endast erilist isikutunnust – see kirjeldab toimepanija eesmärke ja motiive (KarS § 24 lg 1). KarS § 24 lg 3 sätestab seejuures üheselt, et vastust raskendav (ja käesoleval juhul see nii on) isikutunnus kehtib üksnes erilise isikutunnusega toimepanija suhtes. Seega on täiesti võimalik olukord, kus isikud, käideldes narkootilisi aineid küll ühiselt ja kooskõlastatult, on nõ kasumi jagamise osas sõlminud kokkuleppe, et tulu suure kasu mõttes saab neist vaid üks. Pole mingit põhjust laiendada ühte grupi liiget iseloomustavat tunnust grupi teistele liikmetele. Kui grupp isikuid käitleb narkootilisi aineid ning kogu saadav tulu koondub vastavalt „töökorraldusele“ nõ grupi tippu, kes maksab siis grupi liikmetele teatavat „töötasu“, ei ole grupi liidril tuvastatav suure varalise kasu eesmärk seega automaatselt laiendatav tema juhised täitvatele isikutele. Seega on oluline, et iga liige, kellele vastav isikutunnus omistatakse, oleks reaalselt olnud võimeline kuriteoga teenima suurt varalist kasu. Selline vahetegemine põhineb hukkamõistul selle isiku suhtes, kes soovis kuritegelikult teenida suurt varalist kasu.

Järjekordne kohtu seisukoht, mis on vastuolus KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi kaistatava õigushüvega, sest raskemat karistust selle järgi väärib vaid isik, kes raha teenib, mitte kõik isikud, kes oma ühise tegevuse tulemusena rikuvad õigushüve. Samuti on vastuolu varasema kohtupraktikaga, kuna Tallinna Ringkonnakohus leidis otsuses nr 1-07-11042, et suurt varalist kasu saab teenida ükskõik millise käitlemise osateo toimepanemisega ning ei tule selgitada välja mitte näiteks hoidmise hinda vaid ikkagi edasimüümise hind, olenemata, milline osategu suudetakse tõendada. Seega on kaks otsust omavahel vastuolus, kuna ühe järgi on iga käitlemise vorm selline, millega saab kohaldada KarS § 184 lg 2¹ p 1, kuid järgneva otsusega öeldakse, et tegelikult tuleb ikka tuvastada, kas sellise kasu saamine üldse võimalik on.

Tallinna Ringkonnakohus leiab: „Seega ei saa KarS § 184 lg 2¹ p 1 sisustamine rajaneda mitte käideldud narkootilise aine üldkogusel ja sellest võimalikult saadavalt üldisel kasul, vaid suure varalise kasu saamise eesmärk tuleb tuvastada iga isiku suhtes individuaalselt ja eraldivõetult. Järelikult ei ütle ka äravõetud narkootilise aine kogus ja selle eeldatav müügihind illegaalses kaubanduses, mida isikud käitlesid, nende eesmärkide või sihtide - ja ka oodatava kasumi osas iseenesest veel mitte midagi (vastupidist võiks väita ehk juhul, kui

narkootilist ainet valdavad isikud on samaaegselt nt sünteetilise narkoaine tootjateks või nn loodusliku narkootilise aine kasvatajateks; midagi sellist käesoleval juhul aga tuvastatud ei ole). Isiku valduses võib olla sada kilo narkootilist ainet, mille ta vastavalt kokkuleppele peab andma edasi, teenides selle pealt nt 100 000 krooni. Et narkootilise aine kogus on ülisuur ja selle tänavamüügihind seejuures nt 100 miljonit krooni, ei sisusta seega kuigivõrd suure varalise kasu saamise eesmärki KarS § 184 lg 2¹ p 1 mõttes; viimane tuleb tuvastada eraldivõetult kui eriline isikutunnus ning loodetav kasum peab ulatuma teo toimepanemise hetkel kehtiva palga alammäära korrutiseni sajaga. Kriminaalkollegium soostub prokuröri esitatud väitega, et tõenduslikult teeb see kõnealuse erilise isikutunnuse tuvastamise praktikas raskeks, kuid toonitab seejuures, et tegemist on tõendusliku, mitte aga materiaalõiguslikku tõlgendust puudutava küsimusega. Seadusandja on loonud vastutuse eelduste osas kindla regulatsiooni ning seda ei saa tõlgendada lähtuvalt tõendamisraskusest/kergusest.“

Kuna antud kriminaalasjas ei ole esitatud süüdistust KarS § 184 lg 2¹ p 2 järgi, s.o suures koguses narkootilise aine käitlemine kuritegeliku ühenduse poolt, siis on arusaadav, et iga isiku suhtes tuleb suure varalise kasu saamise eesmärk tuvastada eraldi. Samas kui samaaegselt on esitatud süüdistus ka KarS § 184 lg 2¹ p 2 järgi, siis ilmselt oleks loogilisem, et oluline pole mitte iga liikme saadud kasu, vaid kuritegeliku ühenduse, kui ühtsest tahtest ja eesmärkidest lähtuva grupeeringu saadav kasu kokku. Sest on põhimõtteliselt võimatu näiteks 10 liikmelise grupeeringu suhtes tuvastada, palju igaüks neist oleks teeninud. Samas on kuritegeliku ühenduse tõendamine lisaks suure varalise kasu saamise eesmärgile topelt tõendamiskoormus. Võib tekkida ka olukord, kus isikud kokku teeniksid suurt varalist kasu, kuid igaüks eraldi ei teeni. Seega mida suurem on grupeering, seda ebatõenäolisem on, et igaüks neist teenib suurt varalist kasu. Samas narkootilise aine kogused, mida ühiselt käideldakse võivad olla väga suured.

Seega jätkuvalt oleks ilmselt õigushüve kaitsest lähtudes mõistlikum karistada isikuid raskema teo eest samadel alustel olenemata sellest, kas on tõendatud nende kuulumine kuritegelikku ühendusse või suure varalise kasu eesmärk üldse. Kui raskema koosseisu kohaldamise aluseks oleks üksnes narkootilise aine ülisuur kogus, oleks isikute süüst lähtuvalt karistuste kohaldamine õiglasem. Asjaolu, et inimene ei taotle ülisuure koguse narkootilise aine ebaseadusliku käitlemisega suurt varalist kasu, ei muuda sellist kuritegu rahvatervise seisukohast vähem ohtlikuks. Kohtulahendites aga ei keskenduta sellele küsimusele, et kui isikud käitlevad narkootilisi aineid grupis, et kui palju keegi neist oleks teeninud.

O. Sozenko kaitsja leidis, et tema kaitsealune tegutses teise isiku käsul, tema roll oli teisejärguline ning pole tõendatud tema eesmärk teenida suurt varalist kasu. Kohus leiab, et on ka raske ette kujutada olukorda, kus isik tegeleb ilmselgelt keelatud ainete käitlemisega, tehes seda aga ilma igasuguse lootuseta tasule. Kriminaalkolleegium ei pea seda sellist asjaolu eluliselt usutavaks. Ei oma tähtsust, et grupi liikmed pole omavahel konkreetselt kokku leppinud, kuidas kuritegelikult saadud raha omavahel jagada, sest isikul on olemas ettekujutus narkootilise aine käitlemisel saadava kasu suurusest ning see kujundab isiku käitumist kuriteo toimepanemisel ja ta loodab sellise tegevuse eest saada tasu.

Seega on kolleegium seadnud üles suure varalise kasu saamise presumptsiooni öeldes, et isik, kes tegeleb keelatud ainete käitlemisega loodab selle eest saada tasu. Üldiselt on see vastuolus kohtute varasemate tõlgendustega koosseisust. Loomulikult vähendab selline presumptsioon tõendamiskoormist oluliselt, kuna tõendada tuleb üksnes narkootilise aine kogus ning sellest tulenevalt saab öelda ka, kui palju raha isik teenis/või oleks teeninud sellise kogust narkootilise aine müügist. Selline lähenemine toetab pigem varem välja pakutud ülisuure koguse rakendamise võimalust.

2.2.5 Harju Maakohtu otsus nr 1-06-10564

Harju Maakohtu 24.10.2008 otsusega nr 1-06-10564⁷⁵ mõistetakse KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi süüdi kolm isikut, kes isikute grupis käitlesid ebaseaduslikult ajavahemikul 2005.a. algusest kuni 11.10.2005.a. suures koguses narkootilist ainet kokaiini. Otsuses leiab kohus järgnevalt: „Eelnevaga on selgitatav, miks vaadeldava süüteokoosseisu puhul puudub vajadus tuvastada objektiivselt müügile või muu varalise kasu saamisele suunatud tegevus. Piisab kui süüdistatava puhul on kohtulikul arutamisel subjektiivsest küljest kindlaks tehtud varalise kasu saamise suhtes kavatsesus. Käesolevas kriminaalasjas äravõetud kokaiinikoguse rahaline väärtus illegaalsel tänavaturul on ca 50 miljonit krooni, mis ületab eelmärgitud piirmäära enam kui 160-kordselt (166 korda). Arvestades aga hammasrattas olnud kokaiini peaaegu absoluutset puhtust, siis oluks sellise koguse ja kvaliteediga narkootilise aine tänavamüügist saadav tulu palju suurem. Kohtu arvates on alust põhjendatult väita, et Meir Shushan, Shimon Yaloz ja Nahum Yaron Kahana käitlesid suures koguses narkootilist ainet kokaiini selle edasiandmise eesmärgil tasu eest, so narkokaubanduse eesmärgil. Kuna keelatud aine võeti politsei poolt ära enne selle jõudmist lõpptarbijani, siis saab kohtu arvates süüdistatavate käitumise subjektiivset külge hinnata teo objektiivse külje kaudu. Sellest tulenevalt panid

---

⁷⁵ HMKo 24.10.2008, 1-06-10564

süüdistatavad toime suures koguses narkootilise aine ebaseadusliku käitlemise suure varalise kasu saamise eesmärgil, tehes seda kavatselt. Narkootilise aine sedavõrd suures koguses käitlemine varjatult ja selle salakaubana toimetamine ühest riigist teise lubab põhjendatult järeldada, et narkootilise aine käitlemise osateod pandi toime kokaiini tasu eest edasimüügi ja seega suure varalise kasu saamise nimel, mitte enda tarbeks“

Selles maakohtu lahendis pakutakse välja seisukoht, et kui isikud käitlevad suures narkootilist ainet varjatult ning toimetavad ainet ühest riigist teise salakaubana, siis järelikult soovivad nad seda ainet edasi müüa ja selle eest tasu saada. Kui narkootilise aine kogus on sellises juhul piisav, et selle müügist oleks võimalik teenida suurt varalist kasu, siis ongi toime pandud narkootilise aine käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil. Selline seisukoht lihtsustab oluliselt üldist tõendamiskoormist, sest kui narkootilist ainet ülisuures koguses toimetatakse salaja üle riigipiiri, siis saab koheselt tuvastada ka suure varalise kasu saamise eesmärgi. Ilmselt on selline arusaamd küll tõenduslikult väga teretulnud, kuid tegeliku õiguskorraga kokku ei lähe. Niivõrd rasket koosseisu üksnes eeldada on päris riskantne ning ilmselt vastuolus ka õigusriigi aluspõhimõtetega.

2.3 Suure varalise kasu saamise eesmärgi esmane sisustamine Riigikohtu poolt

2.3.1 Riigikohtu otsus nr 3-1-1-18-08

Kuigi KarS § 184 lg 2¹ p 1 kehtib juba 2004. aastast, on esimene seda koosseisu puudutav Riigikohtu lahend 3-1-1-18-08⁷⁶ 2008. aastast. Lahend puudutab A. Laksbergi süüdistust KarS § 184 lg 2¹ p 1 ja § 392 lg 2 p 2 järgi. Nimelt oli antud kriminaalasjas tõendatud, et A. Laksberg värbas suure varalise kasu saamise eesmärgil I. Kandla rahalise tasu eest omandama, valdama ja vedama suures koguses kokaiinhüdrokloriidi ning toimetama seda ebaseaduslikult üle Eesti Vabariigi riigipiiri. Samuti omandas A. Laksberg 25 147 grammi hašiši ning hoidis seda enda valduses, kuni narkootiline aine politsei poolt leiti ja ära võeti.

Riigikohus on siin lahendis leidnud järgmist: „KarS § 184 lg 2¹ p-s 1 sätestatud varalise kasu saamise eesmärk kujutab endast subjektiivset koosseisutunnust, mis iseloomustab toimepanija teadvuse tasandil tema käitumise sihte. Varalise kasu saamise eesmärk näitab subjektiivse koosseisutunnusena kavatsust narkootilise aine edasise käitlemise suhtes. Koosseisutüüpide aspektist kujutab KarS § 184 lg 2¹ p-s 1 ette nähtud kvalifitseeritud koosseis endast nn mittekongruentset süüteokoosseisu, kus toimepanijal subjektiivselt esinev eesmärk ulatub

---

⁷⁶ RKKKo 3-1-1-18-08, p 2.1

objektiivsetest koosseisutunnustest kaugemale. Seega ei lange kõnealuse süüteokoosseisu puhul objektiivsed ja subjektiivsed tunnused kokku, vaid subjektiivsest küljest tuleb täiendavalt tuvastada varalise kasu saamise eesmärk, millele koosseisu objektiivses küljes aga vaste puudub. Ühtlasi järeldub sellest, et kui KarS § 184 lg 2¹ p-s 1 kirjeldatud koosseisu muude objektiivsete tunnuste suhtes piisab toimepanijal KarS § 15 lg 1 tulenevalt kaudsest tahtlusest, siis varalise kasu saamise eesmärgi puhul on nõutav KarS § 16 lg 2 sätestatud kavatsesus. Eelnevaga on selgitatav, miks vaadeldava süüteokoosseisu puhul puudub vajadus tuvastada objektiivselt müügile või muu varalise kasu saamisele suunatud tegevus. Piisab kui süüdistatava puhul on kohtulikult arutamisel subjektiivsest küljest kindlaks tehtud varalise kasu saamise suhtes kavatsesus. Eeltoodu põhjal nõustub kriminaalkollegium ringkonnakohtu põhjendustega A. Laksbergil suure koguse hašiši käitlemise osas varalise kasu saamise eesmärgi esinemise kohta. Ringkonnakohus on õigustatult leidnud, et suure varalise kasu saamise eesmärk ei nõua tulu saamise kindlakstegemist. Käesolevas kriminaalasjas on ringkonnakohus tuvastanud, et kättesaadud narkootilise aine hašiši kogus oli selline, millest piisanuks 25 000 inimesele narkootilise joobe tekitamiseks ja illegaalses tänavamüügis olnuks narkootilise aine müügist saadud tulu suuruseks ligikaudu 3,8 miljonit krooni. Tähelepanuta ei saa jätta ka maakohtu poolt tunnistaja A. V.-i ütluste alusel tuvastatud, et A. Laksberg pakkus tunnistajale hašišit müügiks või palus leida narkootilisele ainele ostja. Seega on kohtud põhjendatult tuvastanud, et süüdistatav ei vullanud narkootilist ainet pelgalt enda või tuttavate tarbeks, vaid eesmärgiga saada suurt varalist kasu.“

Riigikohus on selles lahendis toonud välja mitu olulist aspekti, mida tuleks järgida suure varalise kasu saamis eesmärgi puhul. Kõige olulisem, mida on varem öelnud ka madalama astme kohtud, on see, et oluline pole, et isik reaalset kasu teeniks, vaid et tal oleks selline võimalus olemas olnud ning on reaalne, et isik seda võimalust ka kasutab. Näitlikult võib aga isikul olla eesmärk teenida varalist kasu ka juhul, kui ta ekslikult ostab narkootilise aine asemel mõnda muud ainet, näiteks ballastainet. Ta maksab sellise aine eest suure summa ning endale teadaolevalt omandab näiteks kokaiini. Sellisel juhul on eesmärk küll olemas, kuid tegelik võimalus teenida suurt varalist kasu KarS § 184 lg 2¹ p 1 mõttes puudub. Ka pole täidetud objektiivsed koosseisutunnused, sh narkootilise aine käitlemine. Sellisel juhul tuleks isiku tegevus ilmselt kvalifitseerida kõlbmatu katsena KarS § 26 järgi, kuna temast olenematutel põhjustel pole võimalik süütegu lõpule viia, kuna süüteo objekti ei ole.

Oluline suure varalise kasu saamise eesmärgi jaatamisel on veel piisav narkootilise aine kogus ning samuti mingisugused tõendid selle kohta, et isik on plaaninud või plaanib vastava koguse narkootilist ainet realiseerida ning seeläbi teenida raha. Olulised on siin kindlasti tunnistajate

või teiste kahtlustatavate ütlused. Samuti jälitustegevuse käigus kogutud info või muud tõendid, mis sellist eesmärki aitavad tõendada. Samas on selline otsus vastuolus varasemalt mitmes ringkonnakohtu poolt tehtud lahendis, kus leiti, et ülisuur narkootilise aine kogus iseenesest on juba piisav alus, et arvata, et isik on käidelnud narkootilisi aineid suure varalise kasu saamise eesmärgil, kuna ei ole võimalik sellist kogust ainet ise ära tarvitada, mis on igati loogiline. Seega on nüüd selgusetu, mida täpselt on vaja, et suurt varalist kasu tõendada.

2.3.2 Riigikohtu otsus nr 3-1-1-44-08

Järgmine Riigikohtu otsus suure varalise kasu saamise eesmärgi kohta on 3-1-1-44-08⁷⁷, mis puudutab H. Najafovi ja B. Babajevi süüdistust KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi. Nimelt H. Najafov ja B. Babajev valdasid ja vedasid ühiselt Tallinna linna piires suures koguses narkootilist ainet, s.o 16 520 tabletti koguväärtuses mitte vähem kui 1 610 700 krooni. Suure koguse narkootilist ainet oli eelnevalt omandanud H. Najafov.

Selles kriminaalasjas kriminaalkolleegium kinnitas juba varasemalt madalamate astme kohtutes praktikaks saanud seisukohta, et suure varalise kasu saamisel saab analoogia kasutada suure varalise kahju mõistet: „Kriminaalkolleegium nõustub maa- ja ringkonnakohtu seisukohaga, mille kohaselt tuleb suure varalise kasu kindlakstegemisel lähtuda KarSRS § 8 p-s 2 sätestatud suure varalise kahju mõistest. Siinkohal lähtub kriminaalkolleegium arusaamast, et "suur varaline kasu" on karistusõiguslikus mõttes määratlemata õigusmõiste, sellega majanduslikus mõttes lähedane mõiste "suur varaline kahju" on aga KarSRS § 8 p-s 2 täpselt defineeritud, võimaldades analoogilist käsitlust ka mõiste "suur varaline kasu" sisustamisel.“

Riigikohus kinnitas ka seda praktikat, et narkootilise aine hinna arvutamisel saab aluseks võtta Europoli õiend narkootilise aine maksumuse kohta. Põhjendusena sellisele seisukohale tõi kolleegium välja asjaolu, et ükski Eesti riiklikest asutustest, mis puutuvad kokku narkootilise ainetega seaduslikult, ei tegele info otsimisega narkootiliste ainete maksumuse kohta ebaseaduslikul turul. Euroopa riikidel vahel kogubki sellist informatsiooni Europol ning Riigikohus ei pea põhjendatuks selle asutuse poolt koostatud hinnatabelites kahelda. Europol koostas varasemalt igaaastaselt tabelid narkootiliste ainete hulgi-ja jaehindade kohta erinevates Euroopa riikides, sh Eestis. Nüüdseks on selliste hinnatabelite koostamise üle võtnud Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus.⁷⁸ Ilmselt võetakse nüüd hindade määramisel

---

⁷⁷ RKKKo 3-1-1-44-08

⁷⁸ Ekspertintervjuu

aluseks nende poolt koostatud tabelid. Samas on Eesti puhul enamike narkootiliste ainete kohta hindade informatsiooni kogumine keeruline ning seeläbi võib esineda ka eksimusi.⁷⁹ Seega puudub täiesti kindel alus, mille järgi tegelikult narkootiliste ainete hinda ja seeläbi võimalikku suurt varalist kasu arvutada.

Sama kaasuse menetlusel ringkonnakohtus, leiti Tallinna Ringkonnakohtu 31.03.2008 otsuses nr 1-06-16525⁸⁰, et suur kogus tuleb küll määrata puhta narkootiline aine koguse järgi, kuid suurt varalist kasu arvutatakse narkootiline aine kogumassi järgi, st koos ballastainega.

2.3.3 Riigikohtu otsus nr 3-1-1-84-09

Riigikohtu otsus 3-1-1-84-09⁸¹ puudutab Meir Shushani, Shimon Yalozi ja Nahum Yaron Kahana süüdistust KarS § 184 lg 2¹ p 1 ja § 392 lg 2 p 2 järgi. Isikute kriminaalne skeem oli küllaltki keerukas, kuid puudutas üldjoontes seda, et isikud organiseerisid 2005. aastal ulatusliku kokaiini veo Peruust Eestisse kahe hammasratta sees, mille olid varasemalt lasknud valmistada Iisraelis. Eestisse toimetati 43 101 grammi kokaiini.

Kaitsjad taotlesid küll ringkonnakohtu otsuse tühistamist. S. Yalozi kaitsja vandeadvokaat Anatoli Jaroslavski leiab muuhulgas, et S. Yalozi tegudele ei ole ringkonnakohtu otsuses hinnangut antud, mistõttu on rikutud tema kaitseõigust. Kohtud ei ole narkootilise aine suures koguses käitlemise süüdistuses täpsustanud süüteokoosseisu olulisi asjaolusid: teo toimepanemise aega, kaastäideviijate gruppi ega konkreetseid käitlemise viise, samuti mitte S. Yalozi väidetavat rahapaigutust narkootilise aine käitlemisse. Samas kolleegium suure varalise kasu saamise eesmärgi enda põhjendustes ei puuduta, kuigi see on ka osa süüteokoosseisu olulistest asjaoludest. Sellest võib justkui järeldada, et nõus ollakse madalama astmete kohtute põhjendustega selles küsimuses. Maakohtu seisukoht samas asjas on toodud töös eelnevalt. Ringkonnakohtus on leidnud: „Suure varalise kasu saamise eesmärk ei pea olema tõendatud samal viisil kui tegelik suure varalise kasu saamise fakt. Piisab kui on tõendatud suure varalise kasu saamise eeldus. Käesolevas asjas on selleks vaieldamatult tõendatud suure koguse narkootilise aine, 43 101 g kokaiini vähemalt 43 milj kroonine hind illegaalses tänavakaubanduses. Süüdistatavate endi narkootilise aine tarvitamise sõltuvuse kohta puuduvad igasugused tõendid. Võttes arvesse keskmisele inimesel joobe tekitamiseks vajalikku kokaiini kogust polnud ebaseaduslikult käideldud 43 101 g kokaiini äratarvitamine

⁷⁹ EMCDDA. Pilot study on wholesale drug prices in Europe. 2011, lk 77. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/thematic-papers/wholesale-prices>, 02.05.2013

⁸⁰ TlnRnKo 31.03.2008, 1-06-16525

⁸¹ RKKKo 3-1-1-84-09

süüdistatavate endi poolt füsioloogiliselt jõukohane. Illegaalsel turustamisel oli aga reaalne kümnetesse miljonitesse Eesti kroonidesse ulatuva sissetuleku saamine.“ Võib vaielda selle üle, kuivõrd asjakohane on kohtul väita, et tõendatud peab olema üksnes suure varalise kasu saamise eeldus, kuna sellisel juhul on tegu suure varalise kasu saamise eesmärgi presumptsiooniga. Eeldus teenida suur varaline kasu on olemas igal juhul, kui on tõendatud sellise kasumi teenimiseks piisav narkootilise aine kogus. Sellel hetkel oli suure varalise kahju ja kasu piirmäär 269 000 krooni, mida antud kaasuses ületati mitmekordselt. Eelduse olemasolust lähtudes saaks selle tuginedes koheselt väita, et suure varalise kasu eesmärk kui koosseisutunnus on olemas.

Kohtu põhjendusest saab eeldada, et on oluline tõendada kaks asjaolu – isikud oleksid teeninud aine realiseerimisel suure varalise kasu ning et kogus on liiga suur selleks, et inimene jõuaks seda ise ära tarbida. Selle läbi, et ainet pole võimalik ise ära tarbida, on järelikult tõendatud justkui ka fakt, et isikud plaanisid narkootilise aine edasi müüa. Selline seisukoht tõstatab juba eelnevalt käsitletud suure varalise kasu eesmärgi presumptsiooni.

2.3.4 Riigikohtu otsus nr 3-1-1-4-11

Riigikohtu praktikast on hea näide veel ka lahend 3-1-1-4-11⁸². Selles kaasuses anti G. Ivanchenko algselt kohtu alla süüdistatuna KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi kvalifitseeritavas kuriteos, kuid mõisteti lõpuks süüdi KarS § 184 lg 1 järgi. Harju Maakohtus esitas prokurör üldmenetluses süüdistuse kriminaalasja 1-09-21986⁸³ raames KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi kvalifitseeritavas kuriteos. G.I süüdistus seisnes selles, et tema omandas eeluurimisel tuvastamata ajal, kohas ja isikult ebaseaduslikult suure varalise kasu saamise eesmärgil 2 kilogrammi hašiit. G. Ivanchenkolt võeti kahtlustatavana kinnipidamisel ära 486,6 grammi hašiit ja Tallinnas asuva korteri läbiotsimisel võeti ära 1157,32 grammi hašiit. Kohtuvaidluste käigus maakohtus palus prokurör G.Ivanchenkole esitatud süüdistus KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi ümber kvalifitseerida KarS § 184 lg 1 järgi. Kriminaalasjas kogutud tõenditega, eelkõige süüdistatava enda ütluste ja läbiotsimise ja kinnipidamise protokolliga, oli tõendamist leidnud, et G. Ivanchenko omandas eeluurimisel tuvastamata ajal, kohas ja isikult 1643.92 grammi hašiit, mis temalt ja tema kasutuses olnud korteris läbiotsimisel ära võeti. Kriminaalasjas puudusid tõendid, mis kinnitaksid, et Georgy Ivanchenko on narkootilist ainet kellelegi edasi andnud (süüdistuse kohaselt täpset tuvastamata isikule) ja prokurör loobus edasiandmise osas süüdistusest. Kuigi isik on käidelnud ülisuures koguses narkootilist

---

⁸² RKKKo 3-1-1-4-11

⁸³ HMKo 10.05.2009, 1-09-21986

ainet, aga pole suudetud tuvastada edasiandmise eesmärki, ei saa teda süüdistada suure varalise kasu saamise eesmärgi omamises. Varasemalt on aga kohtupraktikas asutud seisukohale, et kui narkootilise aine kogus on ilmselgelt nii suur, et isikud ei suudaks seda ära tarvitada ning leiduvad ka teised narkootilise aine käitlemisele viitavad asjaolud, siis võib pidada iseenesest mõistetavaks, et narkootilist ainet on käideldud kasu saamise eesmärgil. Antud juhul on isikult konfiskeeritud piisav hulk kuritegelikul teel saadud raha, millest piisaks suure varalise kasu saamise eesmärgi täitmiseks. Kohtuotsusega konfiskeeriti KarS § 83² lg 1 tulenevalt isikult 1000 krooni ja KarS § 84 alusel 1 332 836. 60 krooni ja 5420 eurot. Järelikult pidas kohus tõendatuks, et isik on teeninud selles ulatuses kriminaalset tulu. Ka Riigikohus jättis konfiskeerimise jõusse.

2009. aastal, kui süüdistuses toodud kuritegu toime pandi, oli suure varalise kasu saamise piirmäär 435 000 krooni, seega umbkaudset 27 892 eurot. Kui arvestada, et tänavamüügis oli hašiši grammihind sellel ajal minimaalselt 250 krooni, oleks isik teeninud kuritegelikku kasu vähemalt 410 980 krooni ehk napilt poleks täidetud suure varalise kasu saamise piirmäär. Kui lugeda aga, et isik oleks ainet müünud kallimat, näiteks 300 krooni gramm, sest edasimüügi hind sellel ajal oli 250-350 kr/g, oleks teenitav kasu olnud 493 176 krooni, seega suure varalise kasu saamise koosseis oleks täidetud. Seega on tegu just piiripealse kaasusega, kuna narkootilise aine hind ei ole üheselt kindlaksmääratav. Sellisel juhul oleks kõige otstarbekam, et raskem tagajärg oleks seotud konkreetse aine kogusega, kuna siis ei teki nii kergesti kahetimõistetavusi.

Sellest kaasusest ilmneb ülihästi, et koosseisu rakendamisel on mitmeid probleeme. Asjaolu, et prokurör esitas algselt süüdistuse süüdi KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi ning hiljem süüdistusest loobus, näitab, et ta polnud kindel, kas koosseis kohaldub või mitte. Samas kui piirmäär oleks täidetud ei saaks isikut siiski mõista süüdi KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi, kuna otsuse kohaselt ei suudetud tõendada isiku eesmärki narkootilist ainet käidelda selliselt, et ta selle eest kasu teenib. Tegelikult oli aga Riigikohtu poolt varasemalt paika pandud suure varalise kasu presumptsioon, mille kohaldamine on jätkuvalt küsitav. Järjekordne vihje sellele, et koosseisu kohaldamine ei too sama raske kuriteo toime pannud isikutele sama raskeid tagajärgi. Samuti on karistuse mõistmine piiripealsetel juhtumitel sellest, kui kallilt narkootilist ainet oleks müüdud ning seda on üliiraske tõendada.

Riigikohtu otsus selles asjas suure varalise kasu saamise eesmärgist enam otseselt ei räägi, kuna sellest süüdisusest loobus prokurör juba maakohtus, kuid käsitleb isiku vara arestimist puudutavaid küsimusi küllaltki põhjalikult. Otsuses seisab, et G. Ivanchenko varalist olukorda

käsitleva ettekande kohaselt võib oletada, et süüdistatava pangakontodele kantud sularaha 1 332 836 krooni ja 60 senti ning 5420 eurot on kuritegeliku päritoluga ja käsitatav kriminaaltuluna. Sellele viitab muuhulgas asjaolu, et süüdistatav omab varasemat kokkupuudet narkootiliste ainete käitlemisega ja ta pole andnud veenvaid selgitusi ega esitanud tõendeid, et need summad oleksid omandatud õiguspäraselt saadud vahendite arvel. Konfiskeerimise materiaalsoiguslikud alused sisalduvad karistusseadustiku 7. peatükis - täpsemalt KarS §-des 83-85. KarS §-s 83 nähakse ette süüteo toimepanemise vahendi ja vahetu objekti, §-s 83¹ süüteoga saadud vara ja §-s 83¹ kuriteoga saadud vara laiendatud konfiskeerimise soiguslikud alused. Vaadeldavate normide kohaselt on konfiskeerimine üldjuhul võimalik siis, kui konfiskeeritav vara kuulub otsuse või määruse tegemise ajal toimepanijale. Seaduses sätestatud tingimuste esinemise korral on aga konfiskeerimine võimalik ka kolmandale isikule kuuluva vara osas. Luues õigusliku aluse kolmanda isiku vara konfiskeerimiseks, soovis seadusandja välistada olukorda, kus konfiskeerimine osutub süüteo toimepanemise vahendi, vahetu objekti, kriminaaltulu või selle arvelt saadud vara võõrandamise tõttu võimatuks.

Riigikohtu otsusest saab üheselt järeldada, et on tõendatud, et isik on teeninud kuritegelikku tulu suuremas ulatuses, kui see on vajalik suure varalise kasu saamise eesmärgi jaoks. Sellest tulenevalt võiks kaaluda olukorda, kus isikule esitatakse süüdistus KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi olenemata faktist, et temalt pole realselt kätte saadud sellist kogust narkootilist ainet, milleks piisaks suure varalise kasu eesmärgi täitmiseks. Eriti arvestades asjaolu, et antud juhul oli tegemist väga piiripealse juhtumiga. Kas kui suudetakse tõendada, et isik on tõesti käidelnud suures koguses narkootilisi aineid ning seda, et hulk raha, mis ta on teeninud, on tulnud kuritegelikul teel just narkootiliste ainete käitlemise tulemusel, saaks talle esitada süüdistuse KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi tulenevalt sellest, et ta on sellise rahasumma juba teeninud? Ehk kui inimene on käidelnud narkootilisi aineid minevikus ning suudetakse tõendada, et tegu on jätkuva süüteoga, ning ta on selle eest teeninud suure varalise kasu, kas oleks võimalik ta süüdi mõista suures koguses narkootilise aine käitlemises suure varalise kasu saamise eesmärgil? Ilmselt oleks see võimalik ning eesmärki enam tõendada eraldi ei tule, sest selline kasu on juba teenitud ja suures koguses narkootilisi aineid on juba käideldud. Sellise raha pärinemist just narkokuriteo toimepanemisest ei ole kindlasti kerge tõendada, kuid juhul kui sellised tõendid on olemas, peaks olema olemas ka süüteole vastav kvalifikatsioon ehk KarS § 184 lg 2¹ p 1.

3. Narkootilise aine käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil – Eestis võrdluses teiste Euroopa riikidega

3.1 Narkosüüteod Euroopa Liidus

Organiseeritud kuritegevus kujunes peaaegu kõigis Euroopa riikides probleemiks juba 1980-ndatel aastatel. Organiseeritud kuritegevust ja sellega tihedalt seotud uimastiäri on hakatud aasta-aastalt käsitlema kui üht teravamat probleemi.⁸⁴ Hetkel on Euroopa Liidus umbes 3600 kuritegelikku ühendust, millest umbes 1/3 tegeleb ka narkokuritegevusega, st narkootiliste ainete tootmise ja levitamisega. Narkokuritegevus on endiselt üks kasumlikumaid organiseeritud kuritegevuse ettevõtmisi.⁸⁵

Möödunud sajandi viimastel kümnitel kasvas narkokuritegevus Euroopas hüppeliselt. Hetkel liigub Euroopa riikide karistusõiguslik praktika selles suunas, et karistada üritatakse pigem diilerit ning lõpptarbijat jäetakse karistamata või tehakse seda leebemalt.⁸⁶ Euroopa Liidus on karistuste kehtestamine narkootiliste ja psühhotroopsete ainetega seotud süütegude eest liikmesriikide pädevuses, kuid 2004. aastal võeti vastu EL Nõukogu raamotsus minimaalsetest karistumääradest vahendamisega seotud kuritegude puhul.⁸⁷ Mistahes liiki narkootikumide enda tarbeks omamine on ebaseaduslik kõikides EL liikmesriikides, kuid tarvitamine otseselt on keelatud ligi pooltes liikmesriikides (sh Eesti, Soome, Läti, Rootsis). Narkootilise ja psühhotroopse aine ebaseadusliku vahendamise või sel eesmärgil käitlemise eest ette nähtud karistusi aine liigi järgi enamikus riikides seaduse tasandil ei diferentseerita. Kõikides EL liikmesriikides on aga narkootilise aine ebaseaduslik vahendamine kuritegu.⁸⁸

Narkoalaste õigusrikkumiste menetlemisel arvestatakse Euroopa Liidu liikmesriikides tavaliselt ühe asjaoluna narkootilise aine kogust⁸⁹ nii nagu võetakse arvesse aine kogust ka suure varalise kasu saamise eesmärgi määratlemisel. Samas ühe ja sama aine puhul võib suure või vahendamisena käsitletava koguse piirmäär EL riikides suurtes piirides erineda. Samuti

---

⁸⁴ R. Pullat, lk 17-18

⁸⁵ Europol. Socta 2013, Public Version. Märts 2013. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/europol_socta_2013_report.pdf, 14.04.2013

⁸⁶ J. Ginter jt, lk 15-17

⁸⁷ A. Ahven, V. Kommusaar. Narkootiliste ainete liigi alusel karistuste diferentseerimise otstarbekusest. Tallinn, 2009, lk 8 Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=44570/Narkootiliste+ainete+liigi+alusel+karistuste+diferentseerimise+otstarbekusest.+2009.pdf>, 26.03.2013

⁸⁸ EMCDDA. Illegal possession of drugs. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5749EN.html>, 26.03.2013

⁸⁹ EMCDDA. Illegal possession of drugs. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5749EN.html>, 26.03.2013

riikides, kus eristatakse narkootilisi aineid nende raskusastete kategooriate järgi, on samad ained erinevates riikides loetud erineva ohtlikkusega ainete gruppi.⁹⁰

Euroopa Liidu narkostrategia 2013-2020⁹¹ punkti 9 järgi on strateegia üheks eesmärgiks panustada ebaseaduslike narkootikumide turu toimimise takistamise ja ebaseaduslike narkootikumide kättesaadavuse mõõdetavasse vähendamisse. Punkti 20 järgi hõlmab narkootikumide pakkumise vähendamine narkokuritegevuse, eelkõige organiseeritud kuritegevuse ennetamist, heidutamist ja takistamist kohtu- ja õiguskaitseasutuste vahelise koostöö, keelustamise, kuritegeliku vara konfiskeerimise, uurimiste ja piirikontrolli kaudu. Seega on ka Euroopa Liidu üheks prioriteediks võidelda organiseeritud narkokuritegevusega ning kuna narkokuritegevus on siiski laiem ning puudutab rohkem kui ühte riiki, on ka Eesti KarS § 184 lg 2¹ p 1 oluline osa võitluses narkokuritegevuse vastu üldisemalt.

Ühelgi teisel Euroopa Liidu liikmesriigil ega ka teistel Euroopa riikidel, mis on liiduga tihedamalt seotud, pole täpselt sellise sõnastuse ja sisuga süüteokoosseisu nagu on narkootilise aine ebaseaduslik käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil.⁹² Samas on siiski reguleeritud narkootilise aine käitlemine raskendavatel asjaoludel, mis võiksid olla oma eesmärgilt sarnased suure varalise kasu saamise eesmärgile. Järgnevalt on võrreldud Eestit valikuliselt teiste riikidega Euroopas, et näha, millised sarnasused on nendes riikides Eestis kehtiva suure varalise kasu saamise eesmärgiga ning milles on suuremad erinevused.

3.2 Võrdlus Läti Vabariigiga

Lätis on narkokuritegevus tõsine probleem, kuna tänu oma asukohale on Läti narkoöris oluliseks transiitmaaks, mille kaudu veetakse narkootilisi aineid Läti naaberriikidesse. Selle tõttu kasvab järjest ka lätlaste arv, kes on seotud rahvusvahelise narkokaubandusega. Sünteetilisi narkootikume tuuakse Lätti enamasti teistest Balti riikidest ning samuti ka

---

⁹⁰ A. Ahven jt, lk 21

⁹¹ Euroopa Nõukogu 29.12.2012 soovitus nr C 401-EL-i narkostrategia (2013-2020), (2012/C 402/01).

Arvutivõrgus kättesaadav: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:402:0001:0010:et:PDF>, 21.04.2013

⁹² EMCDDA. Riigi õiguslik profiil – Läti. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html?pluginMethod=eldd.countryprofiles&country=DK#>, 19.02.2013

Hollandist, Belgiast, Poolast ja Saksamaalt. Lätit kasutatakse ka olulise lülina kokaiini transpordis Lõuna-Ameerikast Venemaale ja Skandinaavia riikidesse.⁹³

Läti Vabariigis on narkokuriteod reguleeritud Kriminaalseadusega⁹⁴ (Krimināllikums). Kriminaalseaduse § 253¹ järgi kvalifitseeritakse suures koguses narkootilise aine käitlemist edasiandmise eesmärgil. Selliseid kuritegusid registreeriti Lätis 2010. aastal 441.⁹⁵

Tabel 3. Narkootiliste ainete suured kogused⁹⁶ ja nende hinnad 2009 tänavamüügis levinumate narkootiliste ainete puhul Lätis⁹⁷

Narkootilise aine nimetus	Aine kogus (vähemalt)	Aine hind
Heroiin	1 gramm	114 €/g
Marihuaana	100 grammi	10-14 €/g
Hašiš	50 grammi	10-14 €/g
Kanepiõli	20 grammi	-
Amfetamiin	-	10-14 €/g
Ecstasy	-	6 € tablett
Kokaiin	-	57-100 €/g

Kriminaalseaduse § 253¹ lg 1 järgi on suures koguses narkootilise aine käitlemine edasiandmise eesmärgil karistatav 2-8 aastase vanglakaristusega. Raskendavaks asjaoluks narkootilise aine käitlemise puhul on narkootilise aine kogused ning sama paragrahvi lg 3 sätestab muuhulgas vastutuse suures koguses narkootilise aine käitlemise eest kui see on toime pandud kuritegeliku ühenduse poolt või narkootilise aine käitlemine toimub suures ulatuses. Selline konstruktsioon on sarnane KarS § 184 lg¹, mis reguleerib nii narkootilise aine käitlemist kuritegeliku ühenduse poolt või suure varalise kasu saamise eesmärgil. Kuigi Läti puhul pole ulatuse puhul peetud silmas niivõrd seost narkootilise aine maksumuse kui kogusega.

⁹³ EMCDDA. Riikide õiguslike profiilide ülevaade. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html?pluginMethod=eldd.countryprofiles&country=AT#>, 14.04.2013

⁹⁴ Krimināllikums. Kättesaadav arvutivõrgus <http://www.likumi.lv/doc.php?id=88966>, 20.02.2013

⁹⁵ I. Pūgule jt. Latvia. 2011 National Report. Reitox, Riiga 2011, lk 77. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index191648EN.html>, 04.05.2013

⁹⁶ A. Ahven jt, lk 19

⁹⁷ I. Pūgule jt, lk 88

Läti Ülemkohtu kriminaalkolleegiumi 11.02.2013 otsuses nr SKK -18/2013⁹⁸ väljendatakse seisukohta, et 6659 grammi marihuaanat on suur ulatus kriminaalseaduse § 253¹ lg 3 mõttes. Narkootilise aine käitlemine toimus 2011. aastal. Sellise aine müügiga Eesti turul oleks võimalik teenida ka suurt varalist kasu, seega oleks sama koguse marihuaana käitlemisel Eestis täidetud KarS § 184 lg 2¹ p 1 koosseis kuna 2011. aastal oli marihuaana hind tänavamüügis 20 eurot gramm, seega oleks teenitud 133 180 eurot. 2011. aastal oli suure varalise kasu alammääraks Eestis 27 802 eurot.

Võib leida, et narkootilise aine suur ulatus Läti õiguses vastab suure varalise kasu saamise eesmärgile kui koosseisule Eesti õiguses. Kindlasti on lihtsam tõendada narkootilise aine kogust ja sellega seoses raskendavaid asjaolusid, kui tõendada suure varalise kasu saamise eesmärki. Ka karistus vastava koosseisu eest on sarnane meil kehtivale – kaheks kuni viisteist aastat vangistust. Eesti karistuse määr on raskem, lubades kohaldada kuni eluaegset vangistust, kuid ka tõendamiskoormis on oluliselt suurem.

3.3 Võrdlus Leedu Vabariigiga

Leedus kasvab narkokuritegevus pidevalt. Kui näiteks 2003. aastal avastati 959 narkokuritegu, siis aastal 2010 oli selleks arvaks juba 2220. Leedu asub teel, mille kaudu veetakse heroini Kesk-Aasiast Euroopasse ning ilmselt on see ka põhjuseks, miks suurim osa, s.o 34,2% narkokuritegevusest puudutab heroini käitlemist. Leedus kasvatatakse ka väikestes kogustes kanepit ning marihuaana on narkootiliste ainete seas populaarsuselt teine, 26,8 %. Leedus endas toodetakse enim metamfetamiini ning selle aine osakaal võrreldes teiste narkootiliste ainetega oli 2010. aastal kolmandal kohal, 19,2 %.⁹⁹

Leedu Vabariigis on narkokuriteod reguleeritud Karistusseadustikus¹⁰⁰ (Baudžiamasis kodeksas), mille § 260 sätestab vastutuse narkootilise aine käitlemise eest edasiandmise eesmärgil ning käitlemise eest suurtes kogustes. Paragrahv teeb oma kolmes lõikes vahet kolmel erineval narkootilise aine kogusel: tavaline kogus, suur kogus ja ülisuur kogus. Mida suurem on narkootilise aine kogus, seda suurem ka sellise teo eest ettenähtav maksimaalne karistus. Ülisuure koguse puhul on karistuse maksimummäär 15 aastat. Oluline on eristada veel ka seda, et kui tegu on ülisuure narkootilise aine kogusega, ei nõua § 260 lg 3 eraldi

⁹⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas otsus nr SKK -18/2013, 11.02.2013. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/departments/hronologiskaseciba/2013/>, 26.03.2013

⁹⁹ EMCDDA. Riigi üldine ülevaade – Leedu. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/lt>, 14.04.2013

¹⁰⁰ Baudžiamasis kodeksas. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=111555, 20.02.2013

edasiandmise eesmärgi tuvastamist nagu see on nõutud kahe esimese lõike puhul. Sellised koosseisud kehtivad Leedu Vabariigis alates 2003. aastast, mil jõustus nende praeguseni kehtiv karistusseadustik¹⁰¹. Järgnevalt on esitatud tabel Leedus kehtivate narkootilise ainete koguste määrade suhtes nelja tuntuma narkootilise aine kohta.

Tabel 4. Narkootiliste ainete koguste jaotus¹⁰² ja hinnad 2010. aastal levinumate narkootiliste ainete puhul Leedus¹⁰³

Narkootiline aine	Väike kogus	Tavaline kogus	Suur kogus	Ülisuur kogus	Hind tänavamüügis
Marihuaana	Kuni 5 g	Kuni 500 g	Kuni 2500 g	Üle 2,5 kg	5,8-23,2 €/g
Hašiš	Kuni 0,25 g	Kuni 25 g	Kuni 125 g	Üle 125 g	5,8-11.6 €/g
Amfetamiin	Kuni 0,2 g	Kuni 20 g	Kuni 100 g	Üle 100 g	4,3-23,2 €/g
Heroiin	Kuni 0,02 g	Kuni 2 g	Kuni 10 g	Üle 10 g	34,8-81,1 €/g

Sellest tabelist saab ülevaate, et tegelikult Leedus ülisuureks koguseks nimetatava koguse minimaalmäär ei vasta siiski sellistele kogustele, mida on vaja Eestis, et oleks täidetud suure varalise kasu eesmärk. Samas kui lugeda, et marihuaana puhul piisab narkojoobe tekitamiseks ühele isikule 1 grammist ja näiteks amfetamiini puhul 0,13 grammist, siis põhimõtteliselt on Leedu süsteem ehitatud ülesse puhtalt narkootilise aine koguse pinnal ning arvestab erinevad narkootilise aine käitlemise tasandeid. Väike kogus on tarvitaja puhul, tavaline tavalise tänavadiileri kogus. Sealt edasi suur kogus on vahendaja ja ülisuur kogus suurem edasimüüja või maaletooja. Kuna koosseisud on ka erinevate karistusmääradega, saab olenevalt kogusest ka karistust määrata.

Kuna toodud on siiski vaid miinimummäärad ning ülisuure koguse narkootilise aine käitlemise eest on Leedus ette nähtud kuni 15 aastane vanglakaristus, siis nagu näha

¹⁰¹ EMCDDA. Riigi õiguslik profiil - Leedu. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html?pluginMethod=eldd.countryprofiles&country=DK#>, 20.02.2013

¹⁰² Andmed saadud Leedu õigusportaalist Infloflex. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.infolex.lt/Portal/start.asp?act=disk&fwd=komentarai.asp%3FdiskID%3D54304%26view%3D62%26groupID%3D1>, 20.02.2013 ja

A. Ahven jt, lk 20

¹⁰³ Drug, Tobacco and Alcohol Control Department. LITHUANIA. 2011 National Report. Reitox 2011, lk 108 Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index191664EN.html>, 04.05.2013

järgnevatest näidetest, siis rakendatakse seda koosseisu siiski ka selliste koguste puhul, nagu meil on suure varalise kasu saamise eesmärgi koosseisu puhul.

Leedu kõrgeima kohtu Aukščiausiasis Teismas 2009. aasta kohtuotsuses nr 2K–286/2009¹⁰⁴ mõisteti isik A.M süüdi § 260 lg 3 alusel selles, et isik omas ja müüs edasi narkootilist ainet amfetamiini koguses 133,131 grammi. Narkootilise aine käitlemine toimus 2006. aastal. Sellel ajal oli Eestis amfetamiini tänavamüügi hind alates 250 kroonist grammi amfetamiini eest. Seega oleks isik Eesti tänavaturul teeninud vähemalt 33 283 krooni, kuid sellega poleks olnud täidetud KarS § 184 lg 2¹ p 1 koosseis, kuna minimaalseks piirmääraks 2006. aastal oli 300 000 krooni.

Leedu Riigikohtu otsuses nr 2K–255/2009¹⁰⁵ mõistetakse sama paragrahvi alusel aga süüdi isik R.D selles, et ta käitles grupis kahe isikuga pulbrilist ainet massiga 19 818 grammi, mis sisaldas 7861,22 grammi narkootilist ainet amfetamiini. Käitlemine toimus 2006. aastal. Sellise koguse narkootilise aine müügist Eestis oleks võimalik teenida suurt varalist kasu, kuna Eestis arvutatakse aine hind mitte puhta aine, vaid seguaine järgi, seega 19 818 grammi järgi. Kuna ühe grammi amfetamiini hind tänavamüügis oli 2006. aastal alates 250 kroonist, oleks isikud Eestis teeninud vähemalt 4 957 000 krooni, millega tollal kehtinud piirmäär 300 000 krooni oleks ületatud mitmekordselt. Isegi kui arvutada hind puhta aine sisalduse järgi (1 965 305 krooni) oleks täidetud KarS § 184 lg 2¹ p 1 koosseis.

Nendest kahest näitest on näha, et Leedu karistusseadustiku § 260 lg 3 karistusala on laiem, kui Eesti KarS § 184 lg 2¹ p 1, kuid kohati siiski kattuv. Eestis tuleb eraldi tõendada isiku tahe narkootilist aine käidelda müümise eesmärgil, kuid samas ettenähtav maksimaalne karistus on ka suurem kui Leedu näitel. Samas on Leedus kindel süsteem narkokuritegude kvalifitseerimiseks narkootiliste ainete koguste alusel, mis kindlasti saaks olla eeskujuks tulevikus ka Eesti karistusõigusele.

3.4 Võrdlus Soome Vabariigiga

Põhjamaades, sealhulgas Soomes suhtutakse narkootiliste ainete tarvitamisesse kui sotsiaalsesse probleemi. Viimastel aastatel on narkokuritegevuse kasv Soomes peatunud ja pöördunud isegi mõningasele langusele. Kuritegelike ühenduste juurdekasv riigis on

¹⁰⁴ Aukščiausiasis Teismas otsus nr 2K–286/2009. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbileteniai/senos/nutartis.aspx?id=34666, 20.02.2013

¹⁰⁵ Aukščiausiasis Teismas otsus nr 2K–255/2009. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbileteniai/senos/nutartis.aspx?id=34653, 20.02.2013

pidurdunud, kuid ühenduste liikmete arv siiski veel kasvab. Samas on Soome atraktiivne sihtkoht rahvusvahelisele narkokuritegevusele, kuna seal on olemas pidev nõudlus ning narkootiliste ainete hinnad on kõrged.¹⁰⁶ Narkokaubanduses omavad olulist osa just Eestist pärit kuritegelikud ühendused, kes toovad maale ka suure osa sünteetilisi narkootilisi aineid. Soome narkoturg on küll väga organiseeritud, kuid erinevate tasemete käitlejad, kõigepealt maaletoojad ja hulgimüüjad, siis vahendajad ja viimaks tänavadiilerid ja tarvitajad, opereerivad väga erinevalt.¹⁰⁷

Soome Vabariigis sätestatakse narkootikumidega seotud kuriteod seelses Kriminaalkoodeksis¹⁰⁸ (Rikoslaki). Kõige suuremat enamust narkokuritegusid reguleerib seaduse 50. peatüki § 1, mille alla kuulub igasugune narkootilise aine käitlemine, millel puuduvad raskendavad asjaolud nagu Eestis KarS § 184 lg 1. Soomes on karistusena ette nähtud trahv või vangistus kuni 2 aastat. Suuremad karistused on ette nähtud sama peatüki § 2 punktides 1 ja 2, kus ette on nähtud 1-10 aastane vangistus. Raskendavateks asjaoludeks on nii narkootilise aine kogus, tüüp (st väga ohtlik uimasti) kui ka märkimisväärse majandusliku kasu taotlemine. Sealjuures piisab raskema tagajärje saabumiseks ka sellest, kui tõendatud on üksnes narkootilise aine tüüp ja kogus või märkimisväärne majanduslik kasu. Seega sarnaneb see kõige rohkem KarS § 184 lg 2¹ p 1.

Järgnevalt on toodud narkootilise aine kogused, millest alates saab kuritegu kvalifitseerida § 2 järgi kui raskeks narkokuriteoks.

Tabel 5. Narkootiliste ainete suured kogused¹⁰⁹: ja hinnad 2007. aastal¹¹⁰ ning 2011. aastal¹¹¹ levinumate narkootiliste ainete puhul Soomes

Aine nimetus	Aine kogus	Hind tänavamüügis 2007	Hind tänavamüügis 2011
Hašiš	1000 grammi	10-12 €/g	6-20 €/g

¹⁰⁶ R. Pullat, lk 55, 78, 89

¹⁰⁷ V. Varjonen jt. Finland. Drug Situation 2012. Tampere 2012, lk 92-93. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104403/URN_ISBN_978-952-245-806-3.pdf?sequence=1, 04.05.2013

¹⁰⁸ Rikoslaki. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>, 20.02.2013

¹⁰⁹ Helsingi Apellatsioonikohtu soovitusel, 04.12.2006. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.oikeus.fi/uploads/2pactae.pdf>, 26.03.2013

¹¹⁰ STAKES ja EMCDDA. Finland. Drug Situation 2008. Reitox, Helsinki 2008, lk 78. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104403/URN_ISBN_978-952-245-806-3.pdf?sequence=1, 04.05.2013

¹¹¹ V. Varjonen jt, lk 98

Amfetamiin	100 grammi	15-25 €/g	15-50 €/g
MDMA	300 tabletti	12-20 €/tablett	12-20 €/tablett
LSD	300 imenduvat ühikut	-	10-20 €/doos
Buprenorfiin (Subutex 8 mg)	250 tabletti	-	25-160 €/tablett,
Kokaiin	30 grammi	60-100 €/g	60-100 €/g
Heroiin	15 grammi	100-120 €/g	120 €/g

Narkootiliste ainete hinnad sõltuvad Soomes suuresti piirkonnast, kust neid müüakse. Hinnad on madalamad Helsingis ja selle ümbruses ning muutuvad järjest kallimaks Põhja-Soomes, kus pakkumine on väiksem.¹¹² Tabelist nähtub, et narkootiliste ainete hinnad viimastel aastatel Soomes oluliselt muutunud ei ole.

Soome kõrgeim kohus Korkein Oikeus 20.03.2008 otsusega nr R2009/491¹¹³ mõisteti viis isikut süüdi kriminaalkoodeksi 50. peatüki § 2 järgi raske narkokuriteo eest, kuna nad olid käidelnud 2007. aastal kokku suures koguses narkootilisi aineid ning neid kõiki karistati lisaks veel kuulumise eest kuritegelikku organisatsiooni kriminaalkoodeksi 50. peatüki § 2 p 3 järgi.

Kaasus käitles isik A kokku 120 kg amfetamiini ning teda karistati suures koguses väga ohtliku narkootilise aine käitlemise eest taotledes märkimisväärset kasu. Lisaks käitles isik veel 5, 485 kg amfetamiini ning sai ka selle eest sama karistuse. A käitles veel ka kokku 50 grammi narkootilist ainet kokaiini, kuid selle eest sai ta karistada suures koguses väga ohtliku narkootilise aine käitlemise eest. Seega saab lugeda, et 50 grammist kokaiinist ei piisa, et oleks täidetud märkimisväärse kasu taotlemine kui koosseisutunnus. Kui võtta 5,485 kg amfetamiini hinnaks võtta tabelis toodud madalaim hind, s.o 15 eurot, oleks selle maksumus Soomes 82 275 eurot, millega oleks kindlasti täidetud ka suure varalise kasu piirmäär Eestis.

¹¹² V. Varjonen jt, lk 98

¹¹³ Korkein Hallinto-Oikeus, otsus nr R2009/491, 20.03.2008. Arvutivõrgus kättesaadav: [http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2011/20110041?search\[type\]=pika&search\[pika\]=T%C3%B6rke%C3%A4%20huumausainerikos](http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2011/20110041?search[type]=pika&search[pika]=T%C3%B6rke%C3%A4%20huumausainerikos), 26.03.2013

Isik B käitles koos isikuga C kokku 9, 870 kg narkootilist ainet amfetamiini ning teda karistati suures koguses väga ohtliku narkootilise aine käitlemise eest taotledes märkimisväärset kasu. Samuti käitles isik B koos isikuga C 5, 5 kg amfetamiini ning sai ka selle eest sama karistuse.

Isik D käitles kokku 40 grammi narkootilist ainet kokaiini ning sai karistada suures koguses väga ohtliku narkootilise aine käitlemise eest. Samuti käitles D narkootilist ainet amfetamiini kokku 1,975 kg ning sai ka selle teo eest karistada suures koguses väga ohtliku narkootilise aine käitlemise eest. Siit saab järeldada, et 1, 975 kg amfetamiinist ei piisa märkimisväärse majandusliku kasu taotlemise koosseisu täitmiseks. Sellise koguse narkootilise aine maksumus Soome tänavamüügis arvestades madalaimat hinda oleks 29 625 eurot, so 463 530 krooni. Eestis sellel ajal kehtiv suure varalise kasu piirmäär oli aga 360 000 krooni, seega Eestis oleks sellel ajal sama koguse narkootilise ainega täidetud suure varalise kasu saamise eesmärk. n

Isik E käitles kokku 996 grammi narkootilist ainet amfetamiini ning sai karistada suures koguses väga ohtliku narkootilise aine käitlemise eest.

Korkein Oikeus 10.02.2010 otsusega nr R2008/579¹¹⁴ mõisteti isik A süüdi kriminaalkodeksi 50. peatüki § 2 järgi raske narkokuriteo eest, kuna ta oli ladustanud suurt kogust, so 2883 grammi väga ohtlikku narkootilist ainet amfetamiini. Isikule esitatud süüdistuse kohaselt taotles ta enda teoga ka märkimisväärset majanduslikku kasu. Kohus on leidnud, et amfetamiini tänavakaubanduse hind on 20 eurot grammi eest, seega oleks isik teeninud 57 660 eurot. Teo toimepanemise aasta oli 2007. Kohus pole seega aluseks võtnud narkootilise aine madalamat hinda tänavamüügis sellel hetkel.

Eestis sellel ajal kehtinud suure varalise kasu alammäär oli 360 000 krooni ehk siis umbkaudselt 23 000 eurot. Eelmises kohtulahendis toodud kogused, milles eest saadi karistada märkimisväärse majandusliku kasu taotlemise eest: 120 kg (202 400 eurot); 5, 485 kg (109 700 eurot); 9, 870 kg (197 400 eurot) ja 5, 5 kg (110 000 eurot) olid samuti toime pandud aastal 2007. See näitab, et Soome kaasustega oleks täidetud olnud ka Eestis suure varalise kasu saamise eesmärk, kuid samas on Eesti suure varalise kasu piirmäär madalamal, kui Soome majandusliku kasu piirmäär.

---

¹¹⁴Korkein Hallinto-Oikeus, otsus nr R2008/579, 10.02.2010. Arvutivõrgus kättesaadav: [http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2010/20100010?search\[type\]=pika&search\[pika\]=R2008%2F579](http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2010/20100010?search[type]=pika&search[pika]=R2008%2F579), 20.02.2013

3.5 Võrdlus Norra Kuningriigiga

Võrreldes suuremate Lääne-Euroopa riikide on kuritegevuse tase Norras suhteliselt madal. Organiseeritud kuritegevuse tase võrreldes teiste Euroopa riikidega on samuti madal ning kuritegelikke ühendusi Norras seostatakse pigem Ida-Euroopa immigrantidega.¹¹⁵ Kõige enam käideldakse Norra turul kanepi erinevaidprodukte, mis enamasti tuuakse Hollandi ja Hispaania kaudu Marokost. Teisel kohal käitlemise mahu poolest on amfetamiin ja metamfetamiin, mis tuuakse peamiselt Leedust.¹¹⁶

Norra Kuningriigis on olemas Üldine tsiviilkaristusseadustik¹¹⁷ (Almindelig borgerlig Straffelov), kus on sätestatud narkokuriteod ja karistused selliste tegude eest. Peamiselt on oluline § 162, kus on loetletud narkootilise aine käitlemisega seotud erinevad asjaolud. § 162 lg 1 järgi karistatakse narkootilise aine kindlate käitlemise vormide eest kuni 2 aastase vanglakaristusega. § 162 lg 2 järgi karistatakse raskete narkokuritegude eest kuni 10 aastase vabadusekaotusega. Raskendavad asjaolud iga konkreetse juhtumi puhul tuleb eraldi välja selgitada ning selle aluseks tuleb võtta narkootilise aine tüüp ja kogus ning rikkumise olemus. Kui tegemist on märkimisväärse narkootilise aine kogusega § 162 lg 3 järgi võib karistus ulatuda kuni 15 aastase vabadusekaotuseni. Sama paragrahvi teise lause järgi võib eriti rasketel asjaoludel karistus ulatuda kuni 21 aastani vangistuses. Sellise sätte mõte on karistada eriti raskeid kurjategijaid ning seda kasutatakse ainult erandjuhtudel.¹¹⁸ Seaduse tekstist ei tulene, millised need eriti rasked asjaolud on.

Norra kõrgeim kohus Noregs Høgsterett on enda 21.09.2011 lahendis nr HR-2011-01755-A¹¹⁹ väljendanud seisukohta, et tsiviilkaristusseadustiku § 162 järgi on väga suur kogus narkootilist ainet, mille eest on ette nähtu vangistus kuni 15 aastat, näiteks 10,67 kg amfetamiini. Sama sätte järgi luges Norra kohus enda 06.06.2011 otsusega nr HR-2011-

---

¹¹⁵ OSAC. Norway 2011 Crime and Safety Report. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.osac.gov/Pages/ContentReportDetails.aspx?cid=10985>, 14.04.2013

¹¹⁶ EMCDDA. Riigi üldine ülevaade – Norra. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/no>, 14.04.2013

¹¹⁷ Almindelig borgerlig Straffelov. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.lovdata.no/all/hl-19020522-010.html>, 21.02.2013

¹¹⁸ EMCDDA. Riigi õiguslik profiil - Norra. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html?pluginMethod=eldd.countryprofiles&country=NO&language=en>, 21.02.2013

¹¹⁹ Noregs Høgsterett lahend nr HR-2011-01755-A. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.domstol.no/upload/HRET/Avgj%C3%B8relser/2011/saknr2011-1038%28anonymisert%29.pdf>, 21.02.2013

00928-A¹²⁰ väga suureks koguseks ka 8,85 kg heroini. Eriti rasketel asjaoludel mõisteti isik süüdi 19.09.2008 kohtuotsuse nr HR-2008-01600-A¹²¹ järgi. A mõisteti süüdi ning talle määrati karistuseks 15 aastane vanglakaristus. A kuulus kuritegelikku gruppi ning oli seotud kokku 760 kg narkootilise aine hašiši käitlemisega, mille isik oli maale toimetanud 2004. aastal. Lisaks süüdistati teda veel 13 kg hašiši käitlemises, mis kinnipidamisel A käest ära võeti. Kuritegelik ühendus oli seotud ka teiste kuritegude toimepanemisega nagu röövimine. Eriti raskete narkootilise ainetena on nimetatud heroini, kokaiini, LSD, morfiini ja teised ained, mis sisaldavad neid narkootilisi aineid. Kohtuotsuses on rõhutatud, et § 162 lg 3 teine lause on eriti raske süütegu ning kaitsjad arvasid, et see rakendub üksnes siis, kui tegu on eriti raskete narkootiliste ainetega. Kohtukollegium asus siiski seisukohale, et koosseisu võib kasutada eriti rasketel asjaoludel sõltumata narkootilise aine tüübist ning see kuulub kohaldamisele ka juhtudel, kui tegu on isikuga, kes seisab narkootilise aine käitlemise hierarhia tipus. Noregs Høgsterett on lahendis HR-2008-01600-A seisukohal, et otsustamaks väga suurte narkootiliste ainete koguste käitlemise puhul, kas isikut karistada käitlemise eest eriti rasketel asjaoludel, omab tähtsust isiku roll kriminaalses ühenduses. Kindlasti kuulub sätte rakendamisele nende isikute suhtes, kes organisatsiooni juhivad nagu ka antud kaasuses A, keda käsitleti kui eriti tähtsat võtmeisikut narkootilise aine käitlemisel, kuna tema pidas ühendust varustajatega ning juhtis narkootilise aine müüki, kui see oli jõudnud Norrasse.

Sellest tulenevalt saab öelda, et Norras kehtiv narkootilise aine käitlemist raskendav asjaolu, narkootilise aine käitlemine eriti rasketel asjaoludel sarnaneb Eesti karistusseadustiku § 184 lg 2¹, kuna sisaldab nii suure narkootilise aine käitlemist müümise eesmärgil kui ka väga suures koguses narkootilise aine käitlemist isiku poolt, kes juhib kuritegelikku ühendust. Meil on koosseis teistsugune, kuna karistatakse suure varalise kasu eesmärgil ja kuritegeliku ühenduse, mitte ainult selle juhi poolt. Ka Norras eristatakse erinevaid tasandeid narkootilise aine käitlemise puhul nagu ka Leedus. Kuigi Leedu puhul on koosseisud seotud konkreetsete kogustega ning Norras pigem käitlemise tehivoludega. Eristatakse siiski nelja tasandit –

---

¹²⁰ Noregs Høgsterett lahend nr HR-2011-00928-A. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.domstol.no/upload/HRET/Avgj%C3%B8relser/2011/saknr2011-216%28anonymisert%29.pdf>, 21.02.2013

¹²¹ Noregs Høgsterett lahend nr HR-2008-01600-A. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.domstol.no/upload/HRET/Avgj%C3%B8relser/2008/saknr2008-703_anonymisert%20dom_.pdf, 21.02.2013

tänavadiilerid, edasimüüjad ning hulgimüüjad, maaletoojad ning viimaks organiseeritud kuritegevuse juhid.¹²²

3.6 Võrdlus Tšehhi Vabariigiga

Tšehhi on alates 1989. aastast, mil hakkas arenema sealne majandus ja stabiliseeruma poliitiline olukord, olnud organiseeritud kuritegevuse jaoks üks meelispaiku koos Poola ja Ungariga. Narkokuritegevus selles piirkonnas on kasvanud sellest ajast saati ning on endiselt üks tulutoovamaid organiseeritud kuritegevuse liike. Tšehhil on oluline roll Lääne-Euroopa ja Ameerika Ühendriikide varustamisel erinevate narkootiliste ainetega. Heroiin tuleb Afganistanist, kokaiin Kolumbiast ja kanep Marokost ning liigub Tšehhi kaudu erinevatesse sihtkohtadesse.¹²³

Tšehhi Vabariigis reguleerib narkosüütegusid sealne Karistusseadustik¹²⁴ (Trestní zákon), mis jõustus 1. jaanuar 2010. Narkootilise aine käitlemine väikeses koguses ilma edasiandmise eesmärgita sarnaselt Eestiga ei ole ka Tšehhis kuritegu. Järgnevalt on toodud kogused, mis on juba suured kogused, st mille eest on võimalik isikut kriminaalkorras karistada, rohkem levinud narkootilise ainete puhul ja nende ainete maksumused.

Tabel 6. Narkootiliste ainete suured kogused¹²⁵ ja nende hinnad 2010. aastal levinumate narkootiliste ainete puhul Tšehhis¹²⁶

Narkootiline aine	Kogus	Narkootilise aine hind tänavamüügis
Heroiin	10 doosi (1 doos vähemalt 100 mg)	51 €/g

¹²² EMCDDA. Riigi õiguslik profiil - Norra. Arvutivõrgus kättesaadav:

<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html?pluginMethod=eldd.countryprofiles&country=NO&language=en>, 21.02.2013

¹²³ K. Hignett. Organised Crime in East Central Europe: The Czech Republic, Hungary and Poland.

Arvutivõrgus kättesaadav:

http://www.rect.muni.cz/summerschool/International_Security/Module%204/organised%20crime%20in%20east%20central%20europe%20-%20czech%20republic,%20hungary,%20poland%20-%20Hignett.pdf, 14.04.2013

¹²⁴ Trestní zákon. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.pracepropravniky.cz/zakony/trestni-zakonik-uplne-zneni>, 21.02.2013

¹²⁵ EMCDDA. Riigi õiguslik profiil - Tšehhi. Arvutivõrgus kättesaadav:

<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html?pluginMethod=eldd.countryprofiles&country=CZ>, 22.02.2013

¹²⁶ Czech National Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Annual Report: The Czech Republic – 2010 Drug Situation. Praha, september 2011, lk 137. Arvutivõrgus kättesaadav:

<http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index191768EN.html>, 04.05.2013

Kokaiin	10 doosi (1 doos vähemalt 50 mg)	79 €/g
Amfetamiin/metamfetamiin	10 doosi (1 doos vähemalt 50 mg)	-
MDMA (ecstasy)	10 doosi (1 doos vähemalt 100 mg)	8 € tablett
LSD	10 doosi (1 doos vähemalt 50 µg)	8 € doos
Marihuaana	20 sigaretti (THC sisaldus vähemalt 1,5%)	8 €/g

Põhiline narkootilise aine käitlemist puudutav paragrahv Tšehhi Karistusseadustikus on § 283 (varasema seaduse kohaselt § 187).¹²⁷ Selle järgi on karistatavad järgmised narkootilise aine käitlemise viisid: tootmine, import, eksport, transiitkaubandus, pakkumine, edasi toimetamine, müümine või muul viisil edasi andmine ning teise isiku jaoks hoidmine, narkootilise aine või selle lähteaine valmistamine. Sellise süüteo toimepanemise eest on karistusena ette nähtud 1-5 aastane vanglakaristus või trahv. § 283 lg 2 järgi on karistus 2-10 aastat vabadusekaotust juhul, kui narkootilist ainet käideldakse raskendaval asjaolul, milleks on punkti c järgi narkootilise aine oluline kogus (st suurem kui on tabelis toodud suured kogused). § 283 lg 3 järgi on sanktsiooniks 8-12 aastane vabadusekaotus ning selle järgi on karistatav narkootilise aine käitlemine, kui see pandi punkti b kohaselt toime taodeldes erilist kasu või punkti c järgi tehakse seda suures ulatuses. § 283 lg 4 järgi karistatakse vabadusekaotusega 10-15 aastat, kui narkootilise aine käitlemisel taodeldakse olulist varalist kasu või käideldakse narkootilisi aineid kuritegelikus ühenduses, mis on seotud mitme riigiga. Olulise varalise kasuna peetakse silmas sellised narkootilise aine koguseid, mille väärtus on vähemalt 5 000 000 CZK¹²⁸, st umbkaudselt 196 000 eurot. Selline summa ületab oluliselt Eestis hetkel kehtiva narkootilise aine käitlemisel suure varalise kasu eesmärgi piirmäära.

Tšehhi kõrgeima kohtu Nejvyšší soud 29.09.2010 otsus nr 6 Tdo 913/2010¹²⁹ puudutab kvalifitseerimist § 187 lg 3 järgi (uues seaduses § 283 lg 3), milleks on narkootilise aine käitlemine taotledes erilist kasu, milleks on vähemalt 500 000 CZK, st umbes 19 600 eurot. Selline summa sarnaneb rohkem Eestis kehtivale suure varalise kasu piirmääradele, kuid jääb sellele pisut alla. Kaasus puudutas 178 000 ecstasy tableti ja 16,85 kg marihuaana toomist

¹²⁷ V. Mravčík jt, lk 121

¹²⁸ EMCDDA. Riigi õiguslik profiil - Tšehhi. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html?pluginMethod=eldd.countryprofiles&country=CZ>, 22.02.2013

¹²⁹ Nejvyšší soud 29.09.2010 otsus nr 6 Tdo 913/2010. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/8CB3871792CD479CC1257A4E00657F32?openDocument&Highlight=0,prosp%C4%9Bch,velk%C3%A9ho, 22.02.2013

Tšehhi vabariiki ning edasist käitlemist Tšehhis. Isik mõisteti süüdi ka § 187 lg 4 järgi narkootilise aine käitlemises kuritegeliku ühenduse poolt, mis on seotud mitme riigiga.

Nii nagu osades eelnevalt analüüsitud Euroopa riikides, nii on ka Tšehhis narkosüüteo jagatud eri kategooriatesse, kus raskendavad asjaolud järjest kasvavad ning sellest tulenevalt suureneb ka teo eest mõistetav maksimaalne karistus. Nii on samuti võimalik karistada erineva tasandi kurjategijad erinevatel alustel ning tulenevalt nende teo raskustest. Tšehhis pole koosseisu, mis täpselt kattuks Eestis kehtiva suure varalise kasu saamise eesmärgiga, kuid sarnane karistus on määratud veel suurme alammäära alusel. Samas koosseis, mis sarnaneb rohkem Eestis kehtiva suure varalise kasu saamise piimäärile (§ 283 lg 3), näeb karistusena ette kuni 12 aastase vanglakaristuse, seega on sealne seadus leebem ja raskema tagajärje saabumiseks peavad olema käideldava narkootilise aine kogused veel suuremad kui Eestis.

4. Suur varaline kasu kui koosseisutunnus ja alternatiivid

4.1 Suure varalise kasu sõltuvus alampalgast

Varasemalt on töö käigus avatud seisukoht, et suure varalise kasu saamise eesmärgi avamisel saab aluseks võtta Karistusseadustiku rakendusseaduse¹³⁰ § 8 p 2 toodud suure varalise kahju mõiste. Suur varaline kahju on kahju, mis ületab kehtivat palga alammäära ühes kuusajakordselt. Palga alammäär kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega „Töötasu alammäära kehtestamine“ ning see määrust võetakse aastast aastasse uuesti vastu.

Järgnevalt on toodud tabel kõigi palga alammäärade kohta aastast 2004, mil hakkas kehtima KarS § 184 lg 2¹ p 2 kuni aastani 2013.

Tabel 7. Palga alammäärad Eestis 2004-2013¹³¹ ja sellele vastavad suure varalise kasu saamise piirmäärad

Alates	Töötasu alammäär kuus	Alus	Suure varalise kasu piirmäär
01.01.2013	320 eurot	Vabariigi Valitsuse 10. jaanuari 2013 määrus nr 6	32 000 eurot
01.01.2012	290 eurot	Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011 määrus nr 169	29 000 eurot
01.01.2011	278,02 eurot	Vabariigi Valitsuse 23. augusti 2010 määrus nr 118 § 81	27 802 eurot
01.01.2008	4350 kroon (278,02 eurot)	Vabariigi Valitsuse 11.juuni 2009 määrus nr 90 Vabariigi Valitsuse 20. detsembri 2007 määrus nr 254	435 000 krooni (27 802 eurot)
01.01.2007	3600 krooni (230, 08 eurot)	Vabariigi Valitsuse 21. detsembri 2006 määrus nr 273	360 000 krooni (23 008 eurot)

¹³⁰ Karistusseadustiku rakendamise seadus. RT I 2002, 56, 350

¹³¹ Vabariigi Valitsuse määrus „Töötasu alammäära kehtestamine“. 10.01.2013 nr 6 - RT I, 11.01.2013, 7; 22.12.2011 nr 169 - RT I, 28.12.2011; 11.06.2009 nr 90 - RT I 2009, 31, 192; 20.12.2007 nr 254 - RT I 2007, 71, 442; 21.12.2006 nr 273 - RT I 2006, 60, 455; 22.12.2005 nr 328 - RT I 2005, 71, 562; 24.12.2004 nr 374 - RT I 2004, 91, 626; 18.12.2003 nr 323 - RT I 2003, 83, 561; Vabariigi Valitsuse määrus „Vabariigi Valitsuse määruste muutmine seoses euro kasutusele võtmisega“ 23.08.2010 nr 118 - RT I 2010, 60, 407

01.01.2006	3000 krooni (191, 73 eurot)	Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2005 määrus nr 328	300 000 krooni (19 173 eurot)
01.01.2005	2690 krooni (171, 92 eurot)	Vabariigi Valitsuse 23. detsembri 2004 määrus nr 374	269 000 krooni (17 192 eurot)
01.01.2004	2480 krooni (158, 50 eurot)	Vabariigi Valitsuse 18. detsembri 2003 määrus nr 323	248 000 krooni (15 850 eurot)

Sellest tabelist joonistub suhteliselt hästi välja tõsiasi, et palga alammäär ja sellega koos ka suure varalise kasu piirmäär on järjest tõusnud. Samas järgnevas alapeatükis välja toodud narkootiliste ainete hinnatabelist selgub, et narkootiliste ainete hindades sellist tõusu toimunud ei ole. Kui aastal 2008 oli marihuaana tänavampigi hind 250-350 krooni grammi eest, siis aastal 2011. oli sama koguse narkootilise aine hinnaks 20 eurot ehk 312 krooni. Hašiši puhul on hind isegi vähehenud, kui 2007. aastal maksis gramm hašišit tänavamüügis 250-300 krooni, siis aastal 2011 maksis sama kogus narkootilist ainet keskmiselt 7 eurot ehk 110 krooni.

Eelnevast saab järeldada, et järjest suurem peab olema narkootilise aine kogus, et kurjategija saaks karistada narkootilise aine ebaseadusliku käitlemise eest suure varalise kasu saamise eesmärgil. Samas pole muutunud see, kui suurest kogusest narkootilisest ainest piisab narkojoobe tekitamiseks ühele inimesele, seega pole muutunud sama koguse narkootiliste aine ohtlikkus rahva tervisele. Näiteks kui aastal 2006 oli palga alammäär 3000 krooni, siis aastal 2013 on palga alammäär 320 eurot. Järelikult suure varalise kasu piirmäär eurodes oli 2006. aastal umbkaudselt 19 173 eurot ning aastal 2013 on selleks alammääraks 32 000 eurot. Suure varalise kasu piirmäär on 7 aastaga tõusnud pea 13 000 eurot, seega umbes 40%. Oleks vale väita, et 7 aastaga on narkootikumide ohtlikkus rahvatervisele sellises ulatuses vähenenud. Samuti ei saa öelda, et organiseeritud kuritegevus kui oluline probleem ühiskonnas, oleks sellises ulatuses vähenenud.

Kui lugeda narkokuriteod rahvatervise vastasteks kuritegudeks, ei tuleks nende toimepanemise raskust hinnata mitte kurjategija rahalisest olukorrast, vaid rahva tervise ohustamise seisukohalt lähtuvalt. On ju selge, et kui näiteks kuritegelik ühendus käitleb 10 kg kokaiini aastal 2006 ja käitleb sama koguse kokaiini aastal 2013, siis selle kuriteo ohtlikkus Eesti rahvale ja ühiskonnale on täpselt sama raske. Seega peaksid need kuritegelikud ühendused saama karistada täpselt samasugustel asjaoludel, kui muud käitlemise tehioolud on

samuti sarnased. Kuriteole antav hinnang sellisel juhul ei peaks sõltuma mitte sellest, kui palju saavad minimaalselt palka Eesti inimesed, vaid sellest, kui mitme inimese tervis ja õigushüve tervikuna saab sellise narkootilise aine kogusest kahjustatud.

Tekib küsimus ka sellest, et kui narkootiline aine valmistatakse, ostetakse või omandatakse muul viisil näiteks 2012. aastal, kuid eesmärk see turustada on 2013. aastal, siis kumma aasta järgi arvutada suure varalise kasu saamise eesmärk? Oluline on teha kindlaks see varaline kasu, mis isik oleks saanud sellise koguse narkootilise aine edasimüügist. Juhul kui ainet pole veel üldse turustatud, arvutatakse lähtuvalt eelnevast kohtupraktika analüüsist narkootilise aine hind selle hetke seisuga, kui see leitakse. Saadav tulu oleks mõlema aasta puhul sama, kuid kuna suure varalise kasu piirmäär aasta vahetudes on tõusnud, tuleb suure varalise kasu saamise eesmärgi täitmiseks olema käideldud 2013. aasta normide järgi rohkem narkootilist ainet. Õnneks siiani sellist küsimust Eesti kohtupraktikas pole tekkinud. Tulenevalt KarS § 5 lg 1 mõistetakse karitus teo toimepanemise hetkel kehtinud seaduse järgi. Sellega oleks vastuolus *in dubio pro reo* põhimõte, mille alusel tuleks ilmselt võtta aluseks 2013. aasta, sest see on kurjategija jaoks soodsam olukord. Tulenevalt Riigikohtu praktikast tuleks tegelikkuses siiski võtta aluseks aasta, mil isikud kuriteo on toime pannud, sest selle hetke seisuga tekib isikul võimalus kasu saada ja seega on koosseis täidetud. Oluline pole mitte see, millal reaalselt varalist kasu saadud oleks, vaid ikkagi see, millal selline võimalus kurjategijal avanes. Seega kui aine leitakse ikkagi 2012. aastal ning kurjategija plaanis müüa ainet 2013. aastal, tuleb siiski piirmäära arvestamisel võtta arvesse 2012. aastal kehtinud suure varalise kasu piirmäär, kuna isikul oli reaalne võimalus sellel hetkel kasu saada.

4.2 Narkootilise aine hind suure varalise kasu määratlemisel

Oluliseks suure varalise kasu määramisel on narkootilise aine hind. Kas sellise koguse narkootilise aine müümise eest oleks olnud võimalik saada või saadigi piirmäärale vastav kasu? Kui narkootiline aine on juba müüdud ning seda fakti suudetakse tõendada, siis ei teki probleemi, millise summa järgi suurt varalist kasu määrata. Kuigi ka selline hindamine ei pruugi õigushüve seisukohast tagada õiglast tulemust. Juhud praktikas on aga vähesed, kui narkootiline aine on müüdud ning on võimalik tõendada, et toime on pandud narkootilise aine ebaseaduslik käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil. Üks selliseid juhtumeid on kriminaalasi nr 1-12-6896¹³², kus Viru Maakohus mõistis 20.12.2012 A. Alekseev'i süüdi KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi. Isik omandas 2009.a novembrist kuni isikute kinnipidamiseni

---

¹³² VMKo 20.12.2012, 1-12-6896

29.02.2012 fentanüüli/3-metüülfentanüüli ning koos müüsid selle edasi grupis koos I. Dolgonossoviga Jõhvis ja Kohtla-Järvel erinevatele isikutele. Kogu see tegevus toimus suure varalise kasu saamise eesmärgil. Varalise kasu saamine oli tõendatud tunnistajate ütluste ja jälitusprotokollidega.

Praktikas esinevad pigem siiski sellised olukorrad, et isikud peetakse kinni ülisuure koguse narkootilise ainega ning siis on vaja prognoosida, kas tegemist on piisavalt suure kogusega, et selle pealt oleks võimalik teenida suurt varalist kasu. Pealegi, kui isikult võetav kogus on piisav, et sellega saaks teenida suurt varalist kasu, siis pole väga otstarbekas hakata tagantjärele tõendama eelnevalt saadud suurt varalist kasu, kuna see on väga töömahukas ning ei pruugi õnnestuda.

Kui aine on müümata, tekib kindlasti küsimus, et mille järgi seda narkootilise aine väärtust siis hinnata. Probleeme selle hindamisel on rohkem, kui esmapilgul võib tunduda. Esiteks pole narkootilise aine protsentuaalne puhtus võrreldav. On isikuid, kes müüvad 80-90% protsendilist ainet, kuid samas ka neid, kelle aine puhta narkootilise aine sisaldus ei ületa 10%. Suure koguse hindamisel võetakse küll arvesse narkootilise aine puhta aine kogust, kuid kas seda tehakse ka narkootilise aine maksumuse hindamisel? Praegune kohtupraktika näitab, et seda ei tehta. Riigikohus on asunud järgnevale seisukohale: “Amfetamiini rahalise väärtuse hindamisel ei saa aluseks võtta puhta aine kogust, sest puhast ainet tänavamüügis ei eksisteeri.”¹³³ Seega suure koguse narkootilise aine hindamisel võetakse arvesse ainult puhta aine kogus, aga narkootilise aine hinna määramisel võetakse arvesse ainete segu. Erinevatele narkootiliste ainete segudele sama hinna määramine on kindasti meelevaldne, kuid narkootiliste ainete hinnatabelid koostatakse ka reaalse hindade põhjal ning seal puhtaid aineid tõesti väga ei liigu. Seega oleks kohtul keeruline leida hindu puhaste narkootiliste ainete jaoks.

Narkootilistele ainetele segatakse hulka muid aineid, et narkootilist ainet lahustada ning seeläbi koguseid suurendada. Eestis on narkootiliste ainete puhtus küllaltki madal, amfetamiini ja kokaiini puhtus on aastatel 2007-2010 pidevas languses. Näiteks aastal 2009. oli konfiskeeritud amfetamiini keskmine puhtus 21% ning aastal 2010 oli sama näitaja juba

---

¹³³ RKKKo 3-1-1-38-11 p 13.3

13%. Eestis oli 2009. aastal müügil oleva heroini puhtus vahemikus 7-59%, seega väga kõikuv. Ainult kanepitoodete puhtus on viimastel aastatel paranenud.¹³⁴

Narkootilise aine hind sõltub suuresti sellest, kui suur on puhta aine protsentuaalne sisaldus ainete segus. Näiteks heroini puhul võib madalaim heroinisaldus ainete segus olla 2-3 %, alla selle joovet enam ei teki.¹³⁵ Fentanüüli puhul, mis võib olla kuni 4000 korda tugevama toimega kui heroin, võib joovet tekitavaks annuseks olla fentanüüli kogus, mis on võrdne ühe või kahe soolateraga, mille juurde on segatud suhkrut või muud täiteainet.¹³⁶ Kui narkootiliste ainete kvaliteet on erinev, on ka nende hind erinev. Seepärast ei ole õiglane narkootilise aine hinne määramisel võtta aluseks ainult seda, millise narkootilise ainega on tegu, vaid tuleks arvestada ka narkootilise aine puhtust.

Aine protsentuaalse puhtuse küsimus tõstatub ka kanepist saadavate narkootiliste ainete puhul. Kui kanepit millegagi ei segata, oleneb selle narkootilise aine kangus THC (9-delta tetrahüdrokannabinooli) sisaldusest. Suurim THC sisaldus on emastaime õisikutes, tipu võrsetes ja lehtedes, kuid seda leidub ka tüves ja vartes.¹³⁷ Eestis loetakse ebaseaduslikuks sellist kanepisaadust, mille THC sisaldus ületab 0,2 %.¹³⁸ Samas on erinevate toodete – marihuaana, hašiši ja ka kanepiekstrakti THC sisaldus igal korral erinev. Näiteks võib marihuaana THC sisaldus ulatuda 0,5-5 %.¹³⁹ Mida suurem on aga marihuaana THC sisaldus, seda rohkem isikuid saab mõjutatud 1 grammist marihuanast. Seega saab edasimüüja müüja kõrgema THC sisaldusega marihuanat kõrgema hinnaga. Samas on kogu marihuaana, mis pole millegagi segatud, puhas aine ning seega lähevad kõik erinevad THC sisaldusega marihuaana grammid võrdväärsena arvesse suure varalise kasu saamise arvutamisel. See aga ei aseta edasimüüjaid võrdsele pulgale, kuna nende võimalik tulu sõltub siiski sellest, kui hästi aine mõjub. Näiteks pole Riigikohtu lahendis 3-1-1-89-12¹⁴⁰, kus isikud mõisteti süüdi KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi marihuaana käitlemises kordagi mainitud, milline oli leitud aine THC sisaldus. Ometigi on lahendis määratud narkootilise aine hinnaks vähemalt üks miljon krooni. Kuna selles lahendis pole hind määratud täpselt ning hind pole ka piiripeal, siis see nii

¹³⁴ K. Abel-Ollo jt. Report on the drug situation in Estonia in 2011. Reitox 2011, lk 64-65. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index191744EN.html>, 04.05.2013

¹³⁵ B. Eriksson jt, lk 14

¹³⁶ B. Eriksson jt, lk 16

¹³⁷ B. Eriksson jt, lk 4

¹³⁸ Sotsiaalministri 18. mai 2005. a määruse nr 73 „Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad“ lisa 1, I nimekiri

¹³⁹ M. Järvelaid. Marihuaana. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.ut.ee/tervis/opetajatele/marihuaana.html>

¹⁴⁰ RKKKo 3-1-1-89-12

suurt tähtsust ei oma. Kui aga narkootilise aine hind oleks piiri peal, siis õige varalise kasu saamise puhul tuleks arvestada ka selle aine THC sisaldust.

Kui karistuse määramisel ei peeta oluliseks narkootiliste ainete puhtust, tekitab see olukorra, kus kurjategija jaoks on kasulikum käidelda aineid, milles narkootilise aine protsentuaalne sisaldus on kõrgem, kuna selle aine eest on võimalik teenida suuremat kasu. Hinda saab tõsta edasimüüjate jaoks, kes ise saavad segada narkootilise aine hulka kõrvalisi aineid ja seeläbi enda müügitulu narkootilise aine koguse arvelt suurendada, Samas vahele jäämise korral ähvardab puhta aine käitlejat samasugune karistus, kui käideldes madalama narkootilise aine sisaldusega ainesegusid. Samas puhtad ained põhjustavad üledoose ning tugevamat sõltuvust. Näiteks kokaiini puhul võib sõltuvuse tekkeks piisata ühest proovimisest. Mida suuremates kogustes puhast kokaiini tarvitatakse seda rohkem organism ainega kohaneb. Seetõttu muutuvad päevadoosid väga suureks. Samalaadne toime on kõigil kesknärvisüsteemi stimuleerivatel ainetel.¹⁴¹ Seega tegelikult oleks rahvatervise huvides, et tänaval liiguks võimalikul lahja narkootiline aine, sest siis tarvitavad narkomaanid väiksemates kogustes puhast narkootilist ainet.

Arvestada tuleb ka sellega, et müügihinna määrab sageli ostetava narkootilise aine kogus. Kui korraga ostetakse suurem kogus narkootilist ainet, on ka selle hind väiksem.¹⁴² Samas selline muster ei joonistu üheselt välja igal erineval juhul. Seda, mis hinnaga isik oleks reaalselt narkootilise aine realiseerinud, kui seda poleks temalt ära võetud, on väga raskes tagantjärele kindlaks teha. Võib olla, et näiteks telefoni teel või muid suhtlusviise kasutades on varasemalt kokku lepitud narkootilise aine müügihinnas. Kui selline informatsioon on uurimisasutusel olemas ning seda saab kasutada tõendamisel ning see kergendab oluliselt menetleja olukorda. Kuid enamikel juhtudel sellist informatsiooni siiski pole või pole see sellisel kujul, mida saaks kasutada tõendamisel.

Eestis on hetkel mindud kõige lihtsamat teed pidi. Kui võetakse ära narkootilise aine kogus, mis on ülisuur, siis hinnatakse selle maksumus üldiselt tänavamüügi hinna järgi nagu on tehtud ka hetkel viimases Riigikohtu lahendis, mis puudutab suure varalise kasu saamise eesmärki 3-1-1-89-12¹⁴³. Riigikohus on lahendis 3-1-1-38-11¹⁴⁴ väljendanud järgmist seisukohta: „Senise kohtupraktika valguses puudub vähimgi alus arvestada narkootilise aine koguse väärtust hulgihinnas ja sellele puudub ka mõistlik põhjendus. /.../ Väärrib tähelepanu,

---

¹⁴¹ B. Eriksson jt, lk 23

¹⁴² Ekspertintervjuu

¹⁴³ RKKKo 3-1-1-89-12

¹⁴⁴ RKKKo 3-1-1-38-11

et varasemas kohtupraktikas pole oluliseks peetud, kuidas süüdlane narkootilist ainet realiseerida kavatses.“ Seega pole praeguse praktika järgi hinna määramisel oluline, kas narkootilist ainet oleks turustatud hulgimüüjatele või oleks see edasi müüdud tänavamüügi hindu jälgides.

Tavaline on aga olukord, et kui omatakse ülisuures koguses narkootilisi aineid, siis seda ei realiseerita mitte otse tänavamüügis, vaid hulgimüügis.¹⁴⁵ Kuna hulgimüügi hinnad on tavaliselt väiksemad kui tänavamüügi hinnad, oleks kurjategija suhtes õiglane võtta aluseks siiski see tulu, mille tema oleks realselt teeninud selle aine müügiga. Võib olla piiripealseid juhtumeid, kus selline erinevus hinnas võib muuta isikule esitatava süüdistuse sisu. Kui on tõendatud, et isik oleks siiski müünud aine tänavamüügi hinnaga, on loogiline ka seda kasutada suure varalise kasu saamise hindamisel. Kui aga tänavamüüki pole tõendatud, tuleks siiski lähtuda sellest, et tegu on edasimüüjaga ning arvestada suurt varalist kasu hulgimüügi hinnalt. Näiteks kokaiini puhul võib tänavamüügi grammi hind olla üle 110 euro, olenevalt aine puhtusest. Samas hulgimüügi hind jääb pigem 70 euro juurde grammi eest, jällegi olenevalt aines sisalduva puhta kokaiini protsendist. Kurjategija õiglase kohtlemise seisukohast oleks õigem suure varalise kasu saamise täitmisel aluseks võtta sellist narkootilise aine hinda, mille kurjategija realselt oleks saanud. Samas rahvatervise seisukohast pole oluline, kui kallilt narkootilist ainet realiseeritakse, vaid oluline on selle mõju rahvatervisele. Seega ei saa koosseis praegusel kujul mõlemat huvi teenida.

Olukorra teeb raskeks veel ka see, et kuigi on olemas andmed keskmiste hindade kohta narkoturul, on iga erinev käitlemine siiski uus ja kui pole tõendatud, millise konkreetse hinnaga ainet oleks müüdud, siis pole ka konkreetse tehinguga teenitavat summat võimalik täpselt kindlaks määrata. Eriti võib jällegi hind muutuda probleemiks piiripealsete juhtumite puhul. On selge, et iga tehingu tulemuse kindlaksmääramine oleks liiga koormav ja võtaks palju erinevate õigusasutuste töömahust. Samas tekibki probleem, et millised andmed võtta aluseks keskmise narkootilise aine müügihinna arvutamisel. Hindade määramisel võetakse aluseks Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskuse (EMCDDA) koostatud tabeleid. Varasemalt võeti aluseks Europolit tabeleid, kuid Europol enam narkootiliste ainete hindade kohta tabeleid ei koosta. Kui EMCDDA tabelis pole toodud mingi konkreetse aine hinda Eesti jaoks, võetakse aluseks mõne meile sarnase riigi, näiteks Läti kohta toodud hinda.

---

¹⁴⁵ Ekspertintervjuu

Kindlasti ei võeta aluseks Skandinaavia riikide narkootiliste ainete hindasid, kuna seal on need võrreldes Eestiga tunduvalt kõrgemad.¹⁴⁶

Europol ja EMCDDA on kogunud andmeid narkootiliste ainete hindade kohta alates 1995. aastast. Erinevus on seisnenud selles, et EMCDDA on kogunud andmeid üksnes jaemüügihindade kohta, samas kui Europol on kogunud andmeid nii jae-kui hulgihindade kohta. EMCDDA piirkonnaks on Euroopa Liidu liikmesriigid ning lisaks Horvaatia, Türgi, Norra. Europol kogub andmeid enda tööpiirkonnas. Kuigi kasutatakse erinevaid narkootiliste ainete hindade määramise meetodeid, tuleneb enamik informatsiooni siiski kohaliku politsei käest¹⁴⁷.

Järgnevalt on toodud levinumate narkootiliste ainete tänavamüügi-ja hulgimüügi hinnad Eestis ajavahemikul 2005-2011. Hinnad pole toodud puhta aine kohta, kuna tänavamüügis puhast ainet praktiliselt ei liigu.¹⁴⁸ Hinnavahemikes on arvestatud erinevusi narkootiliste ainete puhtuse ja piirkonna osas. Tabelid on koostatud Europoli, Keskkriminaalpolitsei ja EMCDDA andmete alusel.

Tabel 8. Narkootiliste ainete hinnad Eestis 2005-2008¹⁴⁹

Aine	2005		2006		2007		2008	
	Jaehind kr / g	Hulgihind kr / kg	Jaehind kr / g	Hulgihind kr / kg	Jaehind kr / g	Hulgihind kr / kg	Jaehind kr / g	Hulgihind kr / kg
Marihuaana	100	-	50	-	50-300	50 000	250-350	100 000
Hašiš	80-200	-	250-280	-	250-300	80 000	250	25 000-35 000
Kokaiin	800-1300	-	1200	-	900-1400	400 000	1000-1800	600 000-800 000
Heroiin	1000-1600	-	1000	-	1000	-	2200-3400	1 000 000
Amfetamiin	150-300	20 000-	250-300	-	200-300	35 000	200-250	30 000-

¹⁴⁶ Ekspertintervjuu

¹⁴⁷ EMCDDA. Guidelines for collecting data on retail drug prices in Europe: issues and challenges, lk 19-20. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_101278_EN EMCDDA-Manual5_Retail%20prices.pdf, 08.04.2013

¹⁴⁸ Ekspertintervjuu

¹⁴⁹ Keskkriminaalpolitsei arendus-ja planeerimisbüroo andmed narkootiliste ainete jae- ja hulgihindade kohta. Autori valduses

		60 000						35 000
MMDA (ECSTASY)	25-100/tk	20 000- 25 000	50- 125/tk		40-80	20 000	60-100	30 000
MDMA (ECSTASY)	25-100/tk	20 000-25 000	50- 125/tk	-	40-80	20 000	60-100	30 000
Fentanüül	2500- 2700	2 000/gr	2500	2 000/gr	1500- 2500	850 000	2400	800 000
LSD	200- 250/mark	-	-	-	-	-	-	-
GHB	5ml/40- 50 70ml/250- 500	1 1/3000- 5000					5ml/50- 100(üks doos)	0,5l/5000

Tabel 9. Narkootiliste ainete hinnad Eestis 2009-2011¹⁵⁰

Aine	2009		2010		2011	
	Jaehind kr / g	Hulgihind kr / kg	Jaehind kr / g	Hulgihind kr / kg	Jaehind eurot / g	Hulgihind eurot / kg
Marihuaana	250-350/ 10 g 150	100000	250-350 10 g 150	1000	20 (312 kr)	10 g 12-13 (188-203 kr)
Hašiš	250-300	2500-3500	250-300	25000- 35000	7 (110 kr)	-
Kokaiin	1500-1800	700000- 1000000	1000-2000	700000- 1000000	90-110 sõltub kvaliteedist (1408-1721 kr)	70000 (1 095 262 kr)
Heroiin	1500-3000	500000- 100000	1500-3000	50000- 100000	10-15 doos (156-235 kr)	-
Amfetamiin (pulber)	200-300	30000-40000	200-300	30000- 40000	10-15 (156-235 kr)	3000-6000 (46 940-93 880 kr)
MDMA (tabletid)	60-100 kr tk	30 kr tk	60-100 kr tk	30000	7-8 (110-125 kr)	3000-4000 (1000 tbl) (46 940-62 586

¹⁵⁰ EMCDDA poolt koostatud statistika narkootiliste ainete jaehindade kohta. Arvutivõrgus kättesaadav:
<http://www.emcdda.europa.eu/stats12#ppp:displayTables>, 09.04.2013;
 Ülejäänud andmed on saadud keskkriminaalpolitsei arendus-ja planeerimisbüroolt.

						kr)
Fentanüül	100-200	800000	100-200	2400 kr (1 g)	7-10 doos (110-156 kr)	150-200 EUR/g (1g) (2347-3129 kr)
GHB	50-100 1 doos (5ml)	5000 kr 0,5 l	50-80 1 doos (5ml)	5000 0,5 l	3-4 1 doos (5ml) (47-63 kr)	150-250 eur 0,5 l (2347-3912 kr)
Mooni- vedelik	75-100 kr ml	-	75-100 kr ml	-	5 € ml (78 kr)	-
Metadon	130 tk	-	130 tk	-	5 € doos (78 kr)	-

Kuigi suure varalise kasu piirmäär on aasta aastalt tõusnud, siis narkootiliste ainete hinnad niivõrd muutunud ei ole. Näiteks kui aastal 2006 oli amfetamiini grammi hind tänavamüügis 250-300 krooni, siis aastal 2011 oli selleks hinnaks 10-15 eurot, st 156-235 krooni. Seega oli amfetamiini hind mitte tõusnud, vaid pigem langenud. Märgatavat tõusu ei saa täheldada ka teiste narkootiliste ainete puhul. Seega kui narkootilise aine müügist saadav kasu oluliselt muutunud ei ole, kuid suure varalise kasu saamise piirmäär järjest tõuseb, siis ei saa sarnaseid koguseid narkootilisi aineid käidelnud isikuid karistada sama koosseisu alusel.

Oluline on silmas pidada, et hüve, mida KarS § 184 lg 2¹ p 1 kaitseb, on rahva tervis. Seega oluline on fakt, et narkootilised ained kahjustavad tervist. Mida suuremad on aine kogused, seda rohkemate inimeste tervist on võimalik kahjustada. Kuna suure varalise kasu saamise piirmäär ainult kasvab ning tegelikud narkootilise ained kogused, mis isikute tervist kahjustavad, ei vähene, siis on ka ebaproportsionaalne arvestada kahju ainult rahas. Inimeste tervis saab kahjustada ning kui seaduse mõte on seda ära hoida, siis pigem tuleks määratleda raskendavad asjaolud sellega, et mida rohkem tervist kahjustatakse, seda suurem peaks olema karistus. Tähtis pole mitte takistada inimestel raha teenimast, vaid kaitsta Eesti rahva inimeste tervist. Kui jäetakse alles suur varaline kasu, siis peaks selle kõrval ikkagi olema alternatiivne koosseis, mis on seotud narkootilise aine kogusega, mitte ainult narkootilise aine hinnaga ja palga alammääraga. Kui inimeste sissetulek tõuseb, siis sellest ei suurene nende vastupidavus narkootiliste ainete kahjulikule mõjule.

Kuigi kasu majanduslikult võttes on ostuhinna ja müügihinna vahe, st summa, mille isik realselt teenib, siis tulenevalt kohtupraktikast võetakse narkootilise aine puhul kasu arvutamisel aluseks siiski ainult müügiga saadav raha, millest ei arvutata maha isiku enda poolt tehtud kulutusi. Seega kui isik ostab mingi koguse narkootilist ainet, siis on ilmselt üldtuntud asjaolu, et tal kaasnevad sellega teatud kulutused. Ta peab kas narkootilist ainet kasvatama, valmistama, ostma või mul viisil omandama ning seda ei ole võimalik teha ilma

igasuguste kulutusteta. Seega tema reaalselt teenitav kasu ei saa olla võrdne narkootilise aine müügist saadava tuluga. Samas ei ole ilmselt õigushüvest lähtuvalt otstarbeksa kriminaalsest tulust arvata maha isiku enda ebaseaduslikult tehtud kulutusi kasu teenimiseks, kuna juba algusest peale oli tema tegevus kantud tahtest käidelda narkootilisi aineid ja seeläbi panna toime kuritegu. Selline küsimus jääks taaskord küsimata, kui KarS § 184 lg 2¹ p 1 võimaldaks karistada kurjategijad tulenevalt narkootilise aine kogusest, mitte kasust, mis nad selle eest võiksid teenida.

4.3 Alternatiivid suurele varalisele kasule kui koosseisutunnusele

Karistusseadustiku paragrahv 184 on väga laia kohaldamisalaga. Sinna alla kuuluvad narkootiliste ainete kogused alates kogusest, millest piisab narkojoobe tekitamiseks vähemalt kümnele isikule kuni lõpmatuseni. Kõik need kogused on reguleeritud põhimõtteliselt sama sätte järgi, eriti kui ei õnnestu tõendada suure varalise kasu saamise eesmärki, mis peaks eristama ülisuuri koguseid lihtsalt suurtest kogustest. Samuti on karistused, mis selle paragrahvi järgi saab mõista väga suure ulatusega – alates ühest aastast vangistusest kuni eluaegse vabadusekaotuseni. Sellise karistusampluaa järgi peaks saama koosseisu kohaldada kõige raskemate ja samas kergemate narkokuritegude eest karistuse mõistmisel. Tegelikult aga ei kohaldata seda paragrahvi üle Eesti sugugi ühesuguselt. Nagu on erinevad arusaamad, mis on suur varalise kasu, nii on kohtutel erinevad arusaamad ka sellest, kui rasket karistust mingi narkokuriteo eest mõista. Piirkonniti kohaldatakse KarS § 184 väga erinevalt ning selle järgi mõistetavad karistused erinevad samuti. Näiteks Lõuna-Eestis on võrreldes Põhja-Eestiga karmimad karistused.¹⁵¹ Sellest tuleneb, et selleks, et õigust saaks kohaldada ühetaoliselt, et piisa nendest koosseisudest, mis praegu on olemas, sest karistuse järgi ei suudeta difrenseerida erineva raskuse kuritegusid.

Antud töös toodud kohtupraktika analüüsi põhjalt saab otseselt järeldada, et KarS § 184 lg 2¹ p 1 ei leia Eestis ühtset ja absoluutset kohaldamist. Samas on oluline, et narkokurjategijad, kes käitlevad narkootilisi aineid tunduvalt suuremates kogustes, kui on suure koguse piirmäär, peaksid saama rangemalt karistada. Suurte ja ülisuurte koguste puhul ei peaks karistus sõltuma üksnes sellest, kas suudetakse tõendada, kui kallilt narkootilist ainet oleks müüdud või kas üldse plaaniti narkootilisi aineid käidelda varalise kasu saamise eesmärgil. Nagu töös eelnevalt toodud analüüsist nähtub, on koosseisu kohaldamisel praegusel kujul väga palju küsimusi ja vastuolusid. Pigem tuleks siiski lähtuda narkootiliste ainete ohtlikkusest

---

¹⁵¹ M. Ilves. Narkokuritegude karistuspraktika Eestis. 2010, lk 63

ühiskonnale ning karistada kurjategijaid tulenevalt ohust, mis nad loovad rahvatervisele kui väga olulisele õigushüvele. Ühtse karistuspraktika kujundamiseks oleks kindlam raskemad sanktsioonid siduda konkreetsete narkootiliste ainete kogustega. Praeguse põhimõtteliselt kahe koosseisu, suur narkootilise aine kogus ja narkootilise aine käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil, asemel võiks olla kolm koosseisu, mis muudaks karistused kohasemaks. Narkootilise aine käitlemine suures koguses ehk KarS § 184 lg 1 ja lg 2 võiksid jääda muutumatuks ning kohalduda kõige tavalisemate suurte narkootiliste ainete koguste puhul. Samas kui narkootilisi aineid käideldakse suuremates kogustes, kui piisab narkojoobe tekitamiseks 1000 inimesele, võiks karistus olla juba teise sätte alusel. Kui narkootilise aine kogused on piisavad, et tekistada joove vähemalt 100 000 inimesele, peaks rakenduma sanktsioon, mis praegu on ette nähtud KarS § 184 lg 2¹ p 1 puhul. Selline jaotus tagaks õiglasemad karistused, sest praegu on KarS § 184 lg 1 ja lg 2 rakendamisala põhimõtteliselt lõputu, v.a kui suudetakse tõendada ja rakendada KarS § 184 lg 2¹ p 1.

Sellise lähenemise puhul oleks paremini tagatud erinevate narkootiliste ainete käitlemise vertikaalsete tasandite eristamine nagu see on ka osades teistes Euroopa riikides (nt Leedu, Norra, Tšehhi). Nii oleks KarS § 184 lg 1 ja lg 2 rakendusallas tänavadiilerid, kuni 1000 doosi. Sajakordse suure koguse piirmäär, näiteks väga suur narkootilise aine koguse, so üle 1000 doosi käitlemise alla läheksid edasimüüjad. Üle 100 000 doosi, s.o sajakordse väga suure koguse piirmäär ehk ülisuure narkootilise aine koguse alla maaletoojad, tootjad, kasvatajad ehk riikliku narkokaubanduse alustalad kui kõige raskemad kurjategijad. Kui siduda KarS § 184 lg 2¹ p 1 konkreetse narkootilise aine kogusega, s.o vähemalt 100 000 doosi, siis see aitaks ühtlustada kohtupraktikat ja koosseisu kohaldamine muutuks kindlasti ühetaotlisemaks, kuna koosseis pole seotud nii tugevalt subjektiivse küljega, mida on oluliselt raskem tõendada. 100 000 doosi oleks praegu nt amfetamiini puhul 13 kg. Sellise koguse tänavamüügi hind oleks umbkaudselt 39 000 eurot. Sellega oleks täidetud ka praegu kehtiv suure varalise kasu saamise piirmäär, isegi pisut ületatud, kuid mitte oluliselt. Samas oleks selline koosseis püsiv ega muutuks ajas järjest suuremaks. 100 000 doosi kõige raskema narkosüüteo miinimumkogusena on isegi suurem kui osades teistes Euroopa riikides, kuid samas on näiteks Soomes ja Tšehhis raskeima narkokuriteo piirmäär hetkel kõrgem, kui Eesi suure varalise kasu saamise eesmärgi piirmäär, seega ehk oleks ka Eestis piiri tõstmine mõistlik.

Praeguse koosseisu puhul on raskema õigusliku tagajärje saabumine liialt seotud isikute äriliste oskustega. Nimelt ei arvestata suure varalise kasu saamise eesmärgi puhul narkootilise

aine protsentuaalset puhtust, seega on eelis isikutel, kes käitlevad nn puhtamaid narkootilisi aineid, kuna massiühikulised kogused jäävad samaks lahjemate narkootiliste ainetega. Koguse arvestamine narkootilise aine hinne asemel aitab paremini aimata narkootilise aine ohtlikkust ühiskonnale. Kui suudetakse tõendada, millise hinnaga narkootilist ainet oleks edasi müüdud, siis tuleb suure varalise kasu arvutamisel lähtuda sellest hinnast. Seega inimesed, kes müüvad sama kogust narkootilist ainet odavamalt, käituvad ühiskonna silmis paremini kui need, kes müüvad ainelt kallimalt. Tegelikult on aga kallima hinnaga müümine pigem eelistatav, kuna sellisel juhul ei saa narkootilist ainet nii paljud inimesed endale lubada. Ühesõnaga, jällegi ei arvestata õigushüve kaitsmisega.

Tulenevalt kohtupraktika analüüsist ja eksperintervjuust ei saaks kindlasti välistada ka suure varalise kasu saamist, kuid see ei peaks olema seotud narkootilise aine kogusega, vaid pigem sellega, kui suudetakse tõendada, et isik on pikaajaliselt tegelenud narkootilise aine käitlemisega. Samas narkootilise aine käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil jääks sellisel juhul kõrvale, kuna eesmärk oleks kaetud juba narkootilise aine kogusega. Suure varalise kasu saamise puhul tuleks tõendada, et isik on teeninud kuritegelikul teel, st narkokaubandusega summasid, mis on piisavad suure varalise kasu piirmäära täimiseks (nt nagu Riigikohtu kaasuses 3-1-1-4-11) ning siis rakendada ka KarS § 184 lg 2¹ p 1. See tähendaks, et KarS § 184 lg 2¹ p 1 oleks alternatiivne koosseis, kus täidetud peaks olema kas suure varalise kasu saamine või narkootilise aine käitlemine suuremas koguses vähemalt 100 000 doosi. Sellisel juhul võiks suure varalise kasu piirmäär olla edasi seotud palga alammääraga, kui elatustaseme näitajaga, sest õigushüve on kaitstud koguste piirmäära kaudu ning varalise kasu teenimine oleks pigem oluline vara konfiskeerimise puhul.

Hetkel näeb KarS § 184 lg 2¹ p 1 kvalifitseeriva asjaoluna ette suure varalise kasu saamise eesmärgi, mitte reaalselt suure varalise kasu saamist. Eesmärki on aga raske tõendada, kuna tegemist on subjektiivse tunnusega. Praktikas kergemini kohaldatav oleks aga koosseis, kus alternatiivselt tuleks tõendada, kas seda, et isik on reaalselt saanud sellist varalist kasu või asjaolu, et isik on käidlenud narkootilisi aineid koguses, millest piisaks narkojoobe tekitamiseks vähemalt 100 000 inimesele. Osa koosseise, mis peaksid praegu kuuluma KarS § 184 lg 2¹ p 1 alla, hakkaksid uue süsteemi kohaselt kuuluma narkootilise aine väga suures koguses käitlemise alla, mis on justkui praegu puuduolev koosseis, mis peaks olema KarS § 184 lg 1 ja KarS § 184 lg 2¹ p 1 vahel, et paremini oleks tagatud erinevate narkootilise aine käitlemise tasandite diferenseerimine.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö eesmärk on leida vastus sellele, et mis on suure varalise kasu saamise eesmärk kui KarS § 184 lg 2¹ p 1 oluline koosseisutunnus ning kuidas seda paremini praktikas rakendada. Sissejuhatuses seati hüpotees, et narkootilise aine käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil ei leia Eestis ühtset ja absoluutset rakendamist. Pole selge, mis on antud koosseisu tegelik rakendamisala, millised kuriteod sellele vastavad ning mida on õiguslikult vaja tõendada, et teha kindlaks, et narkootilist ainet on käideldud suure varalise kasu saamise eesmärgil. Töö käigus on hüpotees leidnud kinnitust.

Magistritöös pakutakse välja lahendusi, mis aitaks KarS § 184 lg 2¹ p 1 koosseisutunnuste tuvastamise muuta üheselt mõistetavaks ning kergemini kohaldatavaks ning aitaks eristada raskeid ja üliraskeid narkokuritegusid, kuna narkokuritegevuse vastane võitlus on Eesti jaoks väga oluline teema. Ühtlasti on prioriteediks Eestis seatus võitlus organiseeritud kuritegevusega, mille olulise osa moodustab narkokuritegevus.

Eestis on tõsine probleem narkokuritegevusega ning seeläbi ka narkomaaniaga. Narkokuriteod kahjustavad ühte väga olulist õigushüve – rahvatervist. Rahvatervise mõiste all saab käsitleda põhiliselt kahte aspekti. Esimene neist on narkosõltlaste enda elukvaliteet, mis oluliselt halveneb narkootikumide tarvitamise tagajärjel. Teiseks saab mõjutatud ühiskonna kui terviku seisund, kuna narkootikumide tarvitamine muudab inimeste käitumist kriminaalsemaks ning samuti vähendab nende inimeste panust ühiskonna toimimisse ning nõuab hoopis täiendavalt ressursi riigilt toetuste ja ravi näol. Seega on rahvatervis küllaltki lai mõiste ning puudutab kõiki ühiskonnas elavaid inimesi ning vajab igakülgset ja võimalikult efektiivset kaitset.

Alates 2002. aastast on Eestis kõik narkokuriteod reguleeritud karistusseadustiku 12. peatükis, mis kannab pealkirja „Rahvatervise vastased süüteod“. Narkokuritegude eest mõistetavaid karistusi karmistati alates 1. jaanuarist 2004, mil hakkas kehtima ka KarS § 184 lg 2¹ p 1, st narkootiliste ja psühhotroopsete ainete suures koguses käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil. Nagu nähtub seaduseelnõu seletuskirjast, olid muudatused karistusseadustikus tingitud vajadusest oluliselt karmistada narkokuritegude eest mõistetavaid karistusi, tagades seega rahva õiglustundele vastava karmima karistuspoliitika rakendamise. Samas pole suudatud tagada õiguse ühtne kohaldamine ning seega ei täida õigusnorm talle pandud ülesannet.

Seadusetekstist ei ole võimalik leida vastet mõistele suur varaline kasu. Kui uus koosseis kehtima hakkas, lasus nii kohtutel aga ka teistel isikutel, kes osalevad kriminaalmenetluses, küllaltki raske ülesanne hakata tõlgendama ja praktikas kohaldama täiesti uut sätet. Iga uus kohtulahend andis rohkem informatsiooni, kuidas õigusnormi praktikas kasutada. Algselt oli probleemiks ka see, et KarS § 184 lg 2¹ p 1 puhul ei olnud kohaldatav kokkuleppemenetlus, mis kindlasti mõjutas prokuröre süüditustest suure varalise kasu saamise eesmärgil loobuma ning esitama süüdituse üksnes KarS § 184 lg 1 või lg 2 järgi. Nüüdseks on see asjaolu muutunud ning ka KarS § 184 lg 2¹ p 1 on võimalik kohaldada kokkuleppemenetlust.

Kohtute otsused suure varalise kasu saamise eesmärgi sisustamisel ja tõendamisel on olnud kohati vastuolulised. On leitud, et on üldtuntud asjaolu, et kui isikud käitlevad ülisuures koguses narkootilisi aineid, siis nad ei suuda neid ise ära tarbida ning see aine peab minema illegaalsesse tänavamüüki ning seda ei tule hakata tõendama kriminaalmenetluses eraldi. Seega püstitatakse justkui suure varalise kasu presumptsioon, mis tegelikult on vastuolus normi praeguse eesmärgiga. Samas leitakse aga, et suure varalise kasu saamise eesmärk on subjektiivne koosseisutunnus, mida tuleb tõendada iga isiku puhul eraldi. Ning sellise eesmärgi suhtes peab olema kavatsetus. Seega pole kohtute praktika omavahel kooskõlas ning suure varalise kasu saamise eesmärk kui koosseisutunnus ei leia Eestis ühtset kohaldamist.

Kohtuotsustega on sisustatud ka suure varalise kasu mõiste ning on leitud, et see on majanduslikus mõttes lähedane mõistele "suur varaline kahju", mis on täpselt defineeritud KarSRS § 8 p-s 2. Kasutades analoogiat on suur varaline kasu kasu, mis ületab kehtivat palga alammäära ühes kuus sajakordselt. Palga alammäär kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega „Töötasu alammäära kehtestamine“ ning see määrust võetakse aastast aastasse uuesti vastu. Seega on suur varaline kasu hetkel seotud sellega, kui palju inimesed Eestis palka saavad ning hetkel on kehtiv suure varalise kasu piirmäär tulenevalt sellest 32 000 eurot.

Palga alammäär ja sellega koos ka suure varalise kasu piirmäär on järjest tõusnud, st järjest suurem peab olema narkootilise aine kogus, et kurjategija saaks karistada narkootilise aine ebaseadusliku käitlemise eest suure varalise kasu saamise eesmärgil. Samas pole muutunud oluliselt narkootiliste ainete hinnad ega ka see, kui suurest kogusest narkootilisest ainest piisab narkojoobe tekitamiseks ühele inimesele. Seega pole muutunud sama koguse narkootiliste aine ohtlikkus rahva tervisele. Probleeme on hetkel ka äravõetud narkootilise aine hinna määramisel, kuna aluseks ei võeta mitte puhas aine, vaid ainete segu. Samas puuduvad hinnaandmed puhta aine maksumuse kohta.

On oluline kaalumise punkt, kas koosseisu eesmärk on kaitsta rahvatervist kui väga olulist õigushüve ja karistada seda ohustavaid kurjategijad samadel ja üheselt mõistetavatel alustel või eristada sama kogust käitlevaid kurjategijad selle järgi, mis on sellel hetkel riigis kehtiv palga alammäär. Töös asutakse seisukohale, et oluline on kaitsta rahvatervist, mis on üks ühiskonna toimimise alustalasid ning õigussüsteem peab toetama sellise õigushüve kaitset.

Ka Euroopas üldiselt pöötakse suurt tähelepanu narkokuritegevuse vastasele võitlusele. Ühelgi teisel riigil selles piirkonnas pole aga täpselt samasuguse sisuga koosseisu nagu on Eestis suure varalise kasu saamise eesmärk. Samas on nendes riikides siiski reguleeritud narkootilise aine käitlemine raskendavatel asjaoludel, mis võiksid olla oma eesmärgilt sarnased suure varalise kasu saamise eesmärgile. Analüüsist selgub, et osades Euroopa riikides eristatakse seaduse tasemel erinevaid narkootilise aine käitlemise lülisid - tänavadiilerid, edasimüüjad ning hulgimüüjad, maaletoojad ning viimaks organiseeritud kuritegevuse juhid. Eestis aga on kõik need erinevad grupid mahutatud koos põhimõtteliselt kahe koosseisu alla – suures koguses narkootilise aine käitlemine ja narkootilise aine käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil. Selline jaotus ei taga aga piisavat diferentseeritust erinevate narkootiliste ainete käitlejate vertikaalsete tasandite vahel. Samuti on probleemiks olemasolevate normide karistumäärade rakendamine erinevatel asjaoludel.

Praeguse seisukoha kohaselt on suure varalise kasu saamise eesmärk isikutunnus ning võimaldab raskemat karistust rakendada vaid selle isiku suhtes, kellel on reaalne võimalus sellist kasu teenida. Samas kui narkootilist ainet käideldakse grupis, kus igal liikmel on oluline teo panus, kuid pole võimalust teenida suurt varalist kasu, siis nende suhtes raskem tagajärg praeguse kohtute seisukoha järgi ei rakendu. Ometi on raske kuritegu pandud toime mitme isiku teo panuse tõttu ning tagajärg saabub samuti nende tegevuse tulemusena. Seega peaks kõik need isikud saama tegelikult karistada samadel alustel, kui igatühe panus neist oli oluline, et narkokuritegu saaks toime pandud ning nende tahtlus on otseselt sellele suunatud.

Suure varalise kasu saamise eesmärgi rakendamisel on ilmnunud mitmeid probleeme, mis takistavad sellise koosseisu läbi õigushüve igakülgse ja ühese kaitse. Seega on töös tehtud ettepanek olemasolevat koosseisu muuta. Isikute karistamisel tuleks siiski rohkem lähtuda narkootiliste ainete ohtlikkusest ühiskonnale ning karistada kurjategijaid tulenevalt ohust, mis nad loovad rahvatervisele kui väga olulisele õigushüvele. Ühtse karistuspraktika kujundamiseks oleks kindlam raskemad sanktsioonid siduda konkreetsete narkootiliste ainete kogustega. Selliselt oleks paremini tagatud erinevate narkootiliste ainete käitlemise vertikaalsete tasandite eristamine nagu on seda tehtud ka osades teistes Euroopa riikides. Nii

oleks KarS § 184 lg 1 ja lg 2 rakendusallas tänavadiilerid ehk narkootiline aine, millest piisab joobe tekitamiseks alates 10 kuni 1000 inimesele. Sajakordse suure koguse piirmäära, näiteks väga suur narkootilise aine koguse, so üle 1000 doosi käitlemise alla läheksid edasimüüjad. Üle 100 000 doosi, s.o sajakordse väga suure koguse piirmäära ehk ülisuure narkootilise aine koguse alla maaletootjad, tootjad, kasvatajad ehk riikliku narkokaubanduse alustalad kui kõige raskemad kurjategijad. Seega need kurjategijad, keda praegu tuleks karistada KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi.

Samas on kohtupraktika analüüsist ja ekspertintervjuust selgunud, et välistada ei saaks ka suure varalise kasu saamist, kuid see ei peaks olema seotud narkootilise aine kogusega, vaid pigem kuritegeliku tuluga ning eesmärki kui sellist siis enam kohaldada ei saaks. Tõendada tuleks, et isik on teeninud kuritegelikul teel, st narkokaubandusega summasid, mis on piisavad suure varalise kasu piirmäära täimiseks ning siis rakendada ka KarS § 184 lg 2¹ p 1. Seega oleks KarS § 184 lg 2¹ p 1 alternatiivne koosseis, kus täidetud peaks olemas kas suure varalise kasu saamine või narkootilise aine käitlemine, millest piisab joobe tekitamiseks rohkem kui 100 000 inimesele.

Seega jõutakse magistritöös järeldusele, et tuleks muuta KarS § 184 lg 2¹ p 1, kuna praegusel kujul ei täida koosseis talle pandud eesmärki. Koosseis tuleks muuta alternatiivseks, kus sanktsiooni järgnemiseks peab olema täidetud üks kahest – kas käideldud narkootilisi aineid koguses, millest piisab narkojoobe tekitamiseks rohkem kui 100 000 inimesele või käideldud narkootilisi aineid selliselt, et teenitud on suur varaline kasu.

Illegal handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic substances for the purpose of large proprietary gain

Summary

The main aim of this thesis is to investigate how the illegal handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic substances for the purpose of large proprietary gain as a legal provision is applied in Estonia. Firstly, to find out, if this implementation is identical and absolute and highlight possible flaws in the provision. Secondly, to suggest an alternative possibility to implement this provision.

In Estonia crimes regarding handling of narcotic drugs or psychotropic substances are regulated by the Penal Code, which entered into force in September 2002. An amendment of the Penal Code from the beginning of 2004 provides even stricter penalties for drug-related crimes, particularly with aggravating circumstances. These crimes are punishable by over 10 years imprisonment, up to life in illegal handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic substances for the purpose of large proprietary gain.

Large quantity is an amount that is sufficient to cause intoxication for at least ten persons. This is the minimum quantity of narcotic drugs or psychotropic substances which entails criminal punishment. Quantities for each substance are not established in law, but they are determined by Estonian Forensic Science Institute as official expertise agency. Institute determines a quantity for every substance which is sufficient to cause intoxication for one person and for ten persons.

Any handling of a large amount of drugs, is considered as a criminal offence, regardless of the type of illicit drugs or the form of handling. The term handling comes from the Narcotic Drugs and Psychotropic Substances and their Precursors Act (NDPSPA) § 2 p 3, which says that handling is any of the following acts: illegal possession of narcotic drugs or psychotropic substances, holding, mediation, consumption, growing, gathering, manufacture, processing, packing, retaining, storage, loading, transportation, import, export, trafficking, transit. According to case-law, the list of acts is not final. According to NDPSPA § 3 p 1, the handling of narcotic drugs and psychotropic substances is prohibited except for medical and scientific purposes and to prevent, detect or combat criminal offences relating to narcotic drugs or psychotropic substances.

When it comes to drug addicts and drug-related crime, Estonia is facing a serious problem. Estonian Minister of Internal Affairs and Minister of Justice have agreed on priorities to fight against crime. One of the main goals is combating against organized crime, especially drug-related crime as a great part of organized crime. This is also one of the main priorities of Estonian Police and Border Guard Board. It shows that Estonia is determined to reduce drug-related crime and also drug addiction as a quite serious threat to Estonian society as a whole.

According to Penal Code, the legal right, which is protected by criminalizing drug-related crime is public health. The term public health is quite extensive and contains two main aspects. The first one is the health and welfare of a drug addict. Drugs cause a lot of physical and mental damage, as they may be the source of numerous diseases, allergies and cause a severe addiction. The second aspect of public health is the affect drugs have on the society as a whole. People who have had contact with drugs also tend to be more criminal in the future. Addicts normally do not contribute to the society. On the contrary, they need more support and treatment, which takes funds away from other areas. So, it is very important to protect public health as one of the main foundations of a healthy society.

In Estonia, one of the main instruments of protecting the public health against harmful impacts of drugs is § 184 lg 2¹ p 1 of the Penal Code - illegal handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic substances for the purpose of large proprietary gain. In the outreach of this provision the most dangerous criminals, who harm public health as a legal right, should be punished. The problem is, this provision does not find an absolute and similar application and that is the reason this legal rule can not fulfill its aim.

One of the main concerns which regards applying § 184 g 2¹ p 1 of the Penal Code is that this provision has no definition in the law and therefore it should be defined by the courts and other institutes, that implement this rule of law. So far there have been serious contraries between different courts and also prosecutors and so the rule is not applied identically. There are numerous problems defining § 184 g 2¹ p 1 and it seems that some of these can not be exceeded. Thus, § 184 g 2¹ p 1 of the Penal Code needs a new concept.

To ascertain the fact that Estonian courts do not apply § 184 g 2¹ p 1 in the same way in every case, the analysis on Estonian court rulings of every level was conducted. It appeared, that in some cases people who should have been punished under the § 184 g 2¹ p 1 were not. Also there were many difficulties applying this provision, as courts had contradictory opinions on when there has been an illegal handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic

substances for the purpose of large proprietary gain and when not. Some of the court rulings stated that the subjective side of the crime is relevant and this is ought to be established in every case. Again other rulings stated a presumption of large proprietary gain when the amount of drugs had been that large, it was objectively not credible that this amount of drugs can be for personal use.

Large proprietary gain is not defined by the law. Estonian Supreme Court has confirmed, that this term is ought to be defined as a large proprietary damage based on analogy, as this concept is defined by the Implementing law of Penal Code. Therefore large proprietary gain is linked with minimum wage in Estonia. Large proprietary gain equals precisely hundred times the minimum wage of Estonia. Currently the sum of minimum wage is 320 euros, so the large proprietary gain equals 32 000 euros. Minimum wage in Estonia is determined by Estonian Government's regulation that is adopted regularly every year. Tendency is that the minimum wage is rising continuously. Therefore the minimum limit of large proprietary gain is also growing. This leads to a situation where every year the amount of narcotic drugs should be bigger in order to get punished by the § 184 g 2¹ p 1 of the Penal Code. This way the legal right behind the provision is not protected thoroughly, because the amount, which causes intoxication to a person, stays at the same level.

According to case law, large proprietary gain is ought to be calculated by taking into account the quantity of drugs and the value of these drugs in illegal street sales. When calculating the monetary value of drugs the purity of the substance is not considered, as there are no pure substances in the streets. But the drugs are different in their level on purity. Even in street sales the difference in purity can be substantial. The Supreme Court has stated that in every case the value of narcotic drugs should be calculated according to street sale prices, not wholesale prices. Thus, the real cost of the narcotic drugs is not being considered, as in reality the value of drugs depends on the purity of the substance. Also there are different prices in street sales and in wholesales and all of the criminals do not sell drugs in the streets, but in wholesale. This means that in reality, they may not be able to make this kind of money needed for large proprietary gain and it is not right to apply the provision to their activity. Nevertheless, these criminals also harm the public health the same way as criminals, who would gain large proprietary gain for selling the same amount of drugs. It seems that evaluating the seriousness of the crime by the price of drugs does not ensure the goal aimed for.

The drug situation in Europe is also pretty problematic. The combat against drug-related crime is active at state-level and also in Europe as a whole. Different countries have dissimilar ways of fighting against this dangerous type of crime. States also have different regulations on drug-related crime, but all of the countries have regulated handling drugs in aggravating circumstances. Many countries make a principle distinction between different types of drug criminals in their provisions. Due to this difference between vertical level of handling drugs, states have more severe provision for manufacturers and importers than for street dealers and consumers. The middle level is mediators and smaller resellers. This should be as an example for Estonia, which basically has only two legal rules for drug handlers and this way the discrepancy between serious crimes and really aggravated crimes can not be made. Presently there is a possibility to vary the punishments according to the seriousness of the crime, but this distinction between crimes is not been made absolutely and identically, as some parts of Estonia have more severe punishments compared to others.

All in all, Estonia needs a change in its current legal provision to protect the public health of its society as the illegal handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic substances for the purpose of large proprietary gain can not ensure this. In this thesis there has been made a proposition to tie the more severe legal consequence to the amount of narcotic drugs instead of the value of these substances.

The suitable solution would be to divide the amounts of narcotic drugs into three different categories. The first one would be an amount of narcotic drugs or psychotropic substances that is sufficient to cause intoxication for at least ten persons as it is currently. The second amount would begin at 1000 people and the third one from 100 000 people. So the difference between every step would be 100 times. This way the various levels of drug handlers would be covered with different provisions and this helps to improve the quality of Estonian penal power. The first provision would be for street dealers and consumers. Second one for bit higher handlers as mediators and resellers. The third one includes the crimes in the area of current § 184 g 2¹ p 1 of the Penal Code. This division would be in accordance with some of the other European countries, who make similar distinction between the crimes with different severity.

It has occurred from the analysis of court rulings and from the expert interview, that the term large proprietary gain can not be excluded from the Penal Code. This term would apply on cases where there is a proof that a person has been handling drugs from a period of time and

has gained a monetary gain from this activity. This proprietary gain would be the same sum as it is in current provision – 100 times the minimum wage.

All in all, the new possible § 184 g 2¹ p 1 of the Penal Code would be an alternative provision, which contains two possibilities to commit a crime under this legal rule. Firstly by handling drugs that is sufficient to cause intoxication for at least 100 000 people and secondly by handling drugs and earning proprietary gain at least 32 000 euros by doing so. Probably it would be quite hard to prove that a person has made at least 32 000 euros by handling drugs, but it is still possible. So there ought to be a provision regulating a situation where a person has made a large proprietary gain by handling drugs.

This thesis shows, that the § 184 g 2¹ p 1 of the Penal Code is not completely applicable and therefore can not fulfil the purpose it originally had. Due to forementioned reason this provision should have a new content that would protect the public health in Estonia more effectively.

06.05.2013

KASUTATUD KIRJANDUS

1. A. Aarnio. Õiguse tõlgendamise teooria. Tallinn: Juura 1996
2. K. Abel-Ollo, A. Talu, S. Vorobjov, K. Vals, P. Teder, A. Ahven, G. Denissov. Report on the drug situation in Estonia in 2011. Reitox 2011, lk 64-65. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index191744EN.html>, 04.05.2013
3. A. Ahven, V. Kommusaar. Narkootiliste ainete liigi alusel karistuste diferentseerimise otstarbekusest. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=44570/Narkootiliste+ainete+liigi+alusel+karistuste+diferentseerimise+otstarbekusest.+2009.pdf>, 26.03.2013
4. R. Annus, R. Raudne, L. Lugna, P. Laaniste, P. Heinsoo. „Turvalisuspoliitika 2013“. Kokkuvõte „Turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015“ täitmisest 2012. aastal. Siseministeerium, Tallinn 2013
5. Czech National Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. Annual Report: The Czech Republic – 2010 Drug Situation. Praha, september 2011, lk 137. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index191768EN.html>, 04.05.2013
6. Drug, Tobacco and Alcohol Control Department. LITHUANIA. 2011 National Report. Reitox 2011, lk 108. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index191664EN.html>, 04.05.2013
7. EKEI 02.04.2013 nr 12-17/567 vastus teabenõudele. Autori valduses
8. EMCDDA. Guidelines for collecting data on retail drug prices in Europe: issues and challenges, lk 19-20. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_101278_EN EMCDDA-Manual5_Retail%20prices.pdf, 08.04.2013
9. EMCDDA. Illegal possession of drugs. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5749EN.html>, 26.03.2013
10. EMCDDA poolt koostatud statistika narkootiliste ainete jaehindade kohta. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/stats12#ppp:displayTables>, 09.04.2013

11. EMCDDA. Riigi õiguslik profiil - Leedu. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html?pluginMethod=eldd.countryprofiles&country=DK#>, 20.02.2013
12. EMCDDA. Riigi õiguslik profiil – Läti. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html?pluginMethod=eldd.countryprofiles&country=DK#>, 19.02.2013
13. EMCDDA. Riigi õiguslik profiil - Norra. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html?pluginMethod=eldd.countryprofiles&country=NO&language=en>, 21.02.2013
14. EMCDDA. Riigi õiguslik profiil - Tšehhi. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index5174EN.html?pluginMethod=eldd.countryprofiles&country=CZ>, 22.02.2013
15. EMCDDA. Riigi üldine ülevaade – Eesti. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/ee>, 27.04.2013
16. EMCDDA. Riigi üldine ülevaade – Leedu. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/lt>, 14.04.2013
17. EMCDDA. Riigi üldine ülevaade – Läti. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/lv>, 14.04.2013
18. EMCDDA. Riigi üldine ülevaade – Norra. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/publications/country-overviews/no>, 14.04.2013
19. EMCDDA. Uimastiprobleemide olukord Euroopas, 2012. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_190854_ET_TDAC12001ETC_.pdf, 24.04.2013
20. B. Eriksson, C.G. Persson, Y. Danling, L. Tabur. Narkootikumid ning doping- ja muud tervistkahjustavad ained, Stockholm, aprill 1999
21. Europol. Socta 2013, Public Version. Märts 2013. Arvutivõrgus kättesaadav: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/europol_socata_2013_report.pdf, 14.04.2013
22. J. Ginter, P. Randma, J. Sootaks. Narkosüüteod Eestis. Tallinn: Juura, 2007

23. Helsingi Apellatsioonikohtu soovitusel, 04.12.2006. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.oikeus.fi/uploads/2pactae.pdf>, 26.03.2013
24. K. Hignett. Organised Crime in East Central Europe: The Czech Republic, Hungary and Poland. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.rect.muni.cz/summerschool/International_Security/Module%204/organised%20crime%20in%20east%20central%20europe%20%20czech%20republic,%20hungary,%20poland%20-%20Hignett.pdf, 14.04.2013
25. M. Ilves. Narkokuritegude karistuspraktika Eestis. 2010.
26. Justiitsministeeriumi pressiteade 06.02.2006. Algas kohus Pärnu narkolaboriga seotud isikute üle. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.just.ee/19060>, 31.03.2013.
27. Justiitsministeeriumi pressiteade 27.03.2013. Ministrid leppisid kokku uutes riigi kuritegevusvastastes prioriteetides. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.just.ee/58145>, 11.04.2013
28. Justiitsministeerium. Tasuliste uuringute täpsem kirjeldus. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.ekei.ee/55143>, 05.04.2013
29. M. Järvelaid. Marihuaana. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.ut.ee/tervis/opetajatele/marihuaana.html>
30. I. Kalda. Psühhotroopsed ravimid. 2010. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.med.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=856656/Ps.>, 27.04.2013
31. H.H. Körner. Betäubungsmittelgesetz. Arzneimittelgesetz: BtMG, 2007
32. Leedu õigusportaal Infoflex. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.infolex.lt/Portal/start.asp?act=disk&fwd=komentarai.asp%3FdskID%3D54304%26view%3D62%26groupID%3D1>
33. Laulasmaa deklaratsioon kuritegevuse vastase võitluse eelistustest. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.just.ee/15087>
34. M. Luts-Sootak. Lünga vastu tõlgendamise või analoogiaga? Juridica VII 1996
35. R. Narits. Tõlgendamine: teadus või seadus? Juridica IX 1994
36. R. Nartis. Õiguse entsüklopeedia. Tallinn: Juura 2004, lk 140
37. OSAC. Norway 2011 Crime and Safety Report. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.osac.gov/Pages/ContentReportDetails.aspx?cid=10985>, 14.04.2013
38. M. Otter. Narkootikumid, Tallinn, 1997, lk 13-14
39. Politseiamet. Narkosüüteo ja nende mõju kuritegevusele Eestis 1999-2004. Arvutivõrgus kättesaadav:

http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=20700/Narko_anal_s_internet_t1%5B1%5D.pdf

40. I. Pūgule, M. Trapencieris, A. Zīle, L. Sīle, A. Pelne, A. Karnīte, A. Kairišs, M. Safonova. Latvia. 2011 National Report. Reitox, Riiga 2011, lk 77. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.emcdda.europa.eu/html.cfm/index191648EN.html>, 04.05.2013
41. R. Pullat. Organiseeritud kuritegevusega seotud uimastiäri Läänemere maades. Politseiline vaade. Tallinn: Politseiamet, 2008.
42. M. Sillaots. Kohtunikuõiguse võimalikkusest ja vajalikkusest kontinentaal-euroopalikus õiguskorras. Tartu: Atlex, 1997
43. J. Sootak, P. Pikamäe. Karistusseadustiku kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura, 2011
44. STAKES ja EMCDDA. Finland. Drug Situation 2008. Reitox, Helsinki 2008, lk 78. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104403/URN_ISBN_978-952-245-806-3.pdf?sequence=1, 04.05.2013
45. [V. Varjonen, H. Tanhua, M. Forsell, R. Perälä. Finland. Drug Situation 2012. Tampere 2012, lk 92-93. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104403/URN_ISBN_978-952-245-806-3.pdf?sequence=1](http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104403/URN_ISBN_978-952-245-806-3.pdf?sequence=1), 04.05.2013
46. M. Woodiwiss. Gangster Capitalism. The United States and the Global Rise of Organized Crime, New York: Carroll & Graf Publishers, 2005

KASUTATUD NORMATIIVMATERJAL

47. Almindelig borgerlig Straffelov, 1902-05-22. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.lovdato.no/all/hl-19020522-010.html>
48. Baudžiamasis kodeksas. Kättesaadav arvutivõrgus: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=111555
49. Bekendtgørelse af straffeloven. Kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=142912>

50. [Euroopa Nõukogu 29.12.2012 soovitus nr C 401-EL-i narkostrategia \(2013-2020\), \(2012/C 402/01\). Arvutivõrgus kättesaadav: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:402:0001:0010:et:PDF, 21.04.2013](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:402:0001:0010:et:PDF,21.04.2013)
51. Karistusseadustik. -RT I 2001, 61, 364 ... RT I, 20.12.2012, 12
52. Karistusseadustiku rakendamise seadus. -RT I 2002, 56, 350
53. Kriminaalkodeks. -RT 1992, 20, 288
54. Kriminaalmenetluse seadustik. - RT I 2003, 27, 166 ... RT I, 03.05.2013, 13
55. Kriminālikums. Kättesaadav arvutivõrgus <http://www.likumi.lv/doc.php?id=88966>
56. Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad. Sotsiaalministri määrus. - RTL 2005, 57, 807 ... RT I, 02.04.2013, 6
57. Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seadus. - RT I 1997, 52, 834 ... RT I, 05.03.2013, 2
58. Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete väikese ja suure koguse määrade kehtestamine. Vabariigi Valitsuse 27. novembri 1997. a. määrus nr. 229. -RT I 1997, 83, 1416
59. Rahvatervise seadus. – RT I 1995, 57, 978 ... RT I, 05.12.2012, 4
60. Rikoslaki, 19.12.1889/39. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
61. Sotsiaalministri 18. mai 2005. a määruse nr 73 «Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemise ning sellealase arvestuse ja aruandluse tingimused ja kord ning narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirjad» lisa 1. 03.12.2011. - RTL 2005, 57, 807
62. Trestní zákon. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://zakony.kurzy.cz/140-1961-trestni-zakon/>
63. Vabariigi Valitsuse määrus „Töötasu alammäära kehtestamine“. 10.01.2013 nr 6 - RT I, 11.01.2013, 7

64. Vabariigi Valitsuse määrus „Töötasu alammäära kehtestamine“. 22.12.2011 nr 169 - RT I, 28.12.2011
65. Vabariigi Valitsuse määrus „Töötasu alammäära kehtestamine“. 11.06.2009 nr 90 - RT I 2009, 31, 192
66. Vabariigi Valitsuse määrus „Töötasu alammäära kehtestamine“. 20.12.2007 nr 254 - RT I 2007, 71, 442
67. Vabariigi Valitsuse määrus „Töötasu alammäära kehtestamine“. 21.12.2006 nr 273 - RT I 2006, 60, 455
68. Vabariigi Valitsuse määrus „Töötasu alammäära kehtestamine“. 22.12.2005 nr 328 - RT I 2005, 71, 562
69. Vabariigi Valitsuse määrus „Töötasu alammäära kehtestamine“. 24.12.2004 nr 374 - RT I 2004, 91, 626
70. Vabariigi Valitsuse määrus „Töötasu alammäära kehtestamine“. 18.12.2003 nr 323 - RT I 2003, 83, 561
71. Vabariigi Valitsuse määrus „Vabariigi Valitsuse määruste muutmine seoses euro kasutusele võtmisega“ 23.08.2010 nr 118 - RT I 2010, 60, 407

KASUTATUD KOHTULAHENDID

72. Riigikohtu 01.04.2004 kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-4-04. Kriminaalasi Denis Stetsenko süüdistuses KarS § 184 lg 1 järgi.
73. Riigikohtu 28.02.2007 kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-121-06. Kriminaalasi Aare Patuse süüdistuses KarS § 184 lg 1 ja § 418 lg 3 p 1 järgi.
74. Riigikohtu 23.05.2008 kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-18-08. Kriminaalasi Arvo Laksbergi süüdistuses KarS § 184 lg 21 p 1 ja § 392 lg 2 p 2 järgi.
75. Riigikohtu 25.09.2008 kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-44-08. Kriminaalasi Hafiz Najafovi ja Bahruz Babajevi süüdistuses KarS § 184 lg 21 p 1 järgi.
76. Riigikohtu 18.11.2009 kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-84-09. Kriminaalasi Meir Shushani, Shimon Yalozi ja Nahum Yaron Kahana süüdistuses KarS § 184 lg 21 p 1 ja § 392 lg 2 p 2 järgi.
77. Riigikohtu 16.06.2010 kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-23-10. Kriminaalasi Oliver Läätse (Lääts) ja Tõnu Silvese (Silves) süüdistuses KarS § 184 lg 2 p 1 järgi.
78. Riigikohtu 15.03.2011 kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-4-11. Kriminaalasi Georgy Ivanchenko süüdistuses KarS § 184 lg 1 ja § 418 lg 1 järgi.

79. Riigikohtu 08.06.2011 kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-38-11. Kriminaalasi Svetlana Vorobei, Nikolai Romanovi ja Aleksander Nazimovi süüdistuses KarS § 184 lg 21 p 1 ning Katrin Abarbartšuki süüdistuses KarS § 184 lg 1 ja § 349 järgi.
80. Riigikohtu 02.12.2011 kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-96-11. Kriminaalasi Jaan Vaible süüdistuses KarS § 184 lg 2 p 2 järgi.
81. Riigikohtu 18.02.2013 kriminaalkolleegiumi otsus 3-1-1-89-12. Kriminaalasi Ander Sagadi ja Raul Reinsalu õigeksmõistmises süüdistuses KarS § 184 lg 21 p 1 ja § 392 lg 2 p 2 järgi.
82. Tallinna Ringkonnakohtu 24.05.2006 otsus. 1-05-218/8. Kriminaalasi Heigo Loog-Eskla süüdistuses KarS § 184 lg 2-1 p 1 järgi; Ago Niitsoo süüdistuses KarS §-de 183 lg 1 ja 184 lg 2-1p 1 järgi ja Mait Villo süüdistuses KarS § 184 lg 2 p 1 järgi üldmenetluses.
83. Tallinna Ringkonnakohtu 31.03.2008 otsus 1-07-11042/15. Kriminaalasi David Maisurjantsi süüdistuses KarS § 184 lg 2 p 1,2 ja lg 2¹ p 1 ning KarS § 329 järgi; Artur Golodovi süüdistuses KarS § 184 lg 2 p 1 ja lg 2¹ p 1 järgi üldmenetluses.
84. Tallinna Ringkonnakohtu 11.11.2008 otsus 1-08-3477. Kriminaalasi Deniss Zlobini süüdistuses KarS § 184 lg 2¹ p 1 ja § 392 lg 1-§ 25 lg 1,2,3 järgi ja Oleg Sozonenko süüdistuses KarS § 184 lg 2¹ p 1 järgi.
85. Harju Maakohtu 21.06.2006 otsus 1-05-148
86. Harju Maakohtu 24.10.2008 otsus 1-06-10564
87. Harju Maakohtu 10.05.2009 otsus 1-09-21986
88. Harju Maakohtu 11.06.2009 otsus 1-05-527/49
89. Narva Linnakohtu 21.04.2004 otsus 1-432/03
90. Viru Maakohtu 20.12.2012 otsus 1-12-6896
91. Aukščiausiasis Teismas otsus nr 2K–255/2009. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbuileteniai/senos/nutartis.aspx?id=34653, 20.02.2013
92. Aukščiausiasis Teismas otsus nr 2K–286/2009. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbuileteniai/senos/nutartis.aspx?id=34666, 20.02.2013
93. Korkein Hallinto-Oikeus, otsus nr R2008/579, 10.02.2010. Arvutivõrgus kättesaadav: [http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2010/20100010?search\[type\]=pika&search\[pika\]=R2008%2F579](http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2010/20100010?search[type]=pika&search[pika]=R2008%2F579), 20.02.2013

94. Korkein Hallinto-Oikeus, otsus nr R2009/491, 20.03.2008. Arvutivõrgus kättesaadav:
[http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2011/20110041?search\[type\]=pika&search\[pika\]=T%C3%B6rke%C3%A4%20huumausainerikos](http://www.finlex.fi/fi/oikeus/kko/kko/2011/20110041?search[type]=pika&search[pika]=T%C3%B6rke%C3%A4%20huumausainerikos), 26.03.2013
95. Latvijas Republikas Augstākās tiesas otsus nr SKK -18/2013, 11.02.2013. Arvutivõrgus kättesaadav:
<http://www.at.gov.lv/lv/info/archive/departments/hronologiskaseciba/2013/>, 26.03.2013
96. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas otsus nr 2K–286/2009. Arvutivõrgus kättesaadav:
http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbiuleteniai/senos/nutartis.aspx?id=34666, 20.02.2013
97. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas otsus nr 2K–255/2009. Arvutivõrgus kättesaadav:
http://www2.lat.lt/lat_web_test/4_tpbiuleteniai/senos/nutartis.aspx?id=34653, 20.02.2013
98. Nejvyšší soud 29.09.2010 otsus nr 6 Tdo 913/2010. Arvutivõrgus kättesaadav:
http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/8CB3871792CD479CC1257A4E00657F32?openDocument&Highlight=0,prosp%C4%9Bch,velk%C3%A9ho, 22.02.2013
99. Noregs Høgsterett lahend nr HR-2008-01600-A. Arvutivõrgus kättesaadav:
http://www.domstol.no/upload/HRET/Avgj%C3%B8relser/2008/saknr2008-703_anonymisert%20dom_.pdf, 21.02.2013
100. Noregs Høgsterett lahend nr HR-2011-00928-A. Arvutivõrgus kättesaadav:
<http://www.domstol.no/upload/HRET/Avgj%C3%B8relser/2011/saknr2011-216%28anonymisert%29.pdf>, 21.02.2013
101. Noregs Høgsterett lahend nr HR-2011-01755-A. Arvutivõrgus kättesaadav:
<http://www.domstol.no/upload/HRET/Avgj%C3%B8relser/2011/saknr2011-1038%28anonymisert%29.pdf>, 21.02.2013

KASUTATUD MUU MATERJAL

102. Keskkriminaalpolitsei arendus-ja planeerimisbüroo andmed narkootiliste ainete jae -ja hulgihindade kohta. Autori valduses.
103. Riigikogu õiguskomisjoni 16.09.2003 istungi protokoll nr 23. Arvutivõrgus kättesaadav

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=032620003

104. Riigikogu õiguskomisjoni 04.11.2003 istungi protokoll nr 38. Arvutivõrgus kättesaadav

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=033150005, 18.02.2013

105. Riigikogu õiguskomisjoni 01.12.2003 istungi protokoll nr 46. Arvutivõrgus kättesaadav

http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=033370001, 18.02.2013

106. Riigikogu stenogramm 9. juuni 2003. Arvutivõrgus kättesaadav:

<http://www.riigikogu.ee/index.php?op=steno&op2=print&stcommand=stenogramm&date=1055160000&pkpkaupa=1&paevakord=2000009847>, 21.02.2013

Lisa 1

Ekspertintervjuu keskkriminaalpolitsei menetlusbüroo III talituse juhiga Veiko Germanniga (tööstaaž kriminaalpolitseinikuna 14,5 aastat)

- 1) Milline on Teie arvates põhiline raskuspunkt KarS § 184 lg 2¹ lg 1 järgi kuriteo kvalifitseerimisel?

Suurt varalist kasu on raske mõista. Selle koosseisu kohta pole veel eriti praktikat. Reeglina kui isikud peetakse kinni kahtlustatavana narkokuriteos, ei leita nende juurest suuri rahasummasid, mis oleks piisavad suure varalise kasu saamise eesmärgi tõendamiseks. Isegi kui saadetakse kätte suurem kogus narkootilist ainet ja tõendatakse ära mitu käitlemise episoodi, siis kahtlustatavata vara ei jõuta täielikult läbi käia ja suurte varalise kasu saamise eesmärgi ära tõendada. Kui narkokurjategijal on rohkem varasid, siis tekib küsimus sellest, et millal see vara on soetatud ja kas see on soetatud legaalsest vahenditest. Varem oli konfiskeerimise puhul näiteks probleemiks see, et ei saanud konfiskeerida kolmandatele isikutele kuuluvat vara. Tegelikult on aga enamik kuritegelikul teel saadud vahendite eest soetatud vara kolmandate isikute nimel. Läbimurde sellesse tõi kohtuasi, mis ei jõudnud küll riigikohtusse, kuid Tallinna Ringkonnakohtus oli otsuse numbriks 1-05-218/8. Pärast seda kohtuasja seadust muudeti ning praegu on võimalik ka konfiskeerida kolmandate isikute nimel olevat vara. Prokurör on otsustab lõplikult, kas süüdistus esitatakse KarS § 184 lg 2¹ lg 1 järgi või ei, kuid pigem ei taheta seda kasutada. Võib olla seotud prokuröri töö lihtsusega, sest saab karistuse ära küsida, kui on suur kogus ainet. Varem selle koosseisuga kokkuleppele minna ei saanud ja sellepärast prokurörid selle järgi väga hea meelega süüdistust ei esitavad. Seadusemuudatus jõustus 01.09.2011 ning ehk pärast seda tuleb rohkem otsuseid KarS § 184 lg 2¹ lg 1 järgi.

Tõendamist muudab raskemaks ka asjaolu, et järjest kasvab narkootilise aine käitlemise organiseeritus. 2002.-2003. aastal Eestis näiteks mingeid peidikuid narkootilise aine peitmiseks ei kasutatud. Narkootilisi aineid anti käest kätte. Praegu on läinud käitlemine nii varjatuks, et osa inimesi narkootilise ainega üldse kokku ei puutugi. Pärast 2008.-2009. aastat, mil Eestis oli suurem majanduskriis, on läinud narkootilise aine kogused väiksemaks. Varem vahendati korraga suuremaid koguseid, mis tegi politsei töö lihtsamaks. Nüüd aga käideldakse korraga pigem väikeseid koguseid. Näiteks vanasti viidi korraga Tallinnast Tartusse 1 kg amfetamiini, siis praegu on aine kogus pigem sadades grammides.

2) Kui palju esitatakse vastava koosseisu alusel Eestis süüdistusi ning kas Teie arvates on see hulk proportsionaalne narkokuritegevuse tasemega Eestis?

Sellest ajast saati, kui see paragrahv tuli, on keskkriminaalpolitsei menetluses olnud asjades üldse esitatud 3-4 süüdistust suure varalise kasu saamise koosseisu järgi. Pigem esitatakse kuritegelik ühenduse järgi, sest suure varalise kasu eesmärgi tõendamine on raskem kui kuritegeliku ühenduse. Eestis üldse saab aastas selle paragrahvi järgi süüdistuse maksimaalselt 10 inimest. Seda koosseisu kasutatakse Eestis liiga vähe. On mitmeid kaasusi, kus võiks selle järgi esitada süüdistuse, kuid jäetakse esitamata. Peamiseks põhjuseks siis tõendamise raskus, kuid mõnel korral on olnud põhjuseks ilmselt ka prokuröri mugavus kasutada kokkuleppemenetlust, mida varem selle koosseisu puhul kasutada ei saanud. Näiteks esimene kaasus, mille järgi esialgu süüdistus esitati KarS § 184 lg 2¹ lg 1 järgi, hiljem sellest loobuti ning mindi kokkuleppele, aga 83riimiga ei olnud võimalik minna kokkuleppele. Tegu oli kaasusega, mis oli keskkriminaalpolitsei menetluses ning puudutas suurima sellel ajal leitud narkootilise aine käitlemist.¹⁵²

3) Mis võiks Teie arvates olla raskendavateks asjaoludeks narkootilise aine käitlemise puhul?

Raskendav asjaolu peaks olema narkootilise aine kogus, mis oleks mitmekordselt suurem, kui suure koguse piirmäär. Samuti isiku sellise vara suurus, millele ei ole võimalik leida legaalset päritolu. Ehk kui isik on teeninud suuri summasid käideldes narkootilisi aineid.

4) Kui suure osa organiseeritud kuritegevuse tulust moodustab narkokuritegevus?

Organiseeritud kuritegevuse puhul on narkootikumid üheks suurimaks tuluallikaks kelmuse järel. Kui tahetakse suures koguses narkootilisi aineid käidelda, s.t üle 10 kg korraga, siis on võimalik sellest tulu teenida. Selleks, et tulu teenida, tuleb müüa väga suurtes kogustes aineid. Paar grammi kaupa narkootilise aine müümine kedagi rikkaks ei tee. Suuri koguseid müüakse pigem hulgi ja hulgihinnaga. Ainult siis, kui saadakse Euroopast odava hinnaga narkootikume ja müüakse need Eestis või veel parem

---

¹⁵² Harju Maakohtu otsus nr 1-05-527/49 (toim)

Skandinaavias maha kallima hinnaga, siis on võimalik teenida suuremaid summasid. Skandinaavias on Eestiga võrreldes tunduvalt kallimad hinnad ning sinna näiteks suurtes kogustes amfetamiini müües on kilogrammi amfetamiini eest võimalik teenida 6000 eurot. Eestis tegutsedes on organiseeritud kuritegevuse suurimaks sissetulekuallikaks kelmused ja maksupettused. Eestis narkokuritegevuse pealt nii palju teenida ei saa kui näiteks Ameerikas või teistes suuremates riikides, kuna see on väike riik ja turgu pole piisavalt

5) Kuidas on muutunud narkootiliste ainete hinnad Eesti turul?

Hindades tõi euro tulek kaasa väikse hinnatõutu. Näiteks kui varem küsiti grammi marihuaana eest 100 krooni, siis pärast euro tulekut 10 eurot. Amfetamiini hind tõusis isegi varem, 2007, kuna lähteainete kättesaadavus muutus raskeks. Varasemalt lähtuti hindade analüüsil Europol poolt koostatud hinnatabelitest, kuid nüüd koostab tabeleid EMCDDA. Hinnatabelid ei koostata mitte puhta aine kohta, vaid ainete segu, kuna praktikas puhast ainet väga ei müüda edasi. Kui Eesti osas pole mõne narkootilise aine hinda välja toodud, lähtutakse mõne meile sarnase riigi narkootilise aine hindadest. Sagedasti kasutatakse Läti hindade analüüsi, aga kindlasti mitte Skandinaavia omasid, kuna seal on hinnad kordades kallimad.

01.04.2013

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina _____ Kerli Lepik _____

(autori nimi)

(sünnikuupäev: _____ 20.08.1989 _____)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

„Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine suure varalise kasu saamise eesmärgil“,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on _____ professor Jaan Ginter _____,

(juhendaja nimi)

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, **06.05.2013**